

परिच्छेद-१

परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

पृथ्वीमा सन्तुलित वातावरण र जैविक विविधता सुरक्षाका लागि सिमसार क्षेत्रको संरक्षण र व्यवस्थापन अपरिहार्य भएको छ । सिमसार एक गतिशील,विविधतायुक्त र उवरा पारिस्थितिकीय प्रणाली हो । सिमसारलाई जैविक,सामाजिक, पर्यावरणीय र आर्थिक दृष्टिकोणले अति मूल्यवान प्राकृतिक प्रणालीको अंश मानिन्छ । विश्वको करिब ९ प्रतिशत भू-भाग यस पारिस्थितिकीय प्रणालीले ओगटेको छ । सिमसार क्षेत्रलाई कृषि उत्पादनको दृष्टिले उर्वर भूमि र जैविक विविधताको दृष्टिले अत्यन्तै धनी क्षेत्रका रूपमा लिइन्छ । सिमसारले धेरै किसिमका प्राणीहरूलाई वासस्थान प्रदान गर्दछ । तराईको समथर भूभागदेखि हिमालको उच्च पहाडी भू भागसम्म पाइने विविध पारिस्थितिक प्रणाली भित्र सिमसार क्षेत्रहरू विद्यमान रहेका छन् र यसले नेपालको करिब सात लाख पचास हे. (करिब ५ प्रतिशत भूभाग) ओगटेको छ । नेपालको तराईका सिमसार क्षेत्रहरूमा मात्रै ३२ प्रजातिका स्तनधारी जनावर, ४६१ प्रजातिका चराहरू (जसमध्ये १५ प्रजाति दुर्लभ श्रेणीका), ९ प्रजातिका कछुवा, २० प्रजातिका सर्प र २८ प्रजातिका माछा पाइन्छन् ।

सिमसारले विभिन्न प्रजातिका वनस्पति तथा जीवजन्तुहरूलाई वासस्थान प्रदान गर्दछ । जीवजन्तु एवं वनस्पतिको विविधताका लागि सिमसारले महत्वपूर्ण भूमिका खेल्दछ । भूमिगत जलस्रोत र पानीका अन्य स्रोतहरू कायम राख्न, पहिरो रोकथाम गर्न र पोषकतत्वको चुहावट रोकन सिमसारको अहम भूमिका रहन्छ । वैज्ञानिक अनुसन्धानका लागि पनि सिमसारले महत्वपूर्ण स्रोत उपलब्ध गराउँदछ । यस्तो महत्वको सिमसार क्षेत्रलाई योजनाबद्ध रूपमा संरक्षण, सम्बर्द्धन र विकासका साथै सो क्षेत्रको बुद्धिमत्तापूर्ण प्रयोग गरी आर्थिक, सामाजिक एवं सांस्कृतिक विकासमा टेवा पुऱ्याउने र सिमसारमा आश्रित स्थानीय समुदायको जीवनस्तरमा सुधार गर्न यो नीति तर्जुमा गरिएको छ । नेपालले अन्तर्राष्ट्रिय महत्वका खासगरी जलपन्थीको वासस्थान सम्बन्धी सिमसार महासन्धि (रामसार महासन्धि), १९७१ मा हस्ताक्षर गरी आफ्ना प्रविद्धता जाहेर गरेको र सो महासन्धिको धारा ३(१) ले निर्दिष्ट गरे अनुसार पक्ष राष्ट्रका हैसियतले राष्ट्रिय सिमसार नीति तयार गर्नुपर्ने आवश्यकता महसुस गरी रामसारमा सूचिकृत सिमसार र अन्य सिमसार एवं तिनका जलाधार क्षेत्रको व्यवस्थापन स्थानीय व्यक्तिहरूलाई प्रत्यक्ष रूपमा सक्रिय सहभागी गराउने सम्बन्धमा सन् १९९६ मा भएको पक्ष राष्ट्रहरूको सम्मेलनले समेत पक्ष राष्ट्रलाई नीति निर्माण गर्न निर्देश गरे बमोजिम यो नीति तर्जुमा गरिएको छ ।

सिमसार हाम्रो दैनिक जीवनसँग गाँसिएको छ । किनभने मानव सभ्यताको प्रादुर्भाव नै नदी किनार र सामुद्रिक तटबाट शुरु भएको हो । तर केही अधिसम्म पनि सिमसारलाई खेर गएको जमिनको रूपमा हेर्ने गरिन्थ्यो । त्यसैले यसको स्याहार, सम्बर्द्धन र सदुपयोगमा हिजोसम्म हामीले यथेष्ट ध्यान दिन सकेका

थिएनौ भलै यसको महत्व हाम्रो धर्म र संस्कृतिसँग परापूर्वकाल देखि नै जोडिएको थियो । अहिले पनि कतिपयका लागि यो पानी र माछा मात्रै हो भन्ने लाग्न सक्छ । तर सिमसार केवल त्यतिमा मात्र सीमित होइन बरु यो त पारिस्थिकीय प्रणालीलाई सवल तुल्याउन र पर्यावरणीय सन्तुलनका लागि अपरिहार्य रहेछ भन्ने महशुस सबैले बिस्तारै गर्न थालेका छन् ।

संरक्षण पहिला मानव मष्तिष्कबाट शुरु हुन्छ, चाहे त्यो वातावरण संरक्षण होस् या जलवायु परिवर्तन नै किन नहोस् । सिमसारको संरक्षण पनि स्थानीय समुदायको सक्रिय सहभागिताबाट मात्र सम्भव छ र त्यस्तो सहभागिता त्यतिवेलामात्रै सुनिश्चित गर्न सकिन्छ, जतिवेला सरोकारवालाहरुले यसको महत्व राम्ररी बुझ्दछन् । यसका लागि सबै तह र तप्कामा सचेतना अभिवृद्धि गर्नु पर्दछ । सचेतना अभिवृद्धिका लागि सरल र सरस भाषा एवम् सर्वसुलभ रुपमा स्रोत पुस्तिका तथा सन्दर्भ सामग्री उपलब्ध हुनु पर्दछ ।

१.२ सिमसारको परिभाषा

साधारणतया सिमसार भन्नाले नदी, ताल, जलाशय एवं वन जंगल तथा आवादी क्षेत्रमा पानीले भिजेको वा पानी भएको स्थान भन्ने बुझिन्छ । सिमसार शब्दको “सिम” ले पानी नसुक्ने जमीन र “सार” भन्ने बुझाउँछ । नेपालमा साधारणतया सिमसार भन्नाले धानखेतको धाप, पानी जमेको ठाउँ वा दह भन्ने बुझिन्छ । विश्वमा हालसम्म सिमसारका करिब ५० थरिका परिभाषाहरु छन् । सिमसारमा वनस्पति जीवजन्तु तथा चराचुरुङ्गी को प्रचुरता हुने गर्दछ । नेपालमा सिमसार सम्बन्धी १२ थरिका शब्दहरु प्रयोगमा आउने गरेका छन् । यस परिप्रेक्ष्यमा सिमसारलाई निम्न अनुसार परिभाषित गर्न सकिन्छ- “भूमिगत जलस्रोत वा वर्षात्का कारण पानीको परिणाम रहने वा प्राकृतिक वा मानव निर्मित, स्थायी वा अस्थायी जमेको वा वगेको, स्वच्छ वा नुनिलो पानी भएको धापिलो जमिन (Swamp) दलदले जमिन (Marsh), नदीबाट प्रभावित जमिन (Riverine Floodplain), ताल (Lake) पोखरी (Pond) जलभण्डार क्षेत्र (Water Storage Areas) र कृषि जमिन (Agriculture Land) समेतले सिमसारलाई जनाउँछ ।”

१.३ नेपालमा सिमसार

राष्ट्रिय ताल संरक्षण विकास समितिको तथ्याङ्क अनुसार नेपालमा ५,३५८ वटा तालहरु छन् । ती मध्ये २,७१२ वटा (५१%) ताल ५०० मिटर उचाई भन्दा तल छन् भने २,२२७ (४२%) वटा ताल ३,००० मिटर भन्दा माथि पर्दछन् । साथै मध्य पहाडी क्षेत्रमा (५०० मिटर र २,९९९ मिटरको बीचमा) ४१९ वटा (८%) मात्र ताल रहेका छन् । त्यसैगरी नेपालमा ३,२५२ वटा हिमनदी र २,३२३ वटा हिमताल छन् (Mool et al, 2001) . DOAD (१९९२) को तथ्याङ्क अनुसार नेपालमा करिब ५,००० ताल, १,३८० जलाधार ५,१८३ पोखरीहरु छन् । IUCN (१९९८) को लगत अनुसार तराईमा १६३ वटा सिमसार छन् भने पहाडमा ७९ वटा रहेका छन् ।

१.४ सिमसारको विशेषता

सिमसारका दुई मुख्य विशेषता भनेको पानी र जमिन हुन् । यिनै दुईको समग्रबाट अन्य पारिस्थिकीय प्रणाली भन्दा सिमसारहरु अतुलनीय एवम् विशिष्ट बनेका छन् । सिमसार लाखौं घुमन्ते चरा, माछा, उभयचर, कीटपतङ्ग र बोट विरुवाको लागि महत्वपूर्ण वासस्थान हो । रामसार महासन्धि ले पनि इङ्कित गरेको छ कि सिमसारको कुरा गर्दा बहु आयामिक दृष्टिकोण हुनुपर्छ, जस्तै पारिस्थिकीयता, वनस्पति, प्राणी, जलचर, जल विज्ञान र विशेषत पानी हाँसहरु सिमसारले धेरै जनसमुदायहरुको लागि जीवनयापनको आधार प्रदान गरेको छ । त्यसैले, रामसार महासन्धि अनुसार “सिमसार सदुपयोग” को अर्थ मूलतः मानवीय उपयोगको सन्दर्भमा हो । यस अनुरूप मानिसको भलाईका साथै जैविक विविधता कायम राख्नु हो ।

१.५ सिमसारका प्रकार

सामान्यतया सिमसार तीन प्रकारका छन् (क) सामुद्रिक किनार, (ख) भू भागीय, र (ग) मानव निर्मित । तर सिमसारहरुको बनौटमा धेरै फरक पाइन्छ, खास गरी माटो, भू-बनौट, जलवायु, जल परिचालन, जल रसायन, वनस्पति र मानवीय कारणले गर्दापारिस्थिकीय एवम् भूगोलको आधारमा सिमसारलाई पाँच वर्गमा विभाजन गरिएको छ ।

क) कम गहिरो ताल

(थोरै निकास सहित यसमा वर्षेभरि वा केही महिना पानी रहिरहन्छ, जस्तै कैलालीको घोडाघोडी ताल र कोशी टप्पुको कमल दह) ।

ख) दलदल/धाप

(माटोमा पानी संतृप्त हुने गरीजमेको भू भाग, दलदलमा घाँस उम्रेको हुन्छभने धापमा रुख, जस्तै कञ्चनपुरको रानी ताल, कैलालीको नकरोड ताल) ।

ग) बाढ क्षेत्र

(नदीको छेवैमा परेको मैदानी भाग जस्तै कोशी नदीको टप्पु र नारायणी नदीको बाँदरभूला) ।

घ) नदी मुख

(नदी समुद्रमा मिसिने ठाउँ, यहाँ पानीको गुण स्वच्छबाट नुनिलो हुन्छ, जस्तै बंगलादेश र भारतमा सुन्दर वन क्षेत्र) ।

ङ) समुद्रि किनार

(नदीको प्रभाव नपरेको समुद्रको किनार जस्तै अष्ट्रेलियाको मुगाको चट्टान) ।

मानव निर्मित सिमसारहरु पनि विभिन्न प्रकारका पाइन्छन् जस्तै कपिलवस्तुको जगदीशपुर जलाशय, सुनसरी र सप्तरीको कोशी बाँध, नवलपरासीको गण्डकी बाँध, र मकवानपुरको ईन्द्र सरोवर ।

१.६ सिमसार क्षेत्रको पारिस्थितिक योगदान

सिमसारहरु अत्यन्त उत्पादनशील पारिस्थिकीय प्रणाली हो । यस प्रणालीमा अनगिन्ती संख्यामा जीवाणु, वनस्पति, कीटपतङ्ग, उभयचर, घस्रने प्राणी, चरा, माछा र स्तनधारी जीवहरु पाइन्छन् । जलवायु, भौगोलिक स्वरूप भूगर्भ र जल परिचालन लगायत भौतिक एवम् रासायनिक प्रक्रियाहरुले गर्दा सिमसारहरुमा वनस्पति र जनावरहरुको उच्चतम विविधता पाईन्छ । यसैबाट जटिलतम रुपमा खाद्य सञ्जाल सृजना हुन्छ । यिनै कारणले गर्दा सिमसारलाई जैविक विविधताको अपार भण्डार भन्ने गरिन्छ ।

क) पानीको गुण र जल परिचालन

सिमसार भित्र जल परिचालन र शुद्धिकरणको प्रक्रिया निरन्तर चलिरहने हुनाले यसलाई “प्रकृतिको मृगौला” भनेर पनि भन्ने गरिन्छ । जमिनमा बग्ने सतहको भल सिमसारमा मिसिएपछि त्यसबाट बगाएर ल्याइएका रासायनिक पौष्टिक तत्वहरु र प्रदूषणका तत्वहरु समेत सिमसारले सोसेर लिन्छ । यसबाट पानी शुद्धिकरण हुनाका साथै माछा लगायतका जलचरहरुलाई प्रशस्त आहार प्राप्त हुन्छ ।

ख) बाढी नियन्त्रण

सिमसारहरुले सतहमा बग्ने सबै प्रकारका पानीहरुको बहावलाई छेकेर आफैमा समेटेर राख्छन् । त्यसमा उम्रेका घाँस र रुखहरुले पानीको बहावलाई छेक्छन् । साथै तिनले पानीलाई विस्तारै यत्रतत्र छरिन मद्दत गर्छ । कोशी नदीको २०६५ को बाढीमा बाँस लगायत अन्य वनस्पतिले ढाकिएको जमिन पानीमा बगेर जानबाट जोगाएको थियो । यसरी सिमसारले पानी थामेर राख्ने हुनाले अन्य क्षेत्र डुवान हुनबाट जोगिन्छ ।

ग) माछा र वन्यजन्तु बासस्थान

थुप्रै प्रकारका वन्यजन्तु र वनस्पतिको लागि सिमसार मात्रै बासस्थानको रुपमा उपयुक्त हुन्छ । सिमकुखुरा, पटेरा, हाँस, छुचुन्द्रो, जलकुम्भी, कमल आदि यसका केही उदाहरण हुन् । कतिपय जनावरको लागि आहार, पानी र ओत सिमसारमै पाइन्छन् । त्यसैगरी अर्ना, गैडा, गोही आदि जनावरहरु सिमसार विना बाँच्न सक्दैनन् । घुमन्ते चराहरुको लागि त सिमसार क्षेत्र बस्ने, खाने आथेरो बस्ने र गहुँ लगाउने सबै किसिमको निबार्ह को लागि उपयुक्त हुन्छ ।

घ) प्राकृतिक उत्पादन

सिमसारबाट प्राकृतिक रुपमा विभिन्न पैदावारहरु प्राप्त हुन्छ । ती मध्ये माछा, घोंघी, बेत, पटेर, जङ्गली धान, कमल, सिंगडा आदि प्रमुख हुन् ।

ड) प्रोटिन र खाद्य सुरक्षा

नेपालका ग्रामीण जनसमुदायहरूको दैनिक जीवन धान्न सिमसार स्रोतहरूको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको छ। प्रोटिनका साथै अन्य खाद्य पदार्थहरूको आपूर्ति सिमसारबाट हुने गर्दछ। त्यसैगरी सिमसार स्रोतहरू वैकल्पिक आय आर्जनका साधन हुन्।

च) मनोरञ्जन तथा सौन्दर्य

सिमसार पर्यटकीय दृष्टिकोणले पनि महत्वपूर्ण हुन्छन्। माछा मार्ने, चरा हेर्ने, डुङ्गा खियाउने, जस्ता मनोरञ्जनका थुप्रै क्रियाकलापहरू सिमसारमा गरिन्छन्। सांस्कृतिक एवम् धार्मिक दृष्टिकोणले पनि ती क्षेत्रहरू महत्वपूर्ण मानिन्छन्।

१.७ नेपालका सिमसारहरू

भौगोलिक विविधताले भरिपूर्ण नेपालमा नदीनाला पोखरी, दह, धाप, नहर, जलाधार आदि सिमसारहरू यत्रतत्र छरिएका छन्। क्षेत्रफलमा साना देखिएका भएतापनि तिनीहरूको महत्वमा कुनै कमी छैन। सारा विश्वको लागि पनि यहाँका सिमसारहरू उल्लेखनीय छन्। तिनीहरूको संक्षिप्त विवरण यस प्रकार छन्।

क) संकटापन्न प्रजातिको लागि वासस्थान

विश्वबाटै लोपोन्मुख प्रजातिहरू नेपालका सिमसारहरूमा संरक्षित छन्। ती मध्ये अर्ना, एक सिंगे गैडा, सौंस, बाह्रसिंगे, घडियाल गोही, भ्यागुतो, पानी छेपारो, थकथके ओत आदि प्रजातिहरू।

ख) घुमन्ते पंक्षीहरूको आश्रय स्थल

नेपालका सिमसारहरू लोपोन्मुख घुमन्ते पंक्षीहरूको लागि आश्रय स्थल बनेका छन्। ती पंक्षीहरू मध्ये कन्याङ्कुरुङ्ग, मंगोलिया, रुस र चीन देखि आउने जाने गर्दछन्। दैनिक ३०० किलो मिटर दूरी उडेर पार गर्न सक्ने ती चराहरू असोज कार्तिक महिनामा नेपाल पस्दछन् र केही दिनको लागि नदी किनार, धान खते आदिमा आराम गर्ने गर्दछन्। त्यसैगरी अन्य चराहरूमा गिद्ध, चखेवा आदि हुन्। खोया हाँस सगरमाथाको चुचुरो भन्दा माथिबाट हिमाल वारपार उड्ने गर्दछन्। यो चरा संसारकै सबैभन्दा उंचाईमा उड्ने गर्दछ। आइविस चरा पनि नदीका भंगालाहरूमा आउने गर्दछन् र यो चरालाई जलवायु परिवर्तनबारे अध्ययन गर्न संकेत प्रजातिको रूपमा लिन सकिन्छ। अर्को महत्वपूर्ण चरा भनेको साइक नाइटजार हो। यो पाकिस्तान, भारत र चीनमा घुमेर नेपाल पस्ने गरेको छ।

ग) नदी तटीय सिमसार

वाम माछा नदीमा बस्छ तर समुद्रमा फुल पार्न जान्छ । सालमन माछा समुद्रमा बस्न रुचाउँछ तर फुल पार्न नदीमा पस्छ । थुप्रै माछाका प्रजातिहरु नदी मार्ग भएर तल माथी बसाई सरिरहन्छन् । हिमाली असला माछा बगेका चिसो पानीमा पाइन्छ ।

घ) वंशाणु स्रोत संरक्षण

चामल तीन अर्ब मानिसको प्रमुख आहारा हो । थुप्रै प्रकारका चामलका प्रजातिहरु व्यापारिक महत्वका छन् । सिमसारमा विभिन्न प्रकारका जङ्गली धानहरु पाइन्छन् जस्तै तिन्ना, तुन्नी, तुम्वा आदि । यी धानहरु कपिलवस्तुको अजिगरा ताल, र कैलालीको घोडाघोडी सिमसार क्षेत्रमा पाइन्छन् । मुस्ताङ्गको तितितालमा पनि जङ्गली धान भेटिएको छ । यी जङ्गली प्रजातिहरुलाई व्यापारिक प्रयोजनमा आएका प्रजातिहरुमा वंशाणुगत विकासको लागि नस्ल सुधार गर्न प्रयोग गर्न सकिन्छ ।

ङ) एसियाको जल भण्डार:

हिन्दुकुश काराकोरम हिमालय क्षेत्रलाई एसियाको जल भण्डारको रूपमा हेर्ने गरिएको छ । हिमालय खण्डमा मात्रै ४,००० वर्ग किलो मिटर क्षेत्रमा हिउँ र बरफ जमेको छ । यहाँ विश्वका प्राय सबै प्रकारका पारिस्थिकीय प्रणालीहरुको नमुना पनि पाइन्छ । यस क्षेत्रमा ६० किसिमका पारिस्थिकीय प्रदेश, २७ सिमसार क्षेत्र ४८८ संरक्षित क्षेत्र, र १३ विश्व सम्पदा स्थलहरु अवस्थित छन् । यी पारिस्थिकीय प्रणालीहरुको वातावरणीय सेवाबाट प्रत्यक्षरूपमा २० करोड जनसंख्या लाभान्वित छन् भने एक अर्ब ३० करोड जनसंख्या यहीँका नदीनालाहरुका पानीमा निर्भर छन् ।

परिच्छेद-२

रुपन्देही जिल्ला र सिमसार क्षेत्रहरु

२.१) रुपन्देही जिल्लामा सिमसार क्षेत्र

रुपन्देही जिल्ला पश्चिम नेपालको तराई क्षेत्रमा रहेको जिल्ला हो । यस जिल्लाको कुल क्षेत्रफल १३०५३३ हेक्टर रहेको छ । स.न. २०१५ मा वन अनुसन्धान तथा सर्वेक्षण विभागबाट प्रकाशित वन श्रोत सर्वेक्षणको प्रतिवेदन अनुसार यस जिल्लाको तराई क्षेत्रमा ६५१२ हेक्टर र चुरे क्षेत्रमा १८५९३ गरि जम्मा २५१०५ हेक्टर वन क्षेत्र रहेको देखिन्छ ।

रुपन्देही जिल्लामा तिनाउ, रोहिणी, दानव, कोठी, कञ्चन, डण्डा, सुखौरा, कचरार, इन्गुरिया, घोडाहा, वगेला, कोइली, भाङ, पहेला, जवाइ आदि प्रमुख नदिहरु रहेका छन् । यी नदीहरुका अतिरिक्त अन्य स-साना खोलानालाहरु पनि छन्, जुन अस्थायी प्रकृतिका भएको हुनाले केवल वर्षा मा मात्र यिनको अस्तित्व देखा पर्दछ । त्यसैगरी यस जिल्ला भूमिगत जलभण्डारको दृष्टिले पनि सम्पन्न छ । यस जिल्लाको चुरे र भावर क्षेत्रवाहेक अन्य सबै क्षेत्रमा भूमिगत जल सहजै प्राप्त गर्न सकिन्छ । कति गहिराइमा भूमिगत जलको सतह रहेकोछ भन्ने कुरा निरपेक्ष हिसावले भन्न सकिने स्थिति छैन । पडसरी, हर्नेया, मैनाहिया, हाटी फर्साटिकर, दयानगर, कम्हरिया गा.वि.स. र सिद्धार्थनगर नगरपालिका लगायतका केही स्थानहरुमा जमीनको सतहबाट ५० फिट देखि १०० फिट सम्ममा आर्टिजन श्रोत फेला पार्न सकिन्छ भने अन्य गा.वि.स. हरूमा आर्टिजन श्रोतकोलागि २०० फिट भन्दा बढी गहिराइमा पुग्नु पर्ने हुन्छ । यस जिल्लाको अधिकांश जनताले भूमिगत जललाई खानेपानीको श्रोतको रुपमा प्रयोग गरेका छन् ।

तालतलैया,खोलानाला तथा अन्य सिमसारजन्य क्षेत्रका हिसावले यो जिल्ला निकै धनि रहेको छ । नदी तथा ताल क्षेत्रले यस जिल्लाको करिब १३५२ हे. क्षेत्रफल ओगटेको तथ्यांक रहेको छ । राष्ट्रिय ताल संरक्षण विकास समितिले गरेको अध्ययन अनुसार रुपन्देही जिल्लामा विभिन्न प्रकारका ताल तलैया तथा पोखरी र जस्ता सिमसारजन्य क्षेत्रहरुको अवस्थित रहेको पाइएको छ । रुपन्देही जिल्लामा सार्वजनिक जग्गा तथा सामुदायि वन क्षेत्रमा रहेका केही ताल तथा पोखरी निम्न अनुसारका रहेका छन् ।

तालिका नं. १ ताल तथा पोखरीको विवरण

क्र.स.	सिमसार क्षेत्रको नाम	ठेगाना	क्षेत्रफल (हे.)	कैफियत
१	अधिधारी गाँउको पूर्वी पोखरी	लु.सां.न.पा.-१०	०.२	
२	अधिधारी गाँउको पश्चिम पोखरी	लु.सां.न.पा.-१०	०.३४	
३	असुरैना ताल	असुरैना-३	०.०४	
४	बडकी बहुलिया ताल	विष्णुपुरा-६	०.२	
५	बरगदैया ताल	वगाहा-६	०.०७	
६	बगतवा पूर्वी ताल	विष्णुपुरा- १,६ र ८	०.१४	

रुपन्देही जिल्लामा रहेका सिमसार क्षेत्रहरुको { ७ } अवस्थिती नक्सा सहितको प्रतिवेदन

७	बगैया ताल	बगाहा-७	०.२	
८	बजोहवा ताल	बसन्तपुर-३	०.३	
९	बरगद्धी ताल	बगाहा-७	०.०५	
१०	बरगदवा ताल	बगाहा-३	०.१३	
११	विशुनपुरवा ताल	बोगडी-४	०.१७	
१२	बेतौलियत ताल	बसन्तपुर-४	०.१५	
१३	चमटोलिया ताल	बसन्तपुर-१	०.०९	
१४	छोटकी ताल	बोधवार-८	०.०९	
१५	दरखमुवा ताल	बसन्तपुर-४	०.२५	
१६	देउराली ताल	सूर्यपुरा-२	२.१३	
१७	देवदह दह	देवदह-१०	०.५१	
१८	धमिनाताल पश्चिम पोखरी	रुद्रपुर	०.५९	
१९	धोविघटवा ताल	विष्णुपुरा-१	०.०९	
२०	दानापुर ताल	गजेडी-३	२२.०९	
२१	गुजरपुरवा ताल	बसन्तपुर-३	०.११	
२२	गिनरिया ताल	एकला-३	०.६६	
२३	गिद्धिया ताल	विष्णुपुरा-४	०.४९	
२४	हर्दि ताल	बेतकुइया-६	०.११	
२५	जमुवानी ताल	छोटकी रामनगर-९	०.९८	
२६	जोगाडा मा.वि. पोखरी	विष्णुपुरा-२	०.५	
२७	कर्मुवा ताल	सूर्यपुरा-२	४.२	
२८	तिवारी कटैया ताल	बोगडी-६	०.९८	
२९	लडौवा ताल	पटखौली-७	०.०४	
३०	लोन्डीहवा ताल	विष्णुपुरा-८	०.१३	
३१	लक्ष्मीनगर ताल	धकधई-२	०.०७	
३२	लौसा ताल	गजेडी-१	१.९७	
३३	मायादेवी ताल	लुम्बिनी विकास कोष	०.०५	
३४	मण्ठधारी बावा ताल	विष्णुपुरा-१	०.८८	
३५	मर्चावारी माई ताल	बोगडी-७	०.५	
३६	मटखना ताल	बसन्तपुर-९	०.१५	
३७	मटेरिया ताल	गजेडी-७	३.१७	

रुपन्देही जिल्लामा रहेका सिमसार क्षेत्रको { ८ } अवस्थिती नक्सा सहितको प्रतिवेदन

३८	नमुना ताल	गजेडी-१	०.४७	
३९	नन्द ताल	चिल्हिया-३	०.५४	
४०	परसौनी ताल	बसन्तपुर-१	०.०७	
४१	रचना ताल	सिक्टहन-२	०.११	
४२	रोनियहवा ताल	रोनिहवा-४	०.५६	
४३	सेमरपानी ताल	बगाहा-५	०.०५	
४४	पिपरी सानो ताल	करौता-५	०.०८	
४५	सिलौतिया पोखरी	बसन्तपुर-९	०.०२	
४६	थुमुवा पोखरी	थुमुवापिपरहवा-६	०.६८	
४७	तिनकने ख पोखरी	बोगडी-९	०.७४	
४८	तुलसिया ताल	सूर्यपुरा-१	९.६९	
४९	मधुरी उत्तर पोखरी	बसन्तपुर-६	०.२	
५०	भेलाई पोखरी	पटखौली-७	१.६४	
५१	भाउजू पोखरी	चिल्हिया-३	०.५६	

रुपन्देही जिल्लामा यी अवस्थी तालहरु विशेष गरि जिल्लाको दक्षिणी भागमा रहेका ताल तथा पोखरीहरु प्राय गरि पहिलेको समयमा गाँउमा घर बनाउदा सार्वजनिक जग्गाबाट माटो खनि प्रयोग गरि पोखरी बनाएको पाइयो भन्ने कुनै ठाउँमा माछा पालन तथा कुनै ठाउँमा गाई,भैसी बस्तीभाउलाई आल तथा पानी खुवाउन पोखरी बनाइएको पाइयो भने उत्तर तिर रहेका सामुदायिक वनमा भएका पोखरीहरु प्राकृतिक र विशेष गरि माछा पालन र पर्याटकियरुपमा महत्व रहेको पाइयो । क्षेत्रफलका हिसावले रुपन्देही जिल्लाको सबैभन्दा ठूलो ताल गैडाहवा ताल रहेको छ जसको क्षेत्रफल २८.७४ हे.छ । यी र यस्ता तालको महत्व धेरै रहेको भएतापनि आम उपभोक्तामा यस सम्बन्धी जानकारी नरहेको हुदाँ यी स्रोत तेतीकै रहेका छन् ।

२.२ अवसरहरु

क) माछा पालनको प्रचुर सम्भावना

विभिन्न स्थानमा छरिएर रहेका यी ताल तथा पोखरीमा माछा पालन गरि गरिव तथा निम्न आय भएका परिवारलाई आय आर्जन तथा रोजगारको अवसर हुन्छ । विशेष गरी जिल्लाको दक्षिणी भेगमा रहेका पोखरी तथा तालको प्रयोग नभएकोले तेस्ता पोखरीको बहुआयमिक प्रयोग गरी माछा पालन व्यवसायबाट आम्दानीका स्रोतहरु खुल्नेछन् ।

ख) जैविक विविधताको प्रचुरता

संरक्षणको अभावमा रहेका यी सिमसार क्षेत्रहरूमा जैविक विविधताको भण्डार रहेको छ । विभिन्न प्रकारका माछा,भ्याकुता,चराचुरङ्गी,जनावार तथा वनस्पतिहरूले भरिएका यि सिमसार क्षेत्रहरू जैविक विविधताले महत्वपूर्ण रहेका छन् ।

ग) सिचाईको माध्यम

कृषिका लागि आवश्यक पानी यी सिमसार क्षेत्रहरूबाट प्राप्त गर्न सकिन्छ । जस्तो कि वर्षातको समयमा हुने वर्षाको पानीलाई संचय गरी राखियो भन्ने पछि यसले सिचाईलाई टेवा पुऱ्याउछ । जस्तो की गैडाहवा ताल बाट वर्षेनी हजार विघाहा जग्गामा सिचाईको व्यवस्था हुने गर्दछ ।

घ) पर्यापर्यटन

रुपन्देही जिल्ला पर्यटकिय रुपमा प्रचुर सम्भावना बोकेको जिल्ला हो र यसमा पनि सिमसार क्षेत्रमा पर्यापर्यटनको अवसर बढी रहेको छ । जस्तो की गजेडीको दानापुर तालमा डुङ्गा सयर र पिक्नीक आउनेको निकै घुइचो लाग्छ । यसरी अरु तालमा पनि पर्यापटनको विकास गर्न सकियो भने आम्दानीको स्रोत बढने छ ।

ङ) इतिहासिक महत्वका ठाउँहरू

विभिन्न सिमसार क्षेत्रहरूको आफ्नै इतिहासिक महत्व रहेको छ । जस्तो की देवदह दह भगवान गौतम बुद्धसँग सम्बन्धीत छ । तेस्तै अन्य तालहरूको छुट्टै आफ्नो महत्व रहेको छ । विशेष गरि तालतलैयाको महत्व विभिन्न चाडपर्वहरूमा हुने गरेको पाइन्छ ।

२.३ चुनौतीहरू

क) अतिक्रमणको जोखिममा

यि सार्वजनिक तथा सरकारी क्षेत्रमा रहेका सिमसार क्षेत्रहरू अतिक्रमणको जोखिममा रहेका छन् । विशेष गरि दक्षिणी भागमा रहेका यस्ता सार्वजनिक पोखरीहरू वस्ती तथा नम्बरी जग्गाको नजिक रहेकोले अतिक्रमणको चपेटामा परेका छन् ।

ख) दुरपयोग

प्रचुर सम्भावना रहदा रहदै पनि यी तालहरूको दुरपयोग भएको पाइन्छ । जस्तोकी भैसीलाई आल बसाउने, फोहोर फाल्ने ठाउँ बनाउने,दिसा पिसाव गर्ने माध्यम बनाउने आदी गरेको पाइन्छ ।

ग) जैविक विविधताको ह्रास

सिमसार क्षेत्रहरू जैविक विविधतामा धनि भएतापनि स्थानीय वासिन्दाको वेवास्ताका कारण त्यहाँ रहेका जैविक वनस्पति तथा प्राणीको नाश तथा विनास भएको छ जसले जैविक विविधता हराउनमा मदत गरेको छ ।

घ) सितित व्यक्रिले फाइदा गरेको

सिमसारको महत्व बहुआयमिक भएको हुदा तेस्को फाइदा सिमित गाँउका टाठा,बाठा व्यक्तिहरूले लिइरहेका छन् । माछा पालनका लागी ठेक्कामा दिने र तेस्को फाइदा अपारदर्शि गर्ने,सार्वजिन स्थानमा भएको पोखरीलाई आफ्नो निजी जस्तो गरी तेस्को फाइदा आफुमा निहित गर्ने जस्ता कार्यहरूले गर्दा कुनै

ठाउँमा फाइदा सिमित व्यक्तिले दोहन गरेको पाइन्छ । सिमसार क्षेत्रलाई माछा पालन गर्ने र माछा मार्ने समयमा तालको सत्रै पानी सुकाई मार्ने गर्दा पनि सिमसारको बहुआयम घटेको छ ।

ड) पानीको स्रोत व्यवस्थित नहुनु

ताल तथा पोखरीलाई नियमित पानीको स्रोत चाहीने हुदाँ पानीको स्रोत सधैँभरि हुनु आवश्यक हो तर धेरै जसो ठाउँमा पानीको स्रोत नियमित नहुदाँ ताल तलैया सुक्ने र हराने हुन्छ ।

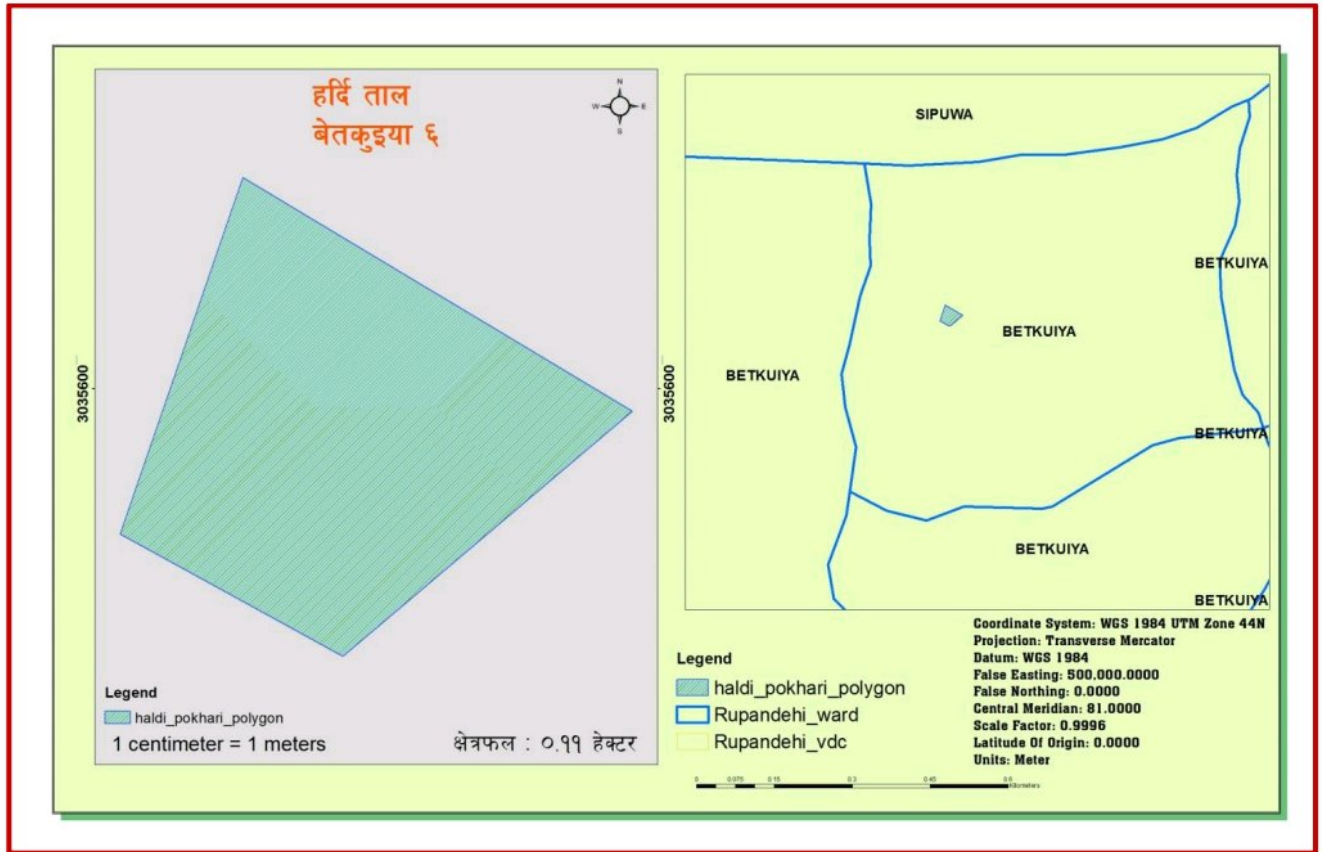
परिच्छेद-३

रुपन्देही जिल्लाका केही सिमसार क्षेत्रहरु

१) हल्दी पोखरी, हल्दी-६, बेतकुइया

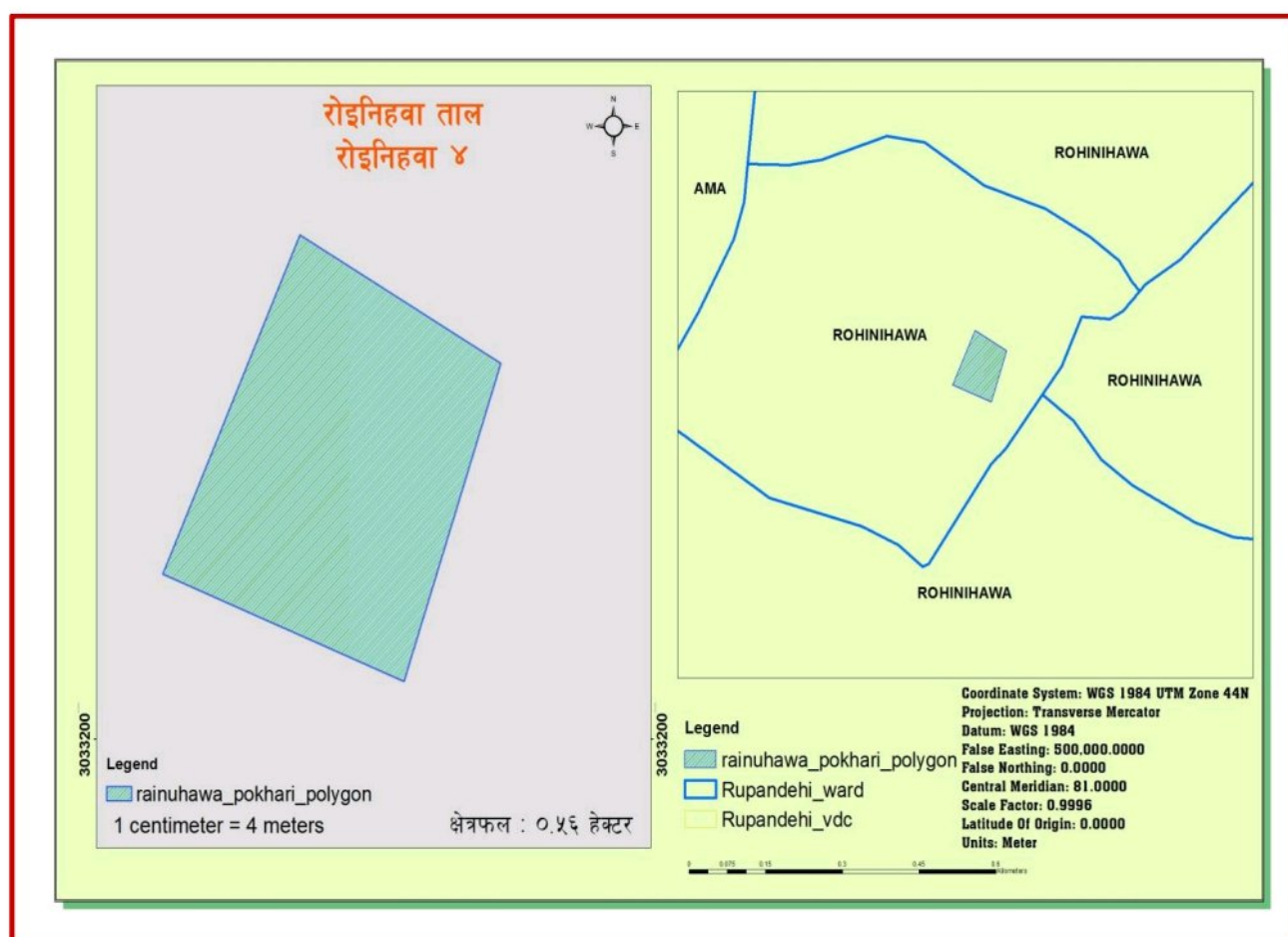
पाइने वनस्पति : जलकुम्भी, कमलको फूल

पूर्व : आवादी क्षेत्र	पश्चिम : महफित आवादी क्षेत्र	उत्तर : गोरेटो बाटो	दक्षिण : आवादी क्षेत्र
Waypoints	X	Y	Alt
235	728648	3035619	85
236	728683	3035598	
237	728657	3035576	
238	728637	3035587	

२) रोइनिहवा पोखरी-४, रोइनिहवा

पूर्व : आवादी क्षेत्र	पश्चिम : रोइनिहवा गा.वि.स. भवन	उत्तर : शिव मन्दिर	दक्षिण : अस्पताल
Waypoints	X	Y	Alt
238	726875	3033322	80
239	726929	3033291	
240	726903	3033214	
241	726838	3033240	

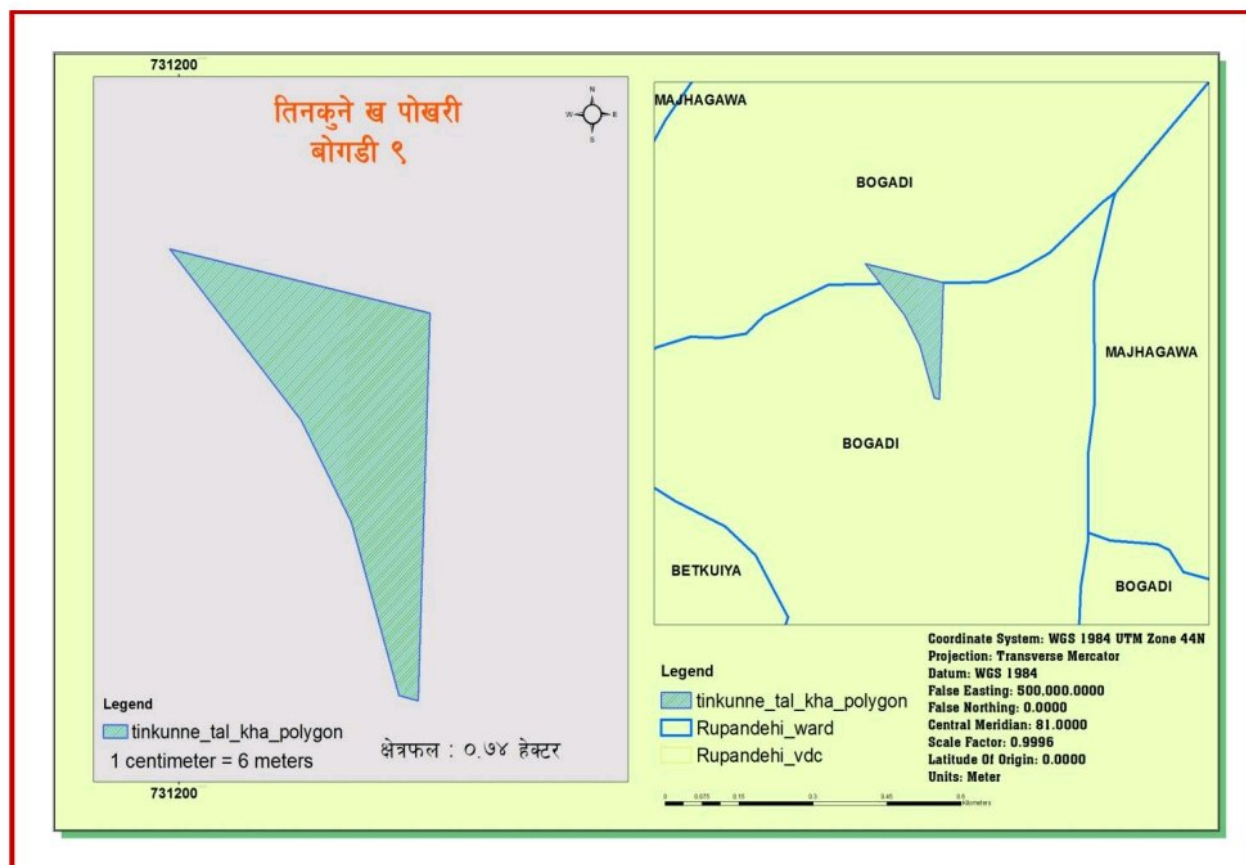

३) तिनकुने पोखरी (ख), भगैया-९, बोगडी

पाइने वनस्पति : सिसौ, सिमल

पूर्व : गोरेटो बाटो	पश्चिम : गोरेटो बाटो	उत्तर : निजी पोखरी	दक्षिण : गोरेटो बाटो
---------------------	----------------------	--------------------	----------------------

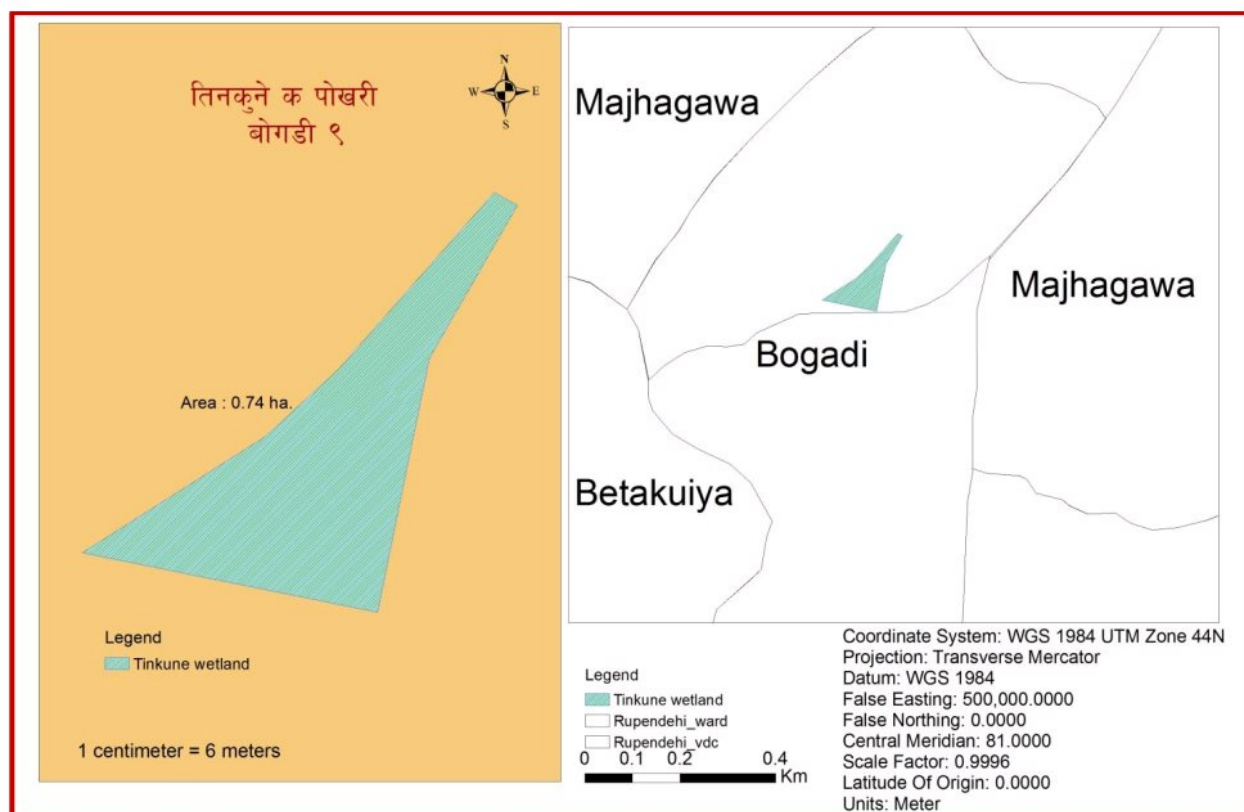
Waypoints	X	Y	Alt (m)
229	731196	3036299	81
230	731305	3036274	
231	731300	3036122	
232	731292	3036124	
233	731272	3036192	
234	731251	3036232	

४) तिनकुने पोखरी (क), भगैया-९, बोगडी
पाइने वनस्पति : सिसौ

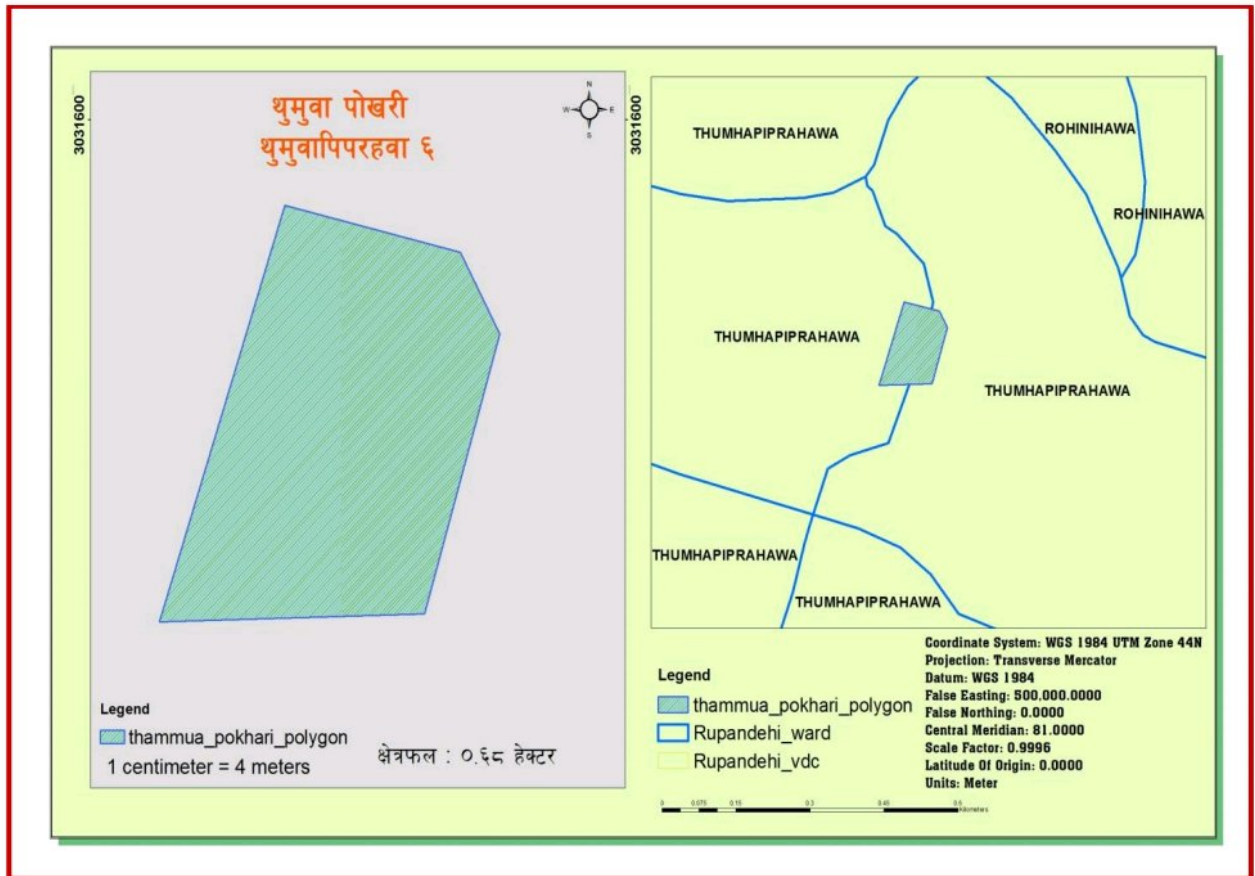
पूर्व : करौता जाने बाटो	पश्चिम : गोरेटो बाटो	उत्तर : निजी पोखरी	दक्षिण : गोरेटो पोखरी
-------------------------	----------------------	--------------------	-----------------------

Waypoints	X	Y	Alt(m)
222	731360	3036434	90
223	731326	3036375	
224	731306	3036277	
225	731192	3036300	
226	731263	3036345	
227	731291	3036371	
228	731351	3036439	

५) थुमुवा पोखरी -९, थुमुवा पिपरहवा
पाइने वनस्पति : पिपला, सिमल, सिसौ

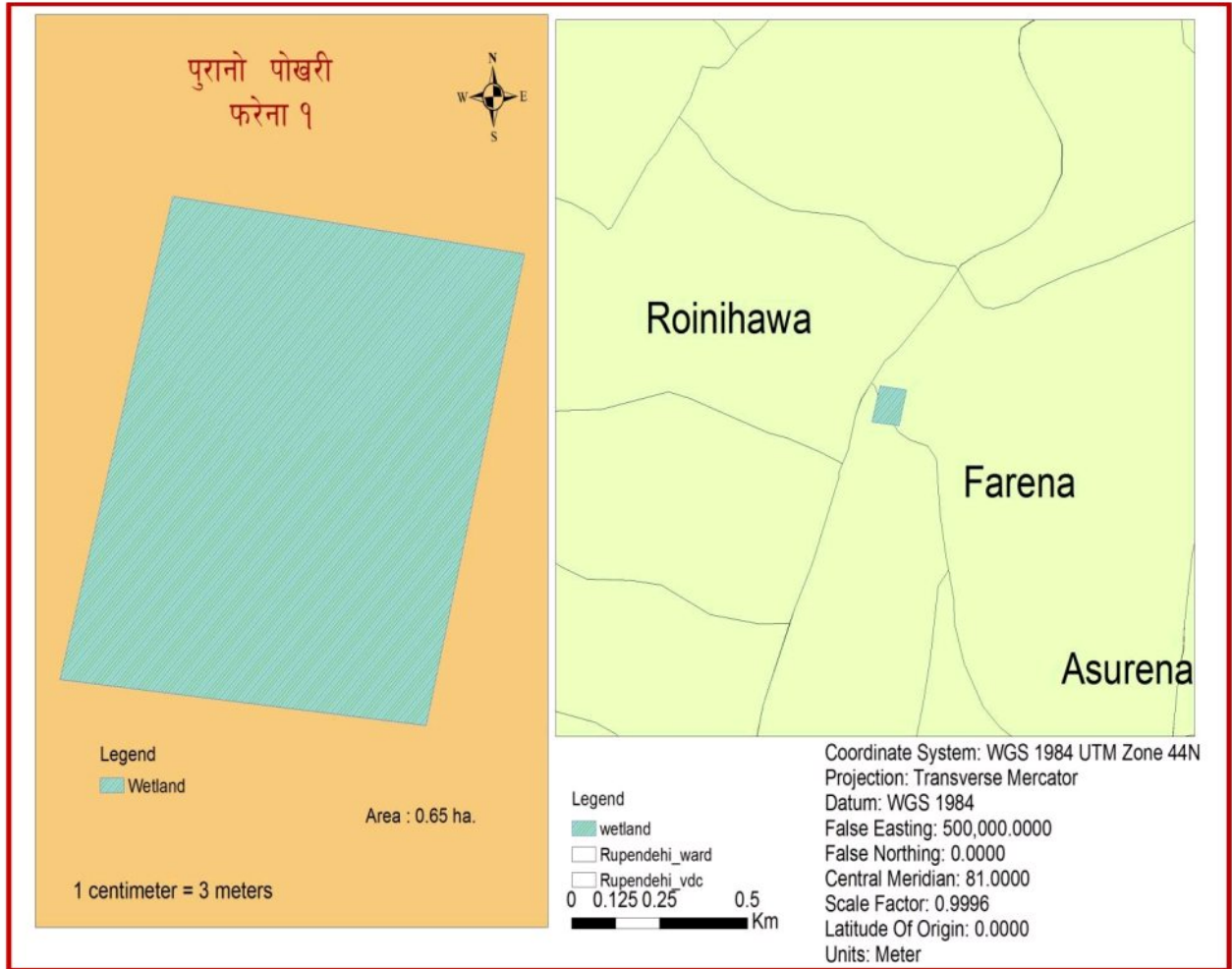
पूर्व : आवादी क्षेत्र	पश्चिम : आवादी क्षेत्र	उत्तर : आवादी क्षेत्र	दक्षिण : आवादी क्षेत्र
Waypoints	X	Y	Alt
242	725879	3031578	76
243	725928	3031566	
244	725939	3031545	
245	725918	3031473	
247	725844	3031471	

६) पुरानो पोखरी -१, फरेना

पूर्व : फरेना जाने बाटो	पश्चिम : आवादी क्षेत्र	उत्तर : आवादी क्षेत्र	दक्षिण : आवादी क्षेत्र
-------------------------	------------------------	-----------------------	------------------------

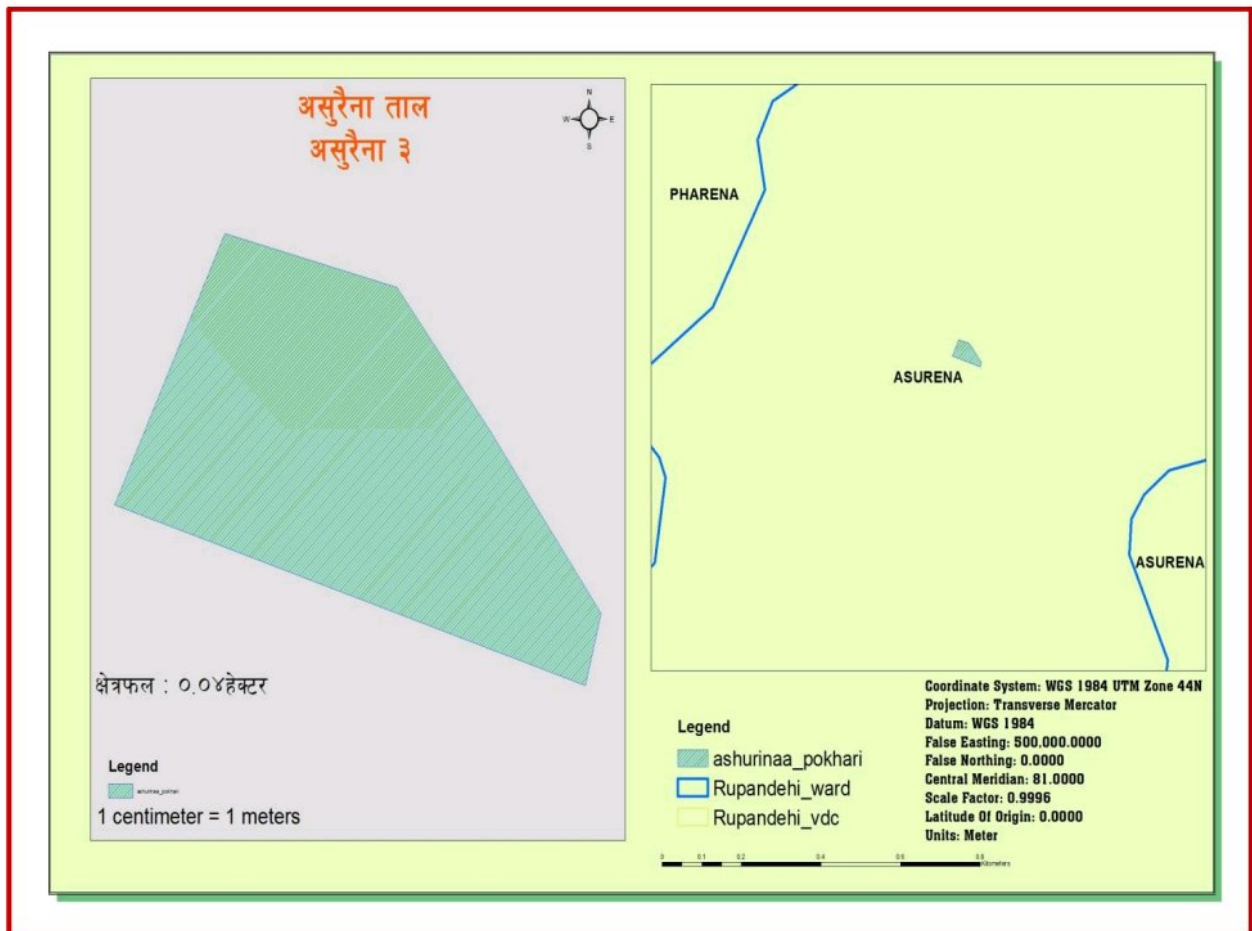
Waypoints	X	Y	Alt(m)
248	727636	3032593	82
249	727615	3032511	
250	727537	3032519	
251	727561	3032603	

७) असुरैना पोखरी, बेलहवा -३, असुरैना
पाइने वनस्पति : इपिलइपिल, अमला,

पूर्व : आवादी क्षेत्र	पश्चिम : आवादी क्षेत्र	उत्तर : आवादी क्षेत्र	दक्षिण : आवादी क्षेत्र
-----------------------	------------------------	-----------------------	------------------------

Waypoints	X	Y	Alt
252	729750	3033521	78
253	729749	3033517	
254	729719	3033527	
255	729726	3033542	
256	729737	3033539	
257	729743	3033531	

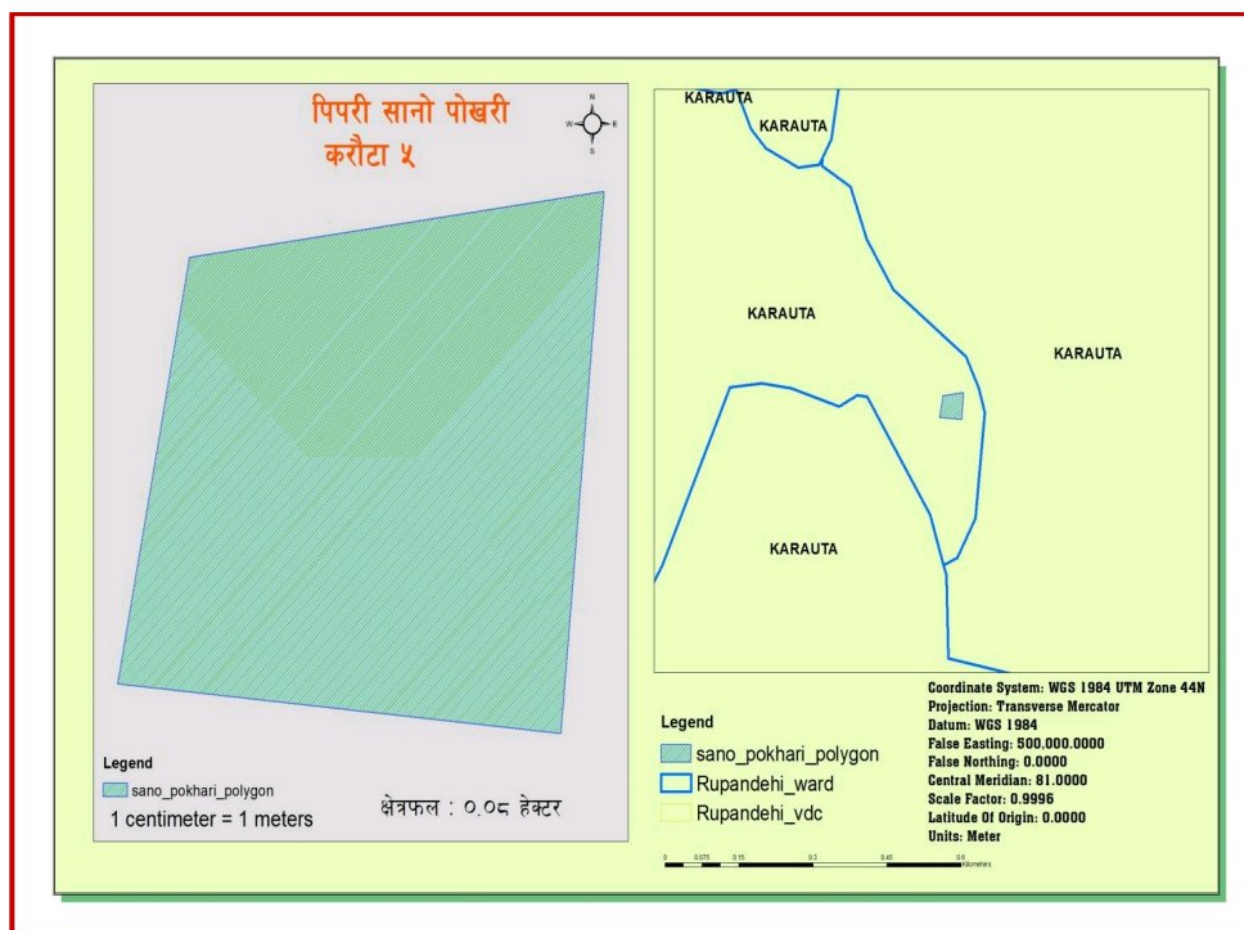

रुपन्देही जिल्लामा रहेका सिमसार क्षेत्रको { १८ } अवस्थिती नक्सा सहितको प्रतिवेदन

ढ) सानु डुखरी, डुडरी -९, करुता

डूरुव : डुडरीरररर डरने डुरेररर डरठु	डुशुडड : आडरडी कुषुतुर	उतुतर : आडरडी कुषुतुर	दकुषुण : डरहुकुत डररुडुंकु आडरडी कुषुतुर
-------------------------------------	------------------------	-----------------------	--

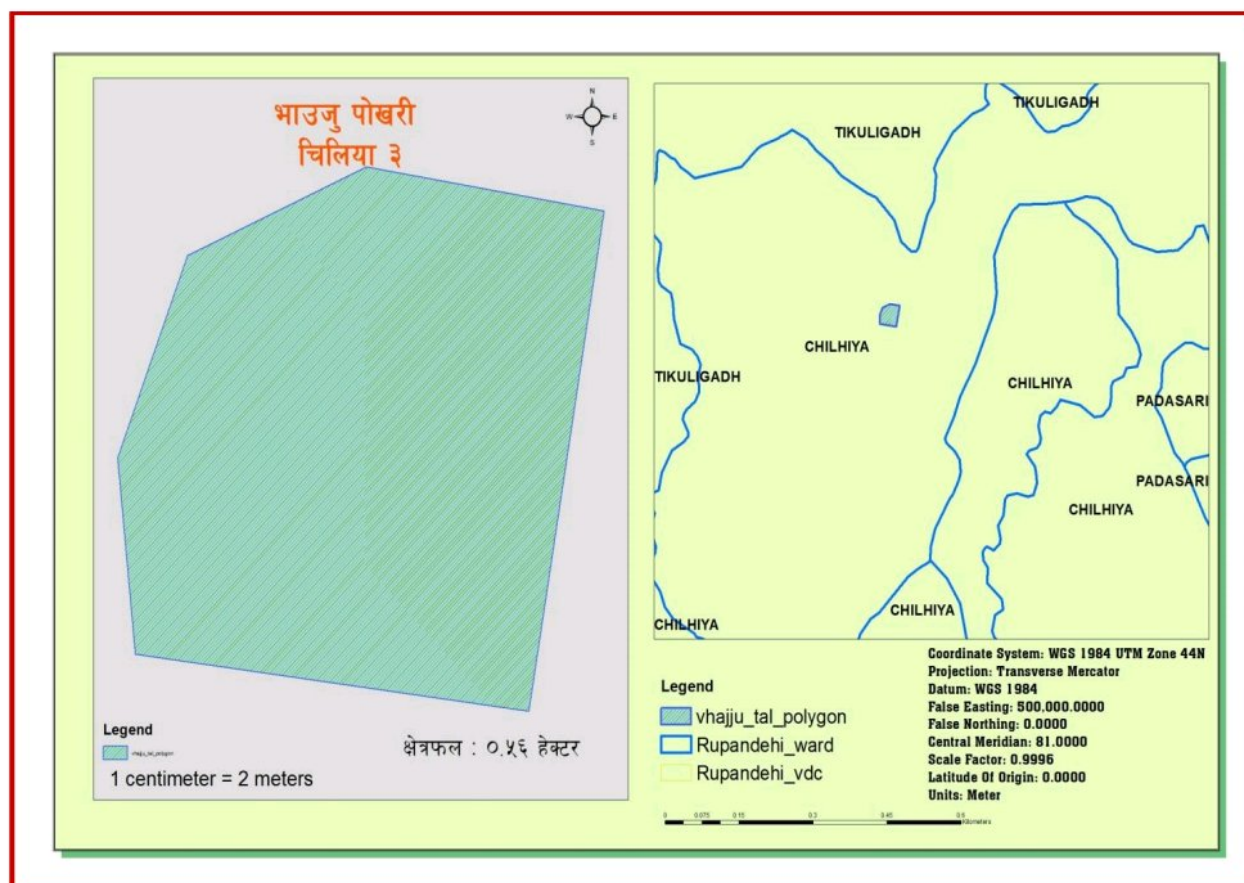
Waypoints	X	Y	Alt
258	726164	3028059	76
259	726161	3028026	
260	726130	3028029	
261	726135	3028055	

द) भाउजु ताल, चिल्हिया -३

पूर्व : बाउन्नकोटी सा.व.	पश्चिम : बाउन्नकोटी सा.व.	उत्तर : बाउन्नकोटी सा.व.	दक्षिण : बाउन्नकोटी सा.व.
-----------------------------	------------------------------	-----------------------------	------------------------------

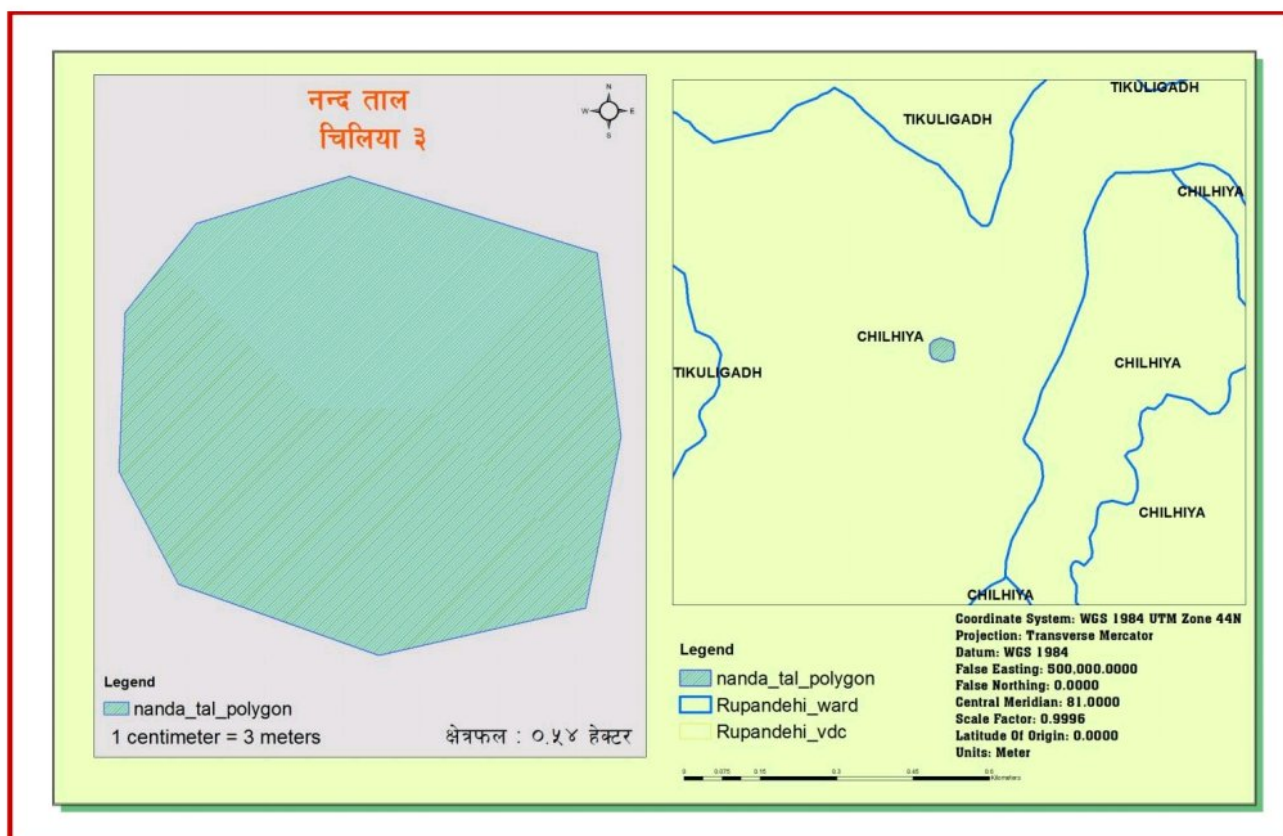
Waypoints	X	Y	Alt(m)
160	741310	3051028	102
161	741307	3051059	
162	741319	3051091	
163	741350	3051105	
164	741391	3051098	
165	741378	3051019	

९)नन्द ताल, चिलिया ३

पूर्व : बाउन्नकोटी सा.व.	पश्चिम : बाउन्नकोटी सा.व.	उत्तर : बाउन्नकोटी आवादी	दक्षिण : बाउन्नकोटी सा.व.
--------------------------	---------------------------	--------------------------	---------------------------

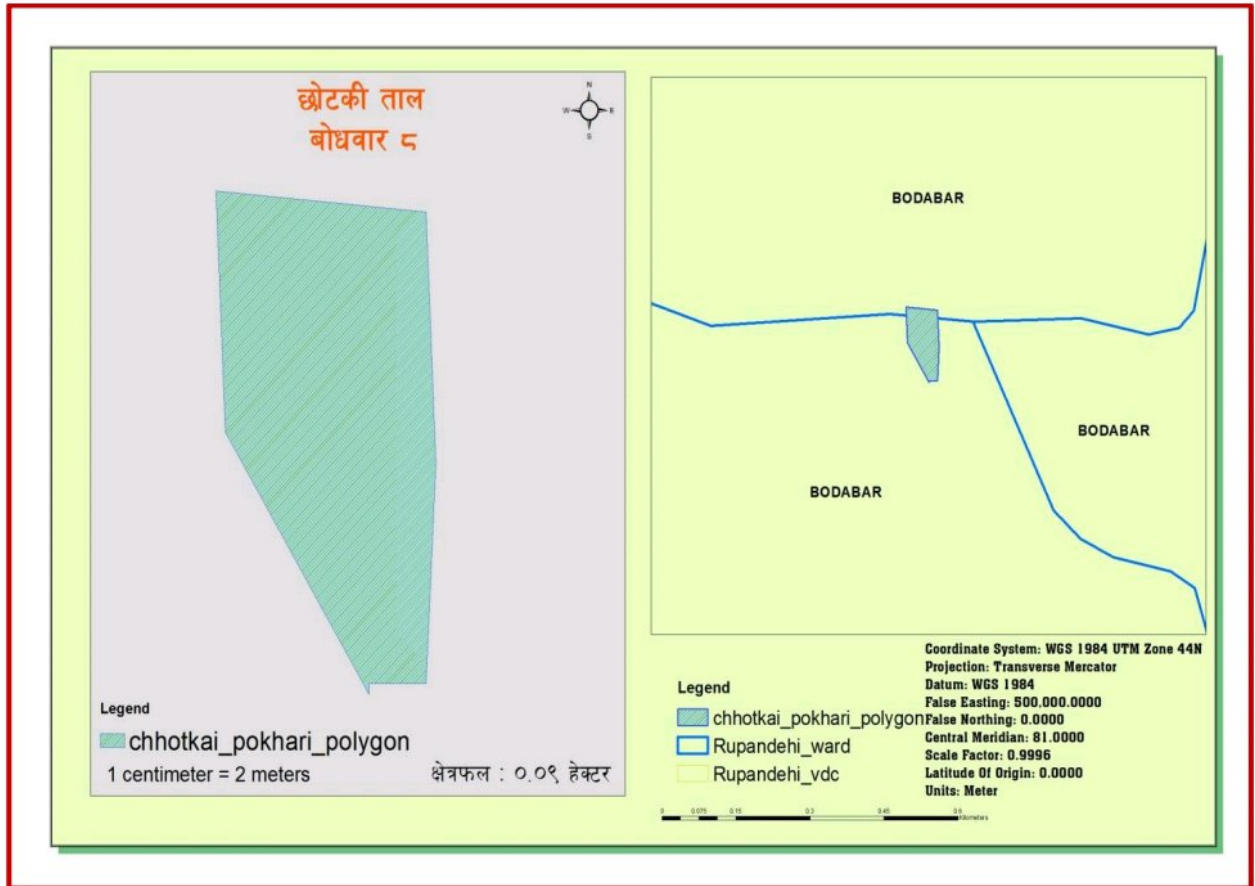
Waypoints	X	Y	Alt
151	741264	3050905	102
152	741276	3050920	
153	741302	3050928	
154	741344	3050915	
155	741348	3050884	
156	741342	3050855	
157	741307	3050847	
158	741273	3050859	
159	741263	3050878	

१०) छोटकी पोखरी , बोधवार ढ
पाइने वनस्पति : सिसौ

पूर्व : आवादी क्षेत्र	पश्चिम : गोरेटो बाटो	उत्तर : आवादी क्षेत्र	दक्षिण : रामश्वर यादवको घर
-----------------------	----------------------	-----------------------	----------------------------

Waypoints	X	Y	Alt
136	754945	3043430	90
137	754967	3043428	
138	754968	3043404	
139	754967	3043383	
140	754961	3043383	
141	754961	3043382	
142	754946	3043407	

११) लक्ष्मीनगर पोखरी, लक्ष्मीनगर -२, धकधइ
पाइने वनस्पति : जलकुम्भी

पूर्व : आवादी क्षेत्र	पश्चिम : सिता मुरउको घर	उत्तर : गोरेटो बाटो	दक्षिण : आवदी खेत
-----------------------	-------------------------	---------------------	-------------------

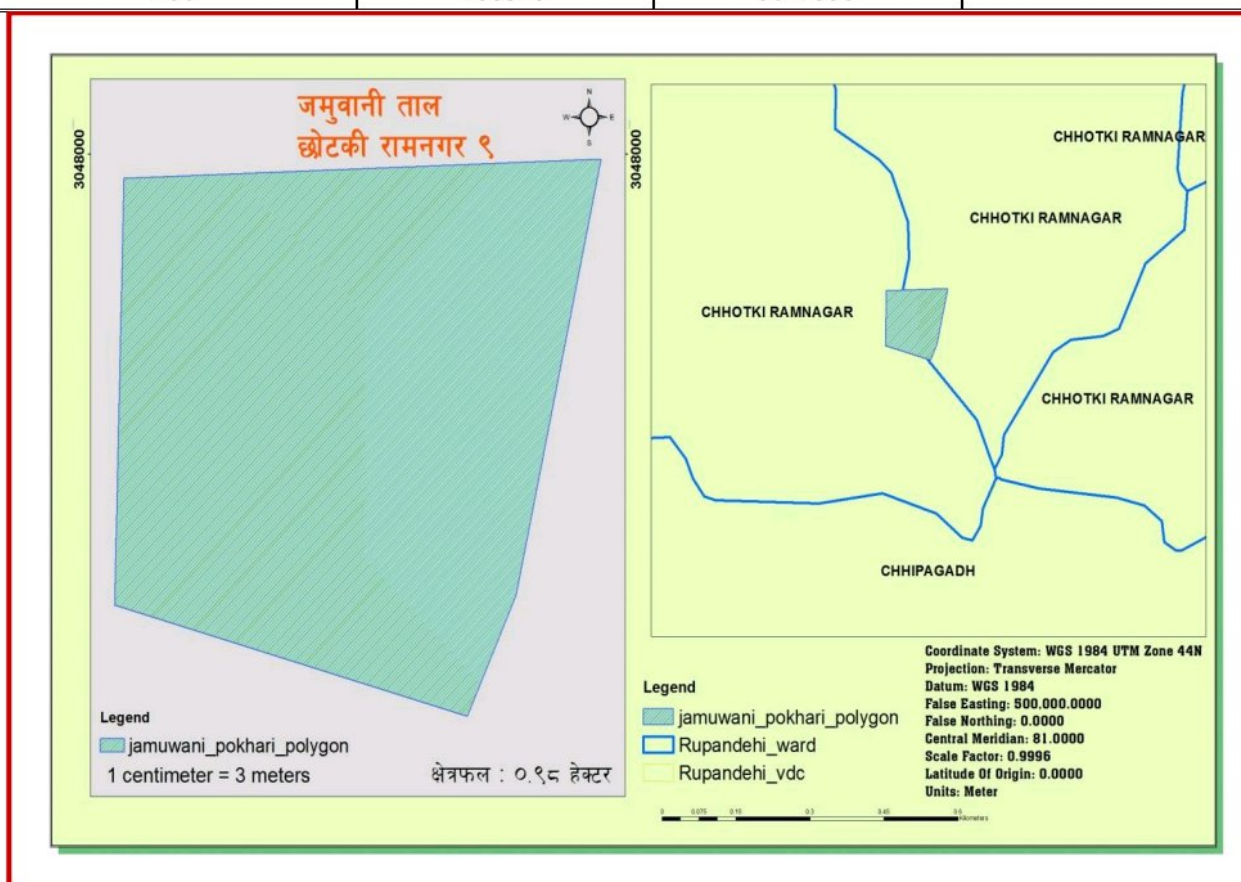
Waypoints	X	Y	Alt(m)
131	749529	3045852	92
132	749551	3045850	
133	749544	3045814	
134	749533	3045806	
135	749531	3045806	

१२) जमुवानी पोखरी, जमुवानी -९ छोटकीरामनगर

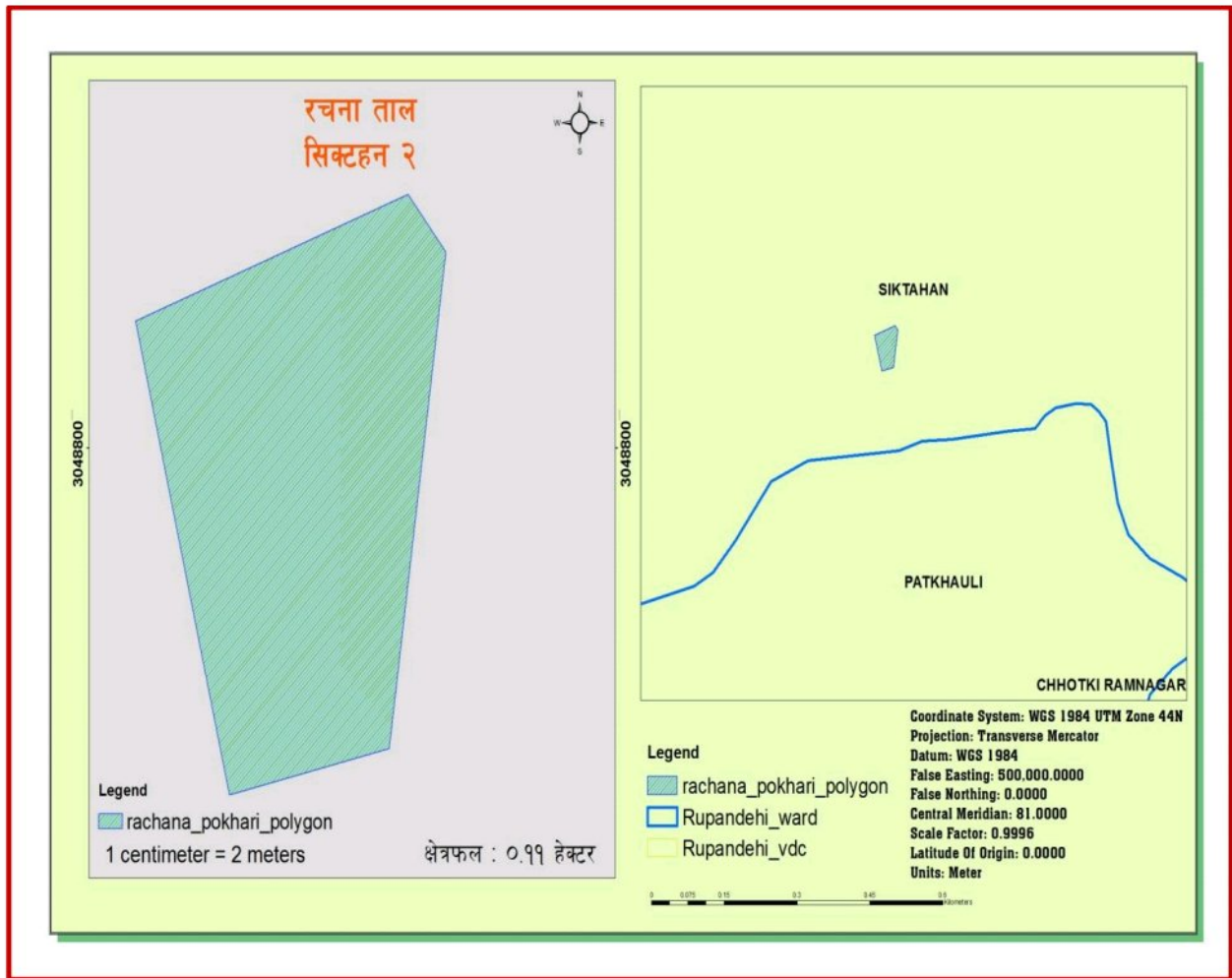
पूर्व : जमुवानी जाने वाटो	पश्चिम : आवादी क्षेत्र	उत्तर : आवादी क्षेत्र	दक्षिण : कूलो
---------------------------	------------------------	-----------------------	---------------

Waypoints	X	Y	Alt
126	753900	3047909	94
127	753889	3047884	
128	753810	3047907	
129	753812	3047995	
130	753919	3047999	

१३) रचना पोखरी, जमुहानी-२, पटखौली
पाइने वनस्पति : सिसौ

पूर्व : घोला	पश्चिम : बाटो	उत्तर : माछा पोखरी	दक्षिण : बाटो
--------------	---------------	--------------------	---------------

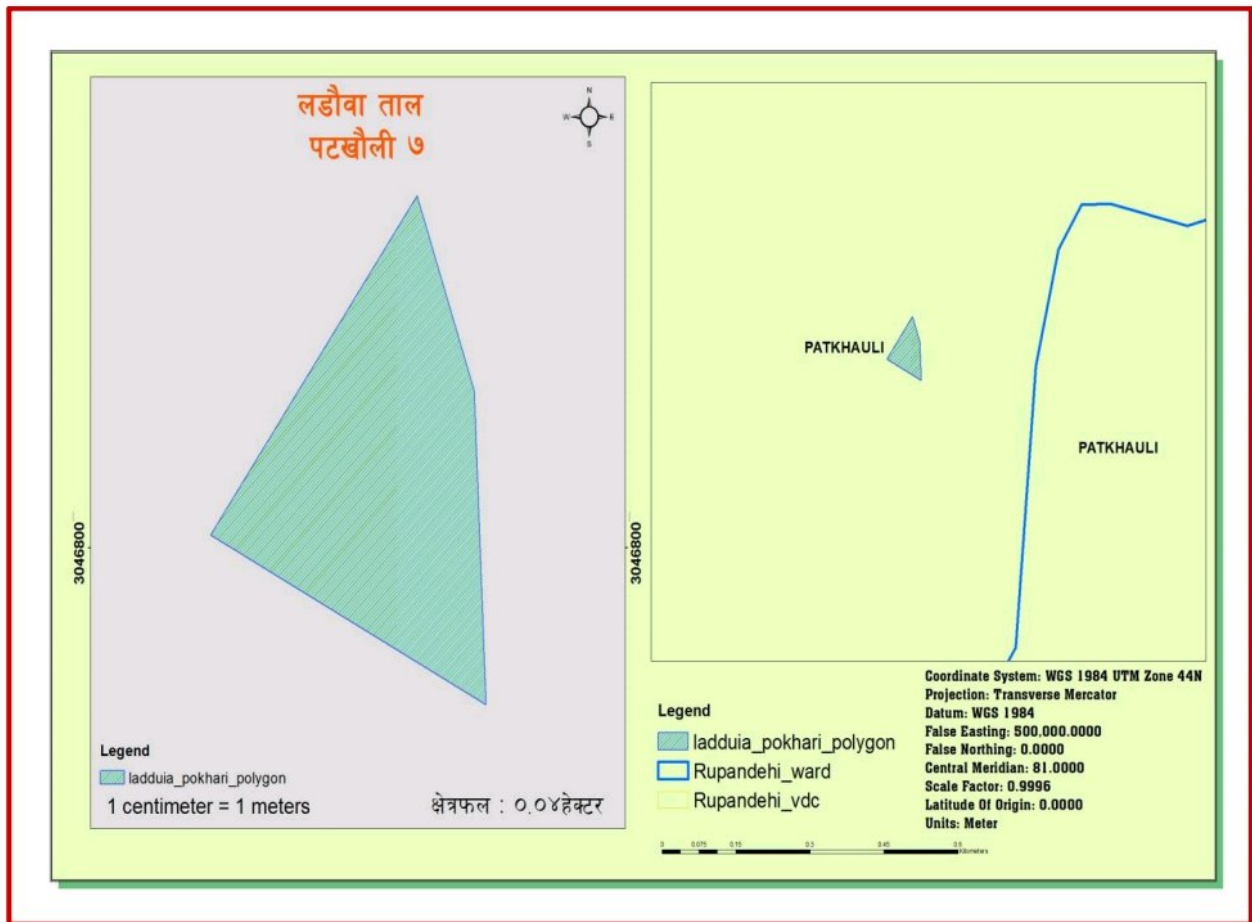

रुपन्देही जिल्लामा रहेका सिमसार क्षेत्रको { २५ } अवस्थिती नक्सा सहितको प्रतिवेदन

१४) लडौवा पोखरी, भेलइ -७, पटखौली
पाइने वनस्पति : केरुङ्ग

पूर्व : बाटो	पश्चिम : आवादी क्षेत्र	उत्तर : आवादी क्षेत्र	दक्षिण : गौरी जाने बाटो
--------------	------------------------	-----------------------	-------------------------

Waypoints	X	Y	Alt
117	749292	3046827	101
118	749297	3046812	
119	749298	3046788	
120	749274	3046801	

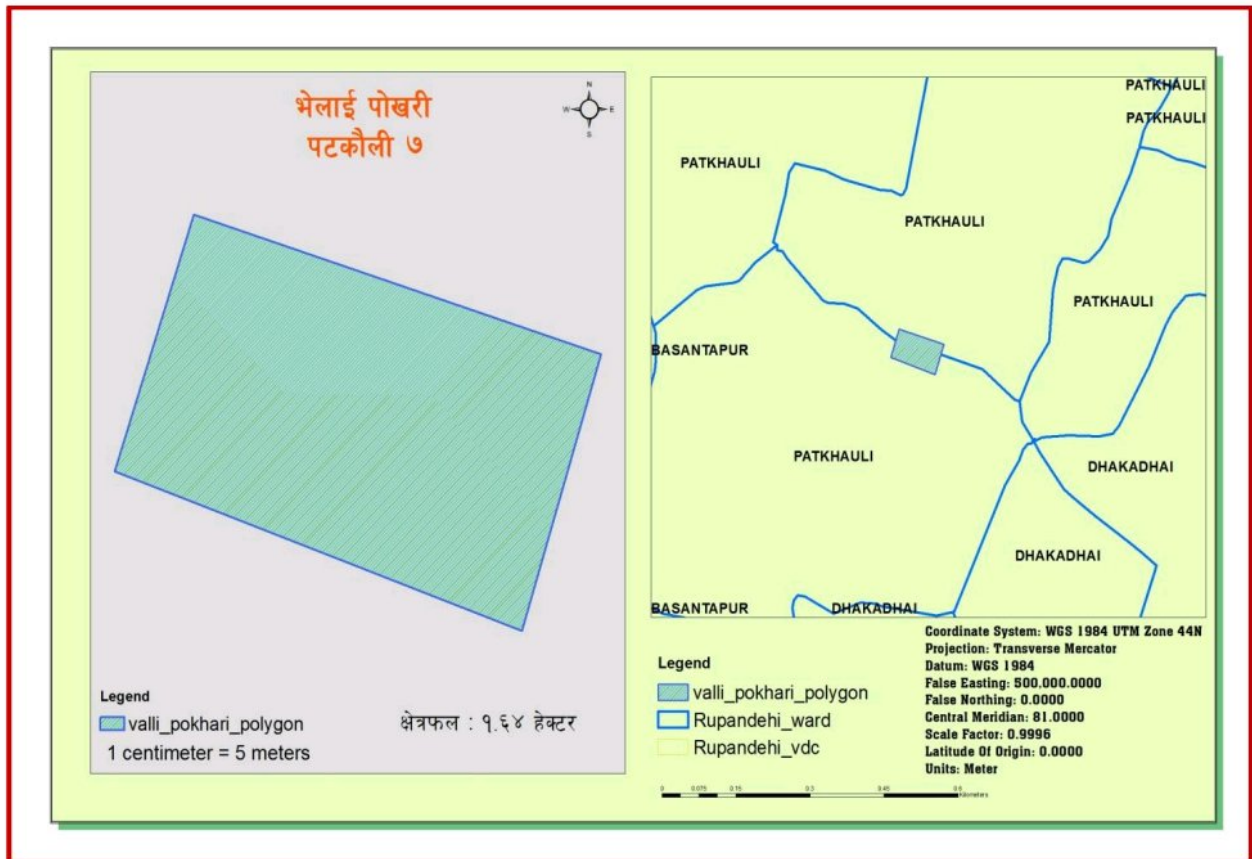

रुपन्देही जिल्लामा रहेका सिमसार क्षेत्रको { २६ } अवस्थिती नक्सा सहितको प्रतिवेदन

१५) भेलाइ पोखरी , सिलौटिया-७, पटखौली
पाइने वनस्पति : सिसा

पूर्व : आवादी क्षेत्र	पश्चिम : आवादी क्षेत्र	उत्तर : आवादी क्षेत्र	दक्षिण : पिच बाटो
-----------------------	------------------------	-----------------------	-------------------

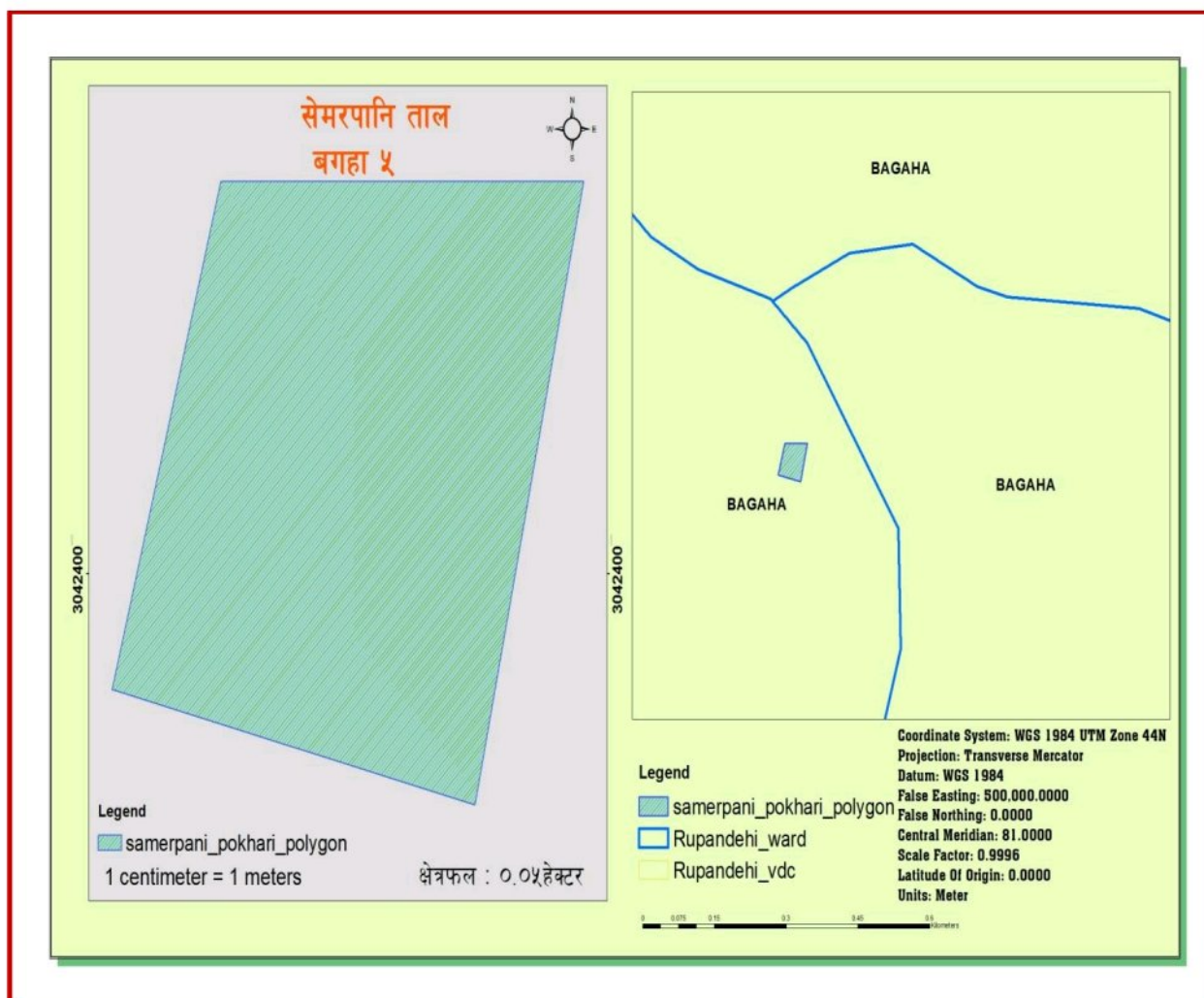
Waypoints	X	Y	Alt
113	748966	3046515	97
114	748811	3046572	
115	748841	3046664	
116	748996	3046614	

१६) सेमरपानी पोखरी, सेमरपानी-५, वगाहा
पाइने वनस्पति : बास, भिलोर, बेल, इपिल

पूर्व : आवादी क्षेत्र	पश्चिम : आवादी क्षेत्र	उत्तर : आवादी क्षेत्र	दक्षिण : आवादी क्षेत्र
-----------------------	------------------------	-----------------------	------------------------

Waypoints	X	Y	Alt
109	745814	3042417	100
110	745794	3042417	
111	745788	3042395	
112	745808	3042390	

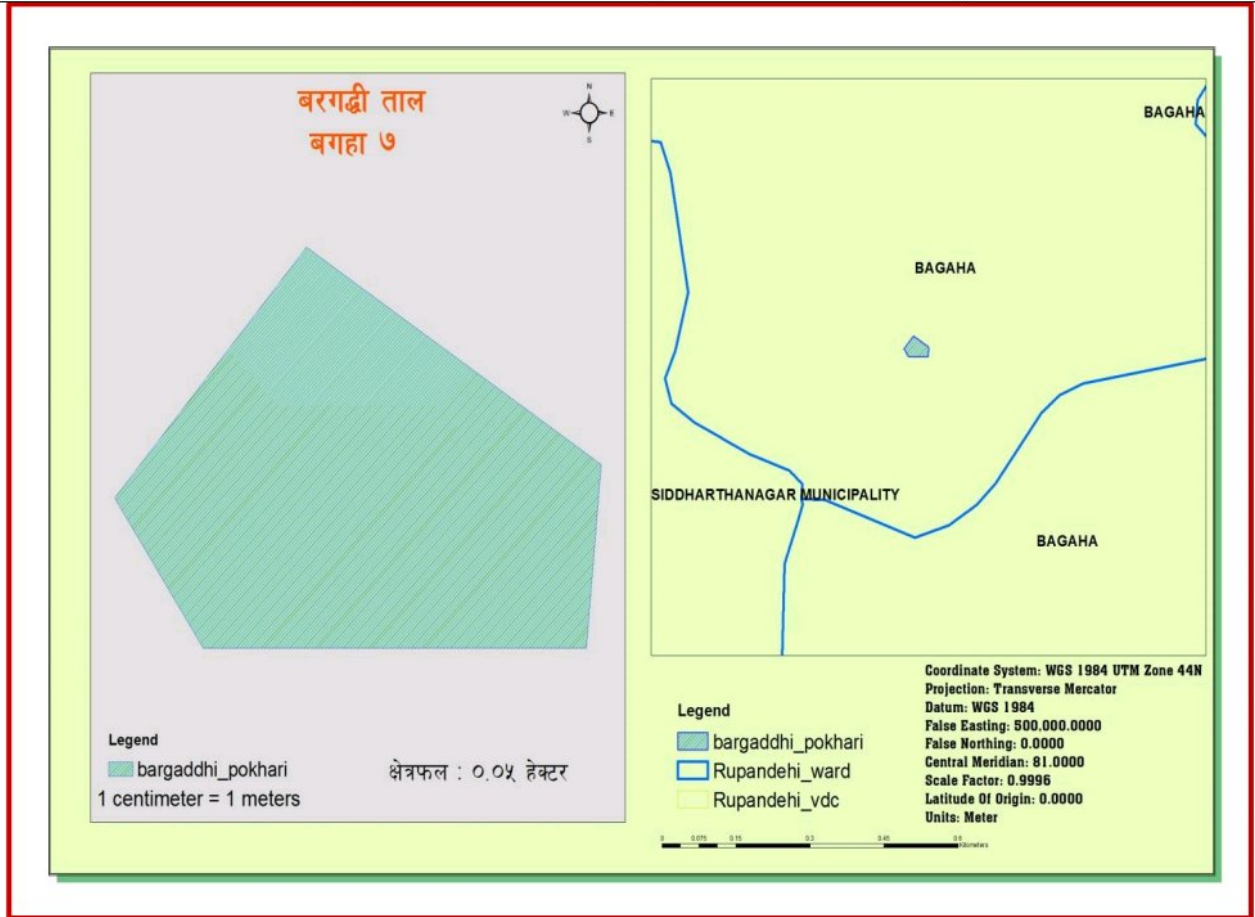
रुपन्देही जिल्लामा रहेका सिमसार क्षेत्रको { २८ } अवस्थिती नक्सा सहितको प्रतिवेदन

१७) बरगद्धी ताल -७, बगहा

पाइने वनस्पति : बास

पूर्व : आवादी क्षेत्र	पश्चिम : आवादी क्षेत्र	उत्तर : आवादी क्षेत्र	दक्षिण : आवादी क्षेत्र
-----------------------	------------------------	-----------------------	------------------------

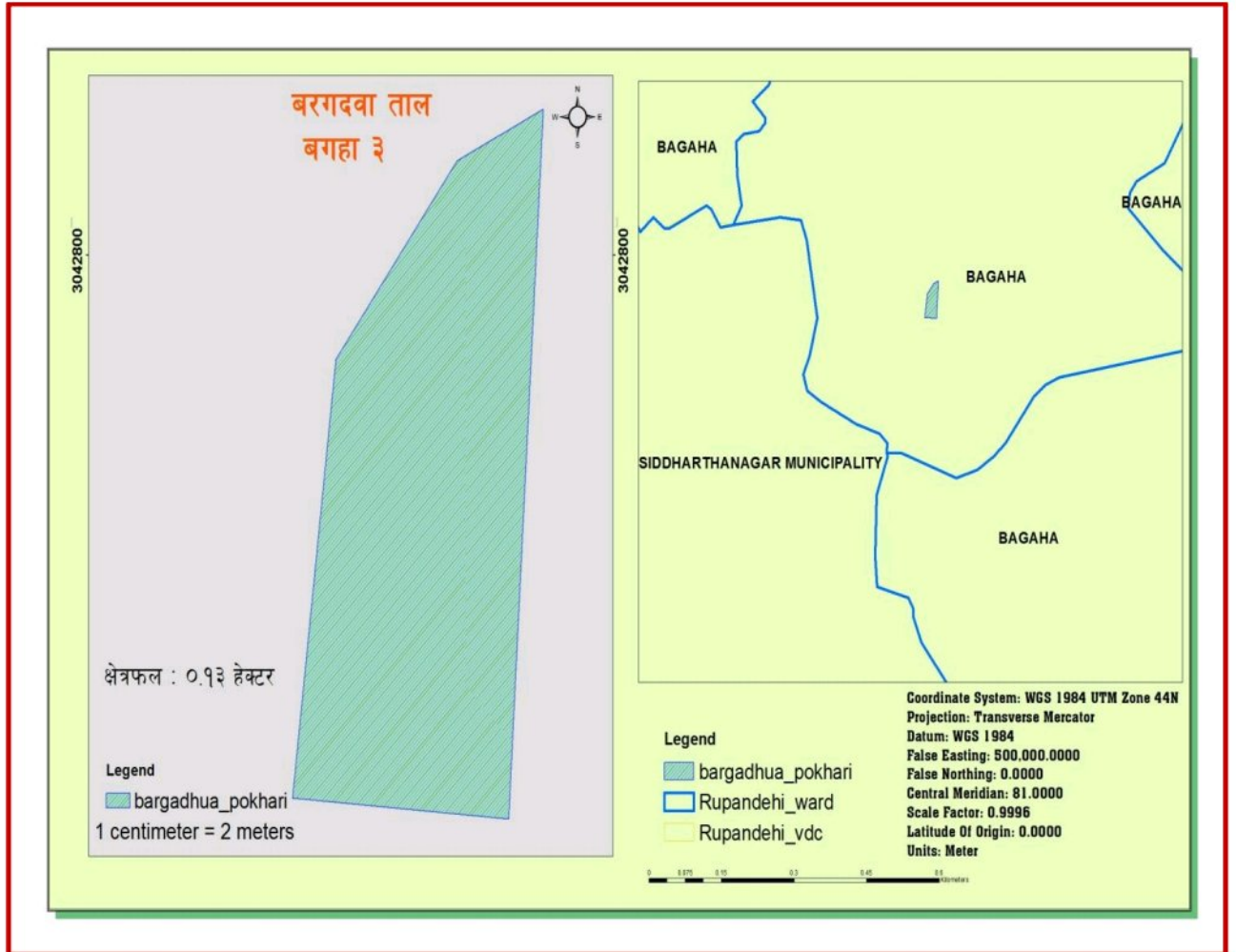
Waypoints	X	Y	Alt
103	744907	3042681	
105	744913	3042672	90
106	744939	3042672	
107	744940	3042683	
108	744920	3042696	

१८) वरगदैया पोखरी -७, वगाहा
पाइने वनस्पति : जलकुम्भी

पूर्व : बाटो	पश्चिम : आवादी क्षेत्र	उत्तर : आवादी क्षेत्र	दक्षिण : आवादी क्षेत्र
--------------	------------------------	-----------------------	------------------------

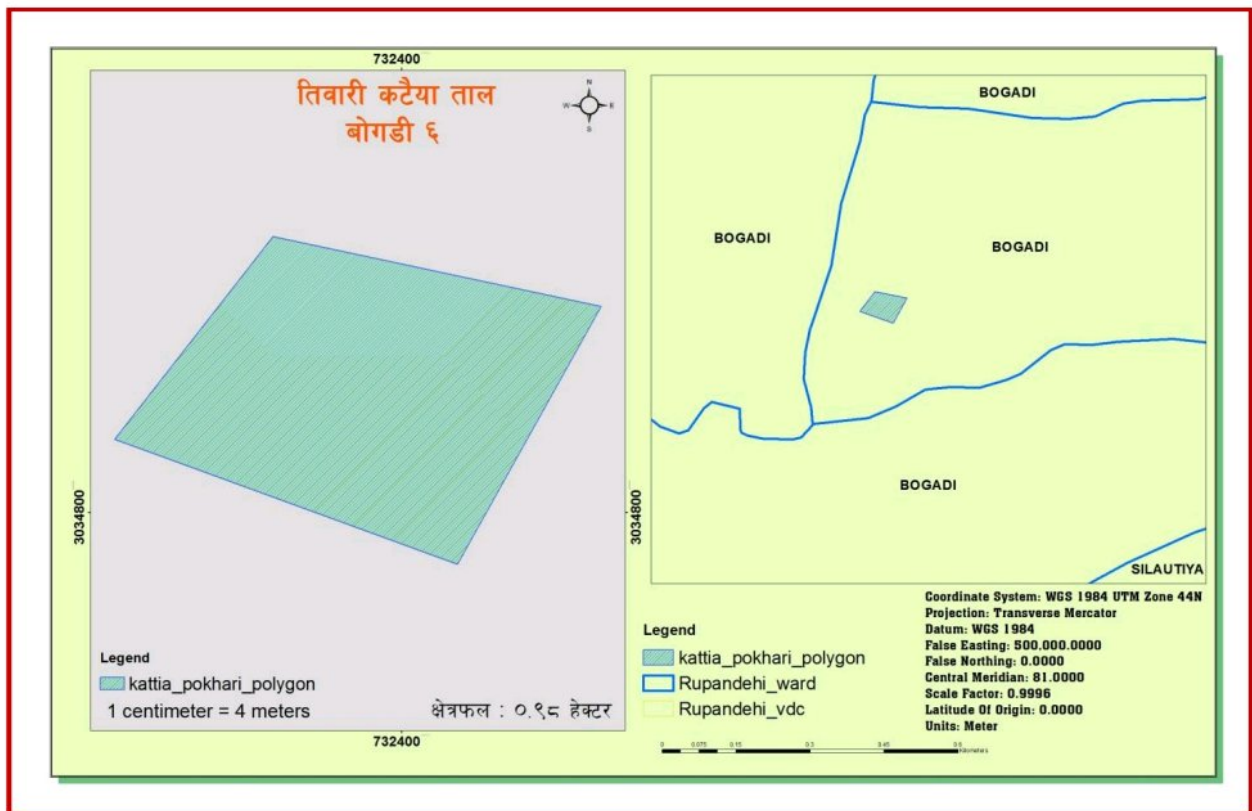
Waypoints	X	Y	Alt(m)
98	744878	3042746	85
99	744853	3042748	
100	744858	3042790	
101	744872	3042809	
102	744882	3042814	

१९) तिवारी कटैया पोखरी-६, बोगडी
पाइने वनस्पति : सिसौ, सिमल

पूर्व : आवादी क्षेत्र	पश्चिम : बाटो	उत्तर : विद्यालय	दक्षिण : गोरेटो बाटो
-----------------------	---------------	------------------	----------------------

Waypoints	X	Y	Alt
91	732365	3034875	82
92	732454	3034856	
93	732415	3034786	
94	732322	3034820	

२०) मर्चवारीमाइ पोखरी-७, सिलौटिया
पाइने वनस्पति : आप, क्यासिया, सिसौ

पूर्व : गोरेटो बाटो	पश्चिम : आवादी क्षेत्र	उत्तर : गोरेटो बाटो	दक्षिण : आवादी क्षेत्र
---------------------	------------------------	---------------------	------------------------

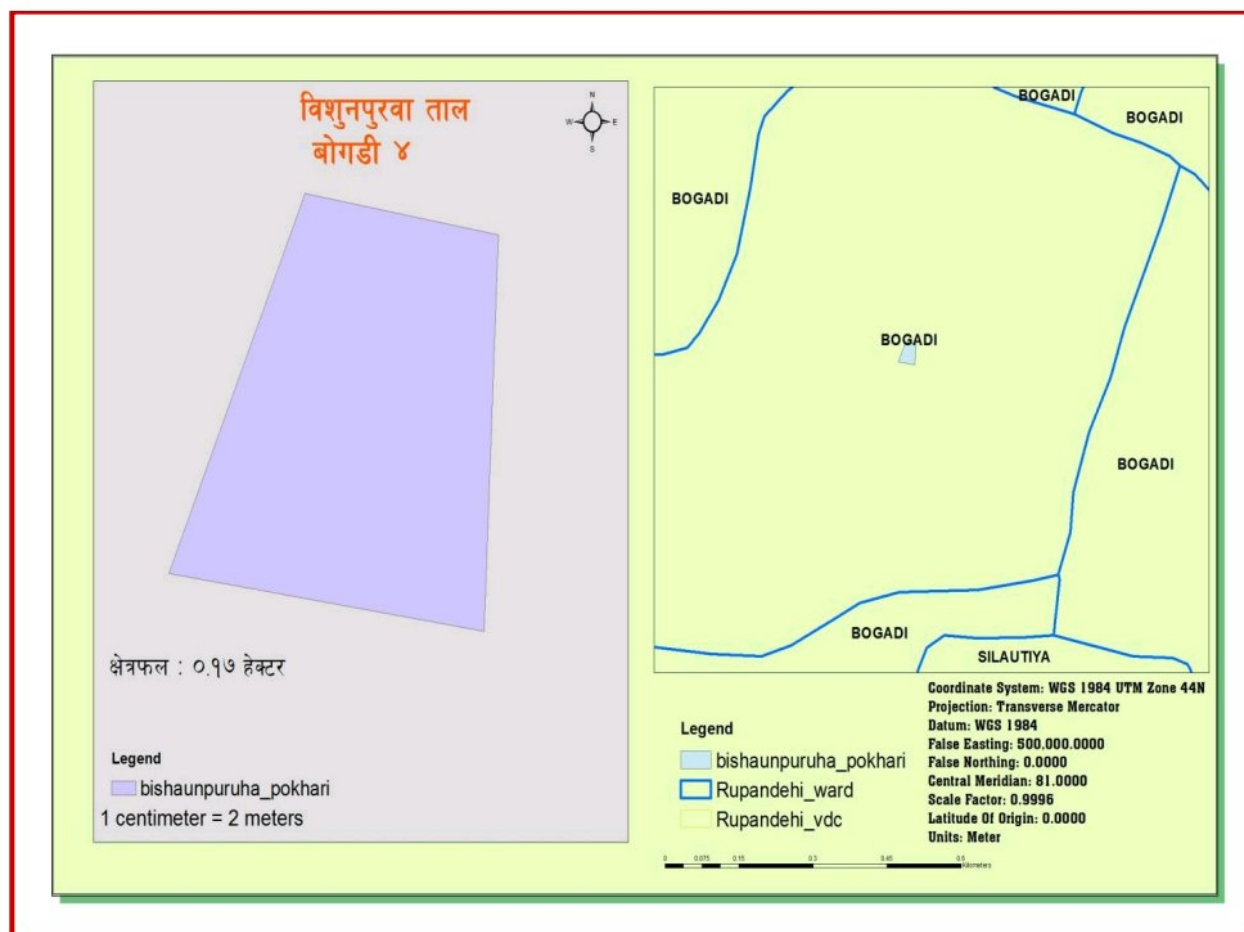
Waypoints	X	Y	Alt
87	734064	3035069	83
88	734111	3035061	
89	734095	3034938	
90	734062	3034941	

२१) बिसनपुरवा पोखरी, हल्दी -४, बोगडी
पाइने वनस्पति : जलकुम्भी, सिमल, कदम

पूर्व : आवादी क्षेत्र	पश्चिम : आवादी क्षेत्र	उत्तर : बाटो	दक्षिण : बाटो
-----------------------	------------------------	--------------	---------------

Waypoints	X	Y	Alt
83	733895	3035395	88
84	733914	3035441	
85	733941	3035436	
86	733939	3035388	

२२) चमटोलिया पोखरी -१, बसन्तपुर

पूर्व : आवादी क्षेत्र	पश्चिम : आवादी क्षेत्र	उत्तर : आवादी क्षेत्र	दक्षिण : गोरेटो बाटो
-----------------------	------------------------	-----------------------	----------------------

पाइने जिवजन्तु : माछा, भ्यागुता

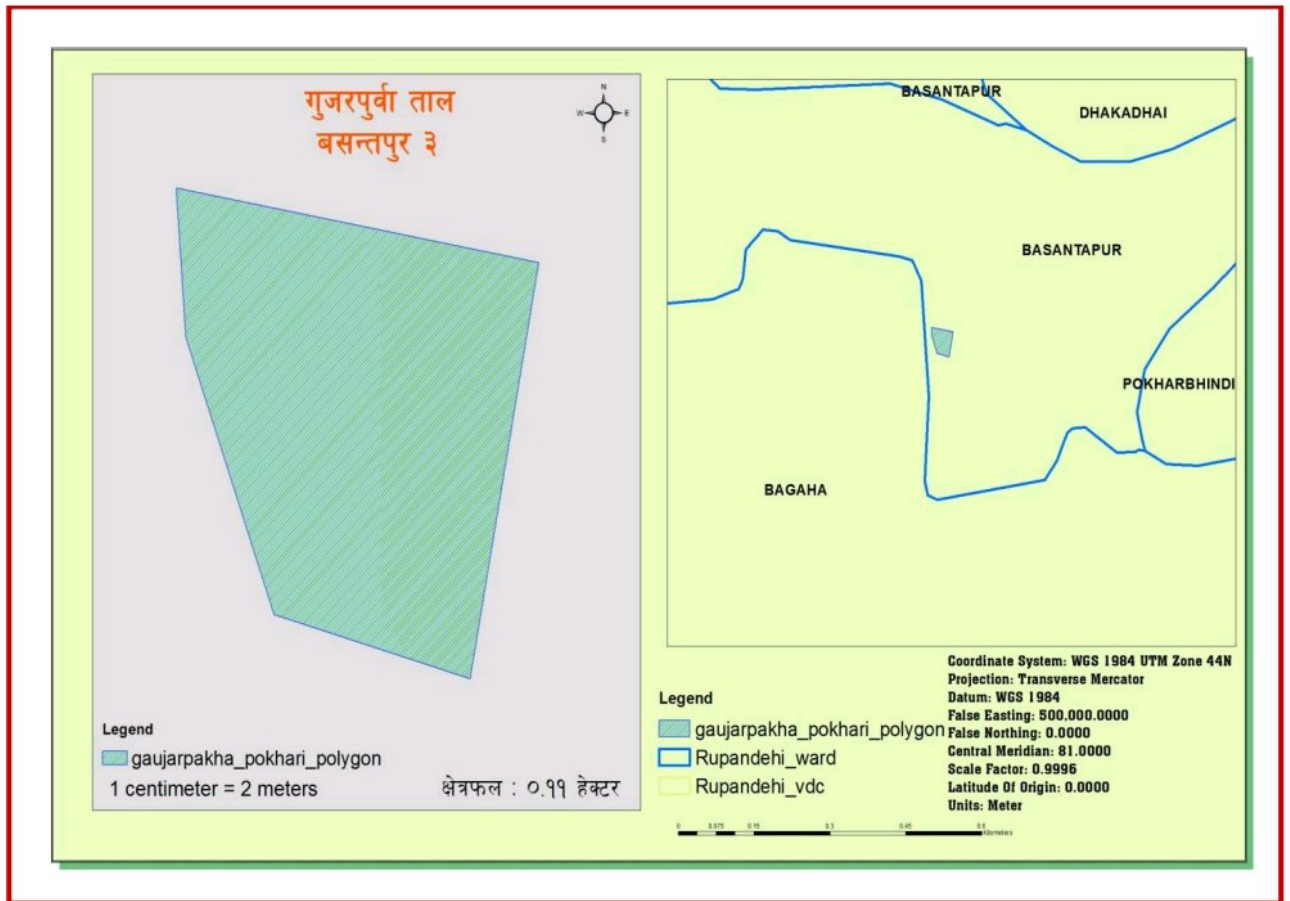
Waypoints	X	Y	Alt
70	745932	3044573	90
71	745904	3044582	
72	745899	3044543	
73	745924	3044541	

२३) गुजरपुरवा पोखरी -३, बसन्तपुर
पाइने वनस्पति : काई, बेहा, लेप्टवा

पूर्व : आवादी क्षेत्र	पश्चिम : आवादी क्षेत्र	उत्तर : आवादी क्षेत्र	दक्षिण : गोरेटो बाटो
-----------------------	------------------------	-----------------------	----------------------

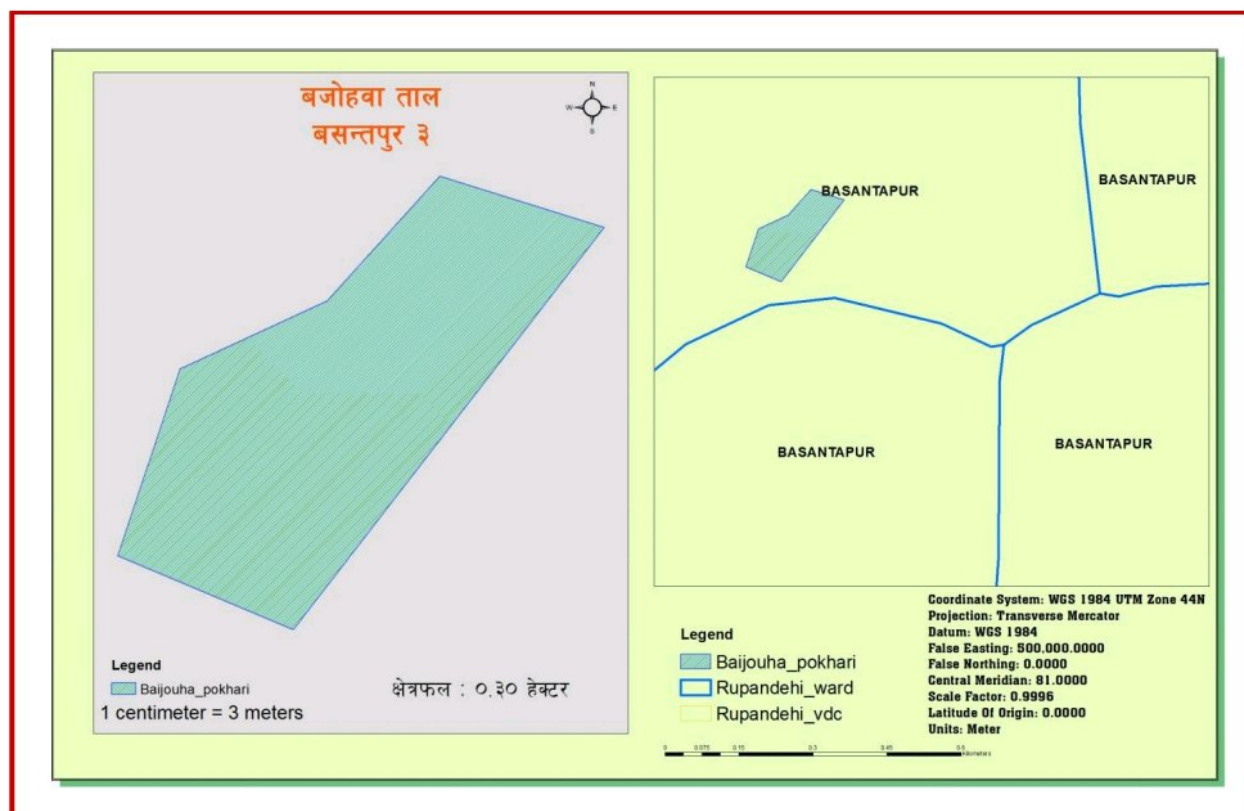
Waypoints	X	Y	Alt
61	747344	3044501	92
62	747381	3044494	
67	747374	3044455	
68	747354	3044461	
69	747345	3044487	

२४) बजहवा पोखरी , पननी-३, बसन्तपुर
पाइने वनस्पति : जलकुम्भी, बेया, नर्कट

पूर्व : लोकमार्ग	पश्चिम : आवादी क्षेत्र	उत्तर : आवादी क्षेत्र	दक्षिण : आवादी क्षेत्र
------------------	------------------------	-----------------------	------------------------

Waypoints	X	Y	Alt
55	746694	3045438	91
56	746663	3045451	
57	746674	3045484	
58	746700	3045496	
59	746720	3045518	
60	746749	3045509	

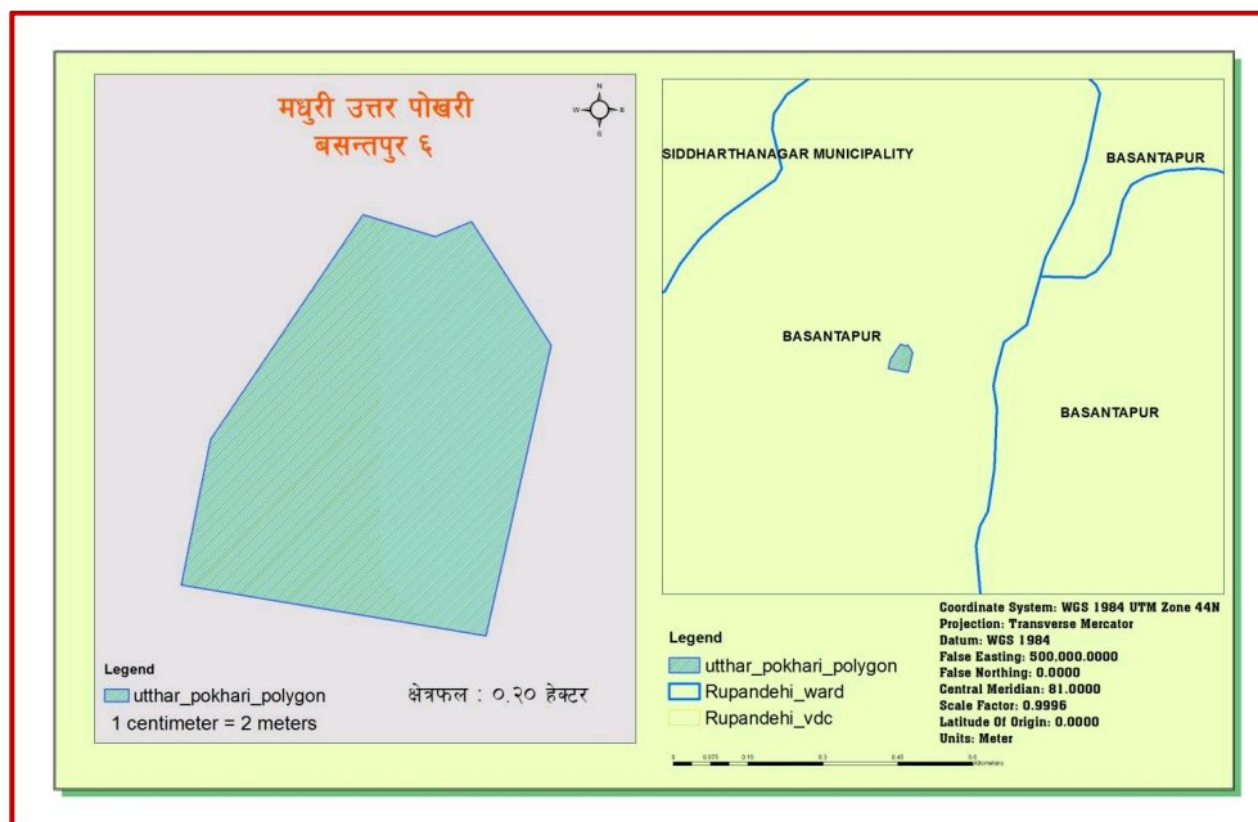

रुपन्देही जिल्लामा रहेका सिमसार क्षेत्रको { ३६ } अवस्थिती नक्सा सहितको प्रतिवेदन

२५) उत्तरपोखरी, मधौली-६, बसन्तपुर

पूर्व :	पश्चिम : मधौली जाने वाटो	उत्तर : आवादी क्षेत्र	दक्षिण : क्लव भवन
---------	--------------------------	-----------------------	-------------------

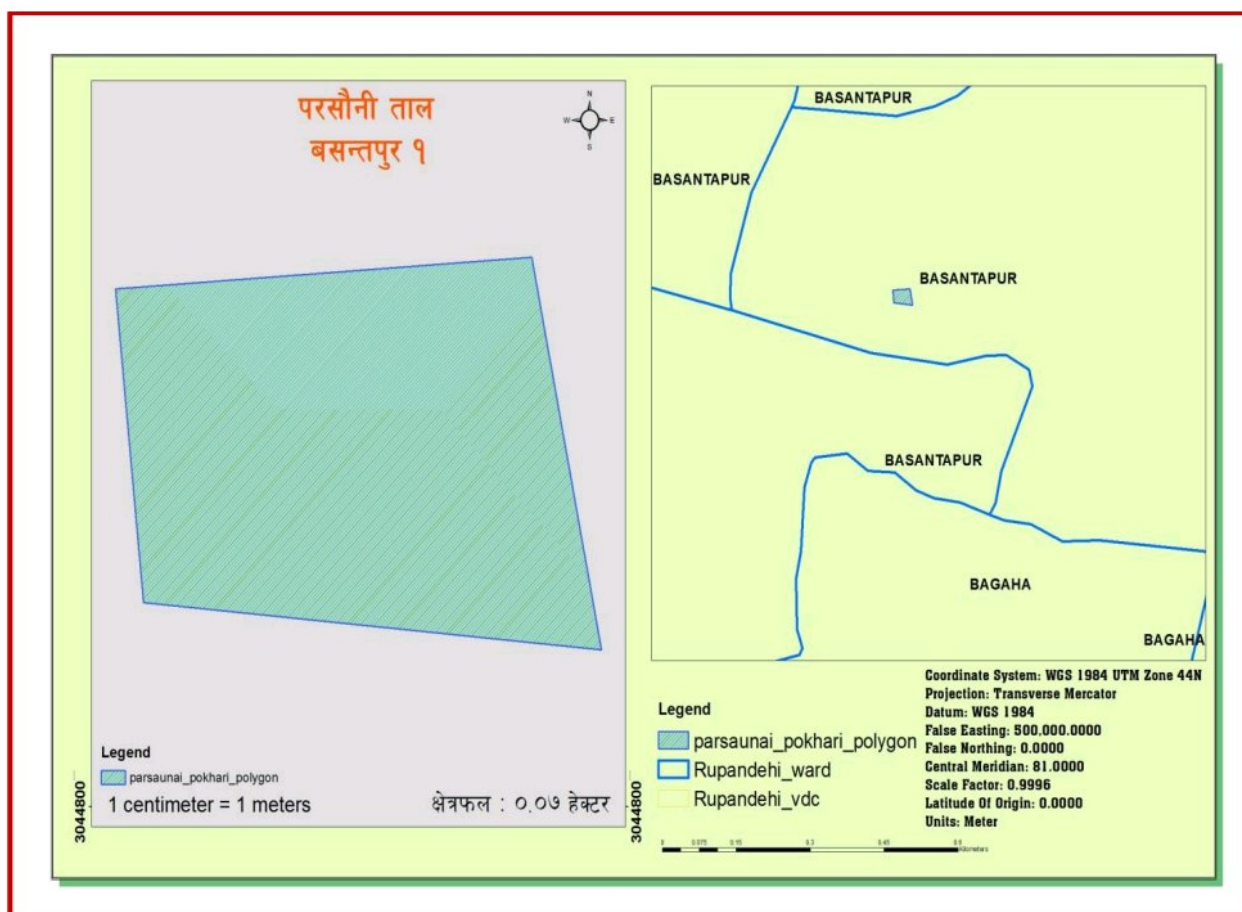
Waypoints	X	Y	Alt
44	745927	3046193	90
45	745931	3046213	
46	745952	3046244	
47	745962	3046241	
48	745967	3046243	
49	745978	3046226	
50	745969	3046186	

२६) पर्सौलीपोखरी, दरखसवा-१, बसन्तपुर
पाइने वनस्पति : काइ, आप

पूर्व : मधौली जाने बाटो	पश्चिम : जानकी मन्दिर	उत्तर : बाटो	दक्षिण : आवादी क्षेत्र
-------------------------	-----------------------	--------------	------------------------

Waypoints	X	Y	Alt(m)
40	746113	3044813	99
41	746111	3044833	
42	746141	3044835	
43	746146	3044810	

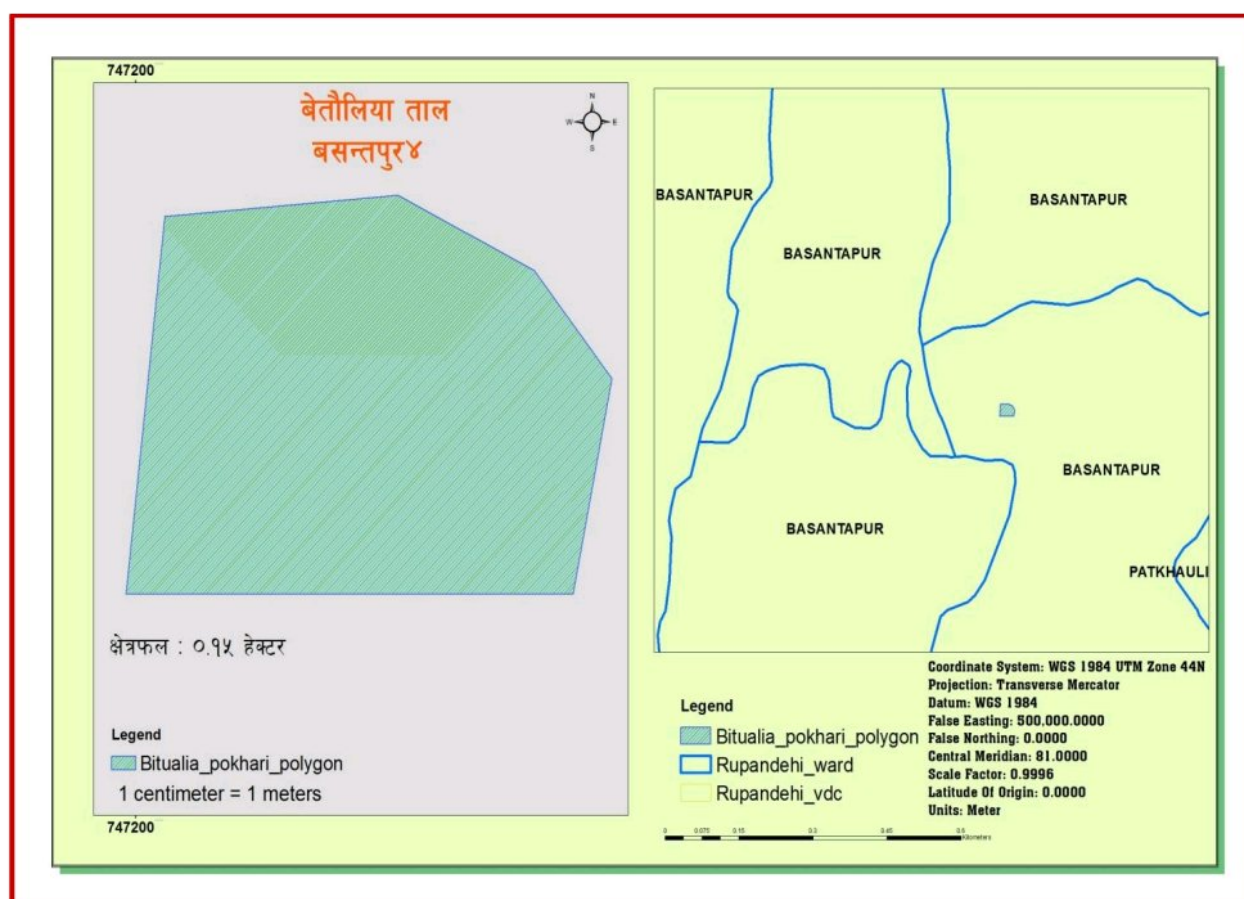

रुपन्देही जिल्लामा रहेका सिमसार क्षेत्रको { ३८ } अवस्थिती नक्सा सहितको प्रतिवेदन

२७) बेतौलिया पोखरी -४ , बसन्तपुर
पाइने वनस्पति : जलकुम्भी

पूर्व : आवादी क्षेत्र	पश्चिम : आवादी क्षेत्र	उत्तर : आवादी क्षेत्र	दक्षिण : गोरेटो बाटो
-----------------------	------------------------	-----------------------	----------------------

Waypoints	X	Y	Alt
35	747245	3046457	97
36	747199	3046457	
37	747203	3046492	
38	747227	3046494	
39	747241	3046487	
40	747249	3046477	

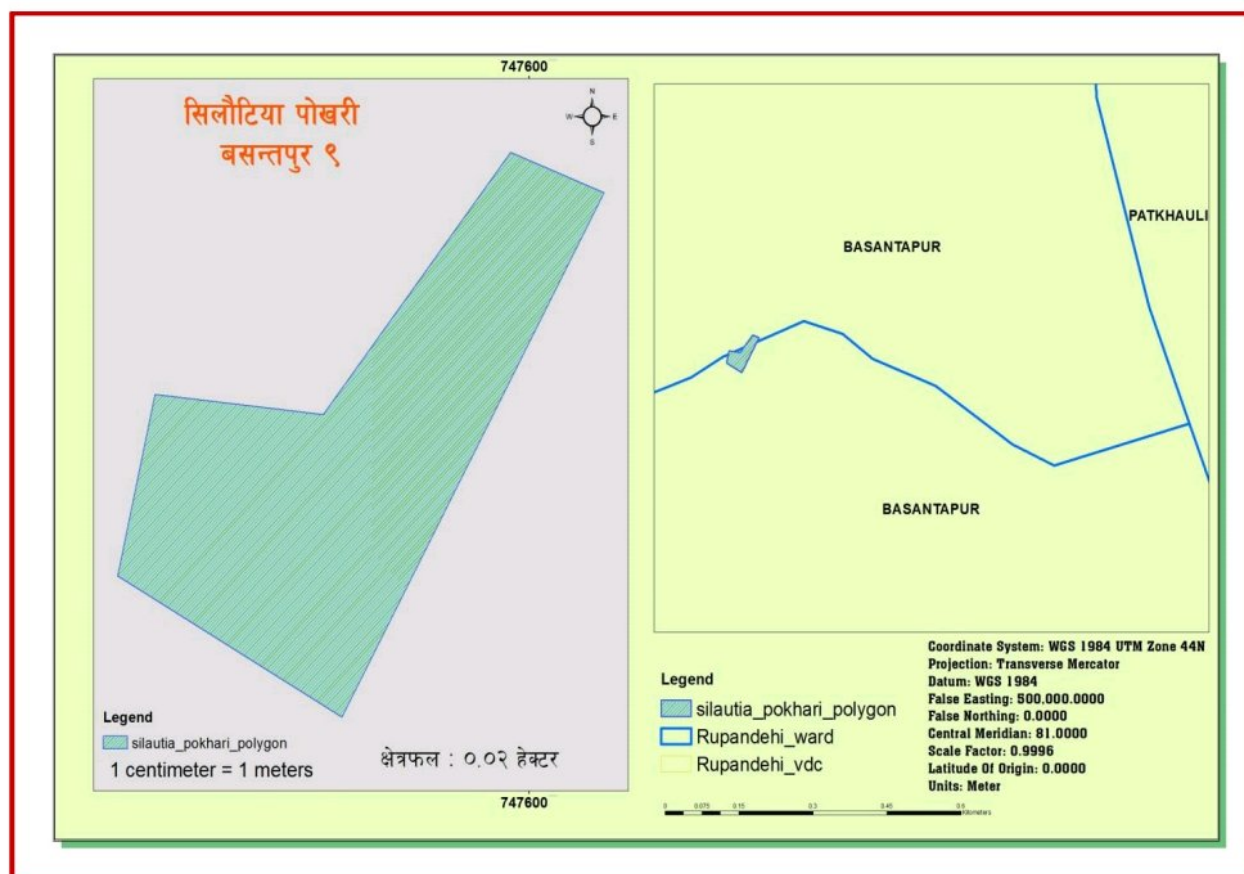

रुपन्देही जिल्लामा रहेका सिमसार क्षेत्रको { २९ } अवस्थिती नक्सा सहितको प्रतिवेदन

२८) सिलौटिया पोखरी -९, बसन्तपुर

पूर्व : आवादी क्षेत्र	पश्चिम : लौहरिया जाने बाटो	उत्तर : आवादी क्षेत्र	दक्षिण : आवादी क्षेत्र
-----------------------	----------------------------	-----------------------	------------------------

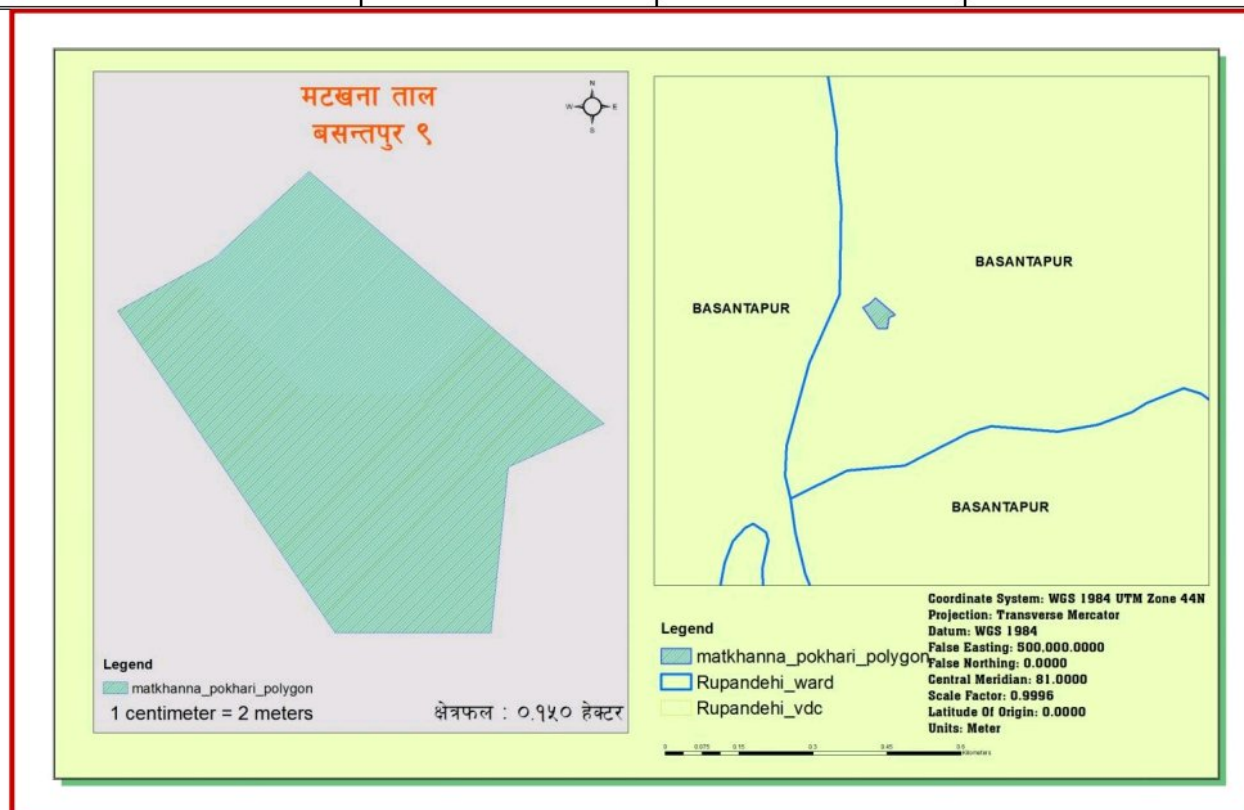
Waypoints	X	Y	Alt
29	747578	3046823	96
30	747580	3046832	
31	747589	3046831	
32	747599	3046844	
33	747604	3046842	
34	747590	3046816	

२९) मटखन्ना पोखरी, सिलौटिया-९, बसन्तपुर

पूर्व : आवादी क्षेत्र	पश्चिम : आवादी क्षेत्र	उत्तर : आवादी क्षेत्र	दक्षिण : आवादी क्षेत्र
-----------------------	------------------------	-----------------------	------------------------

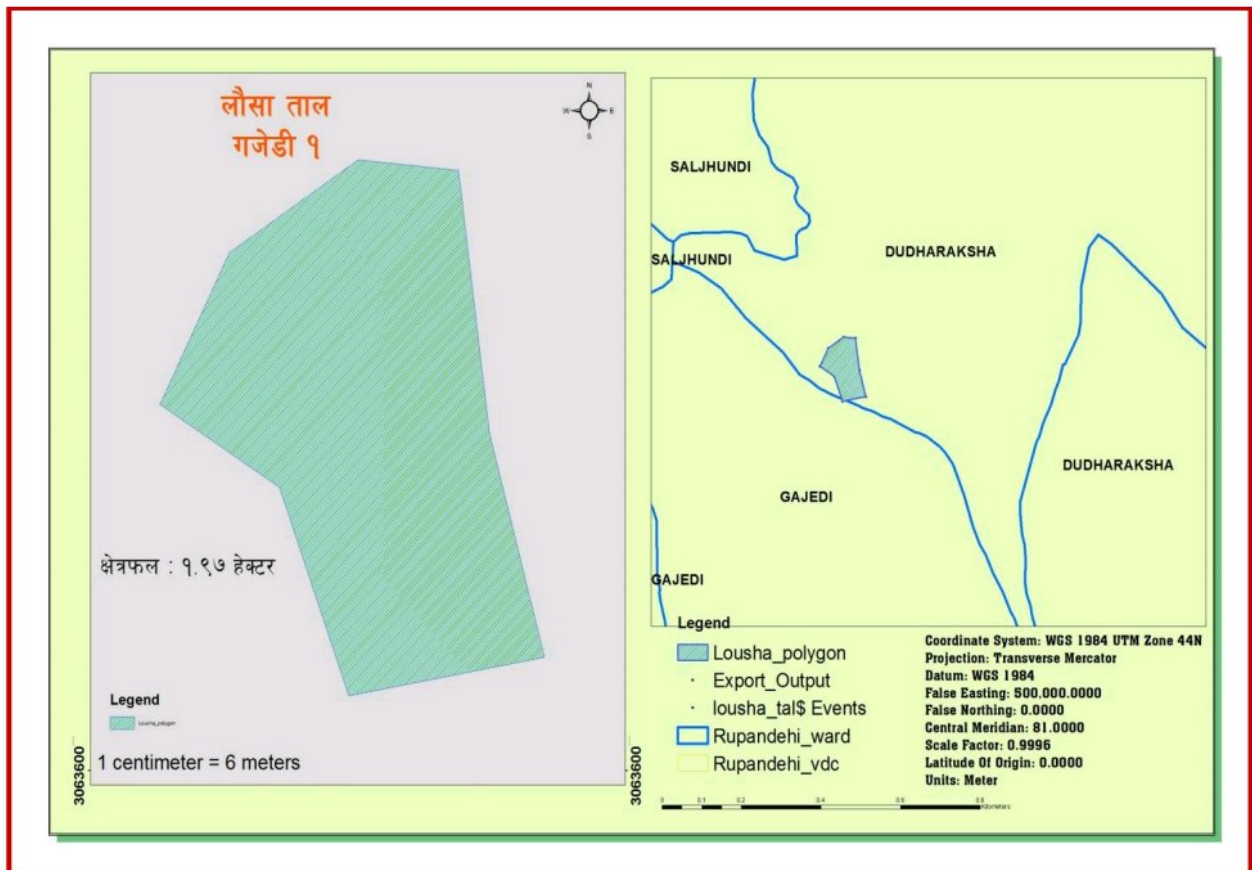
Waypoints	X	Y	Alt(m)
15	747136	3046982	93
16	747125	3046977	
20	747123	3046958	
21	747105	3046958	
22	747080	3046995	
27	747091	3047001	
28	747102	3047011	

३०) लौसा ताल, गजेडी १, रुपन्देही
पाइने प्रजाति : कुसुम, बकाइनो

पूर्व : सगरमाथा टोल	पश्चिम : राता डाडाँ	उत्तर : मन्दिर डाडाँ टोल	दक्षिण : लौसा जाने बाटो
---------------------	---------------------	--------------------------	-------------------------

Waypoints	X	Y	Atl(m)
28	725385	3063801	120
29	725439	3063837	
30	725481	3063833	
31	725494	3063731	
32	725517	3063644	
34	725435	3063629	
35	725406	3063710	
36	725356	3063742	

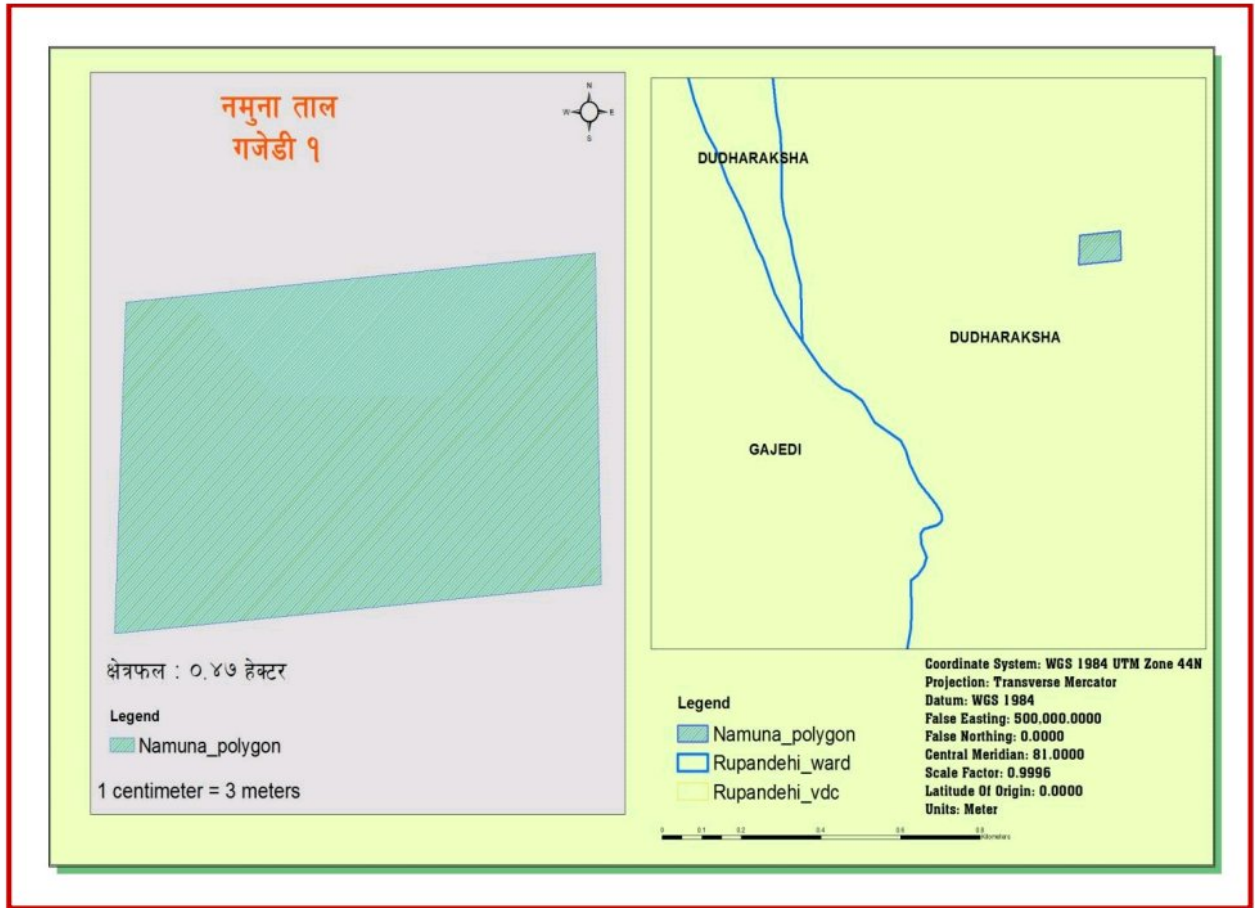

३१) नमुना ताल, गजेडी २,३, रुपन्देही

पाइने प्रजाति : सालको बोट

पूर्व : सुर्यपुरा जाने बाटो	पश्चिम : नमुना सा.व.उ.स.	उत्तर : नमुना सा.व.उ.स.	दक्षिण : नमुना सा.व.उ.स.
-----------------------------	--------------------------	-------------------------	--------------------------

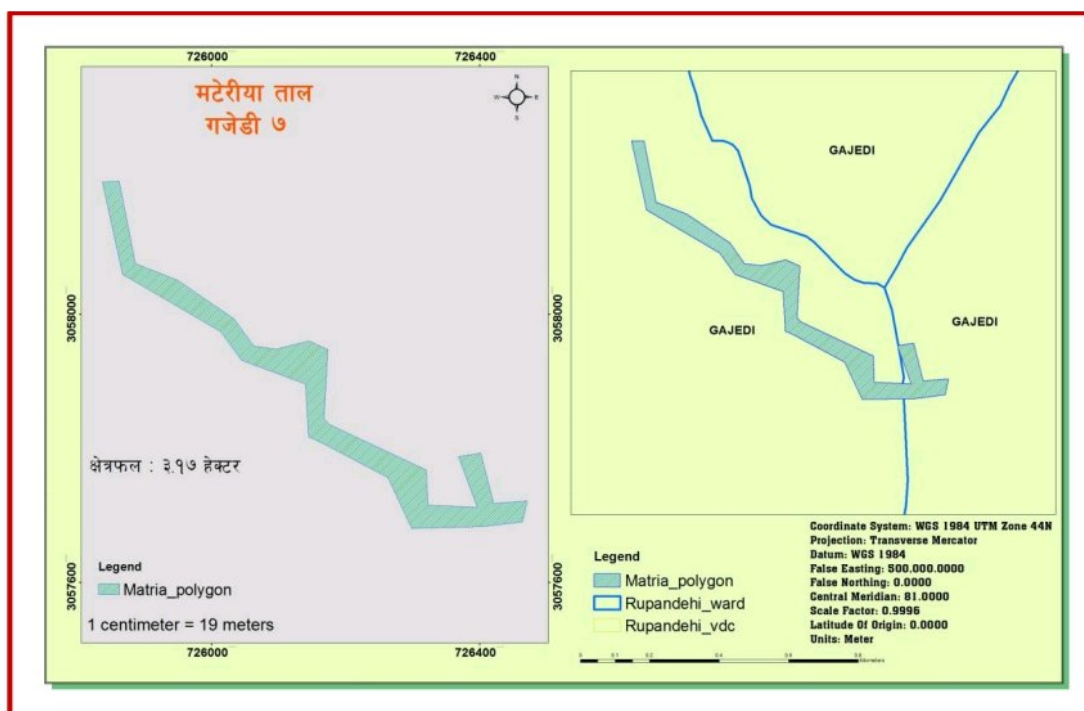
Waypoints	X	Y	Alt
37	726697	3062972	119
38	726783	3062980	
39	726784	3062926	
40	726695	3062918	

३२) मटेरिया ताल, गजेडी ७, रुपन्देही

पूर्व : आवादी	पश्चिम : आवादी	उत्तर : मटेरिया गाउ	दक्षिण : कंचन पुल जाने बाटो
---------------	----------------	---------------------	-----------------------------

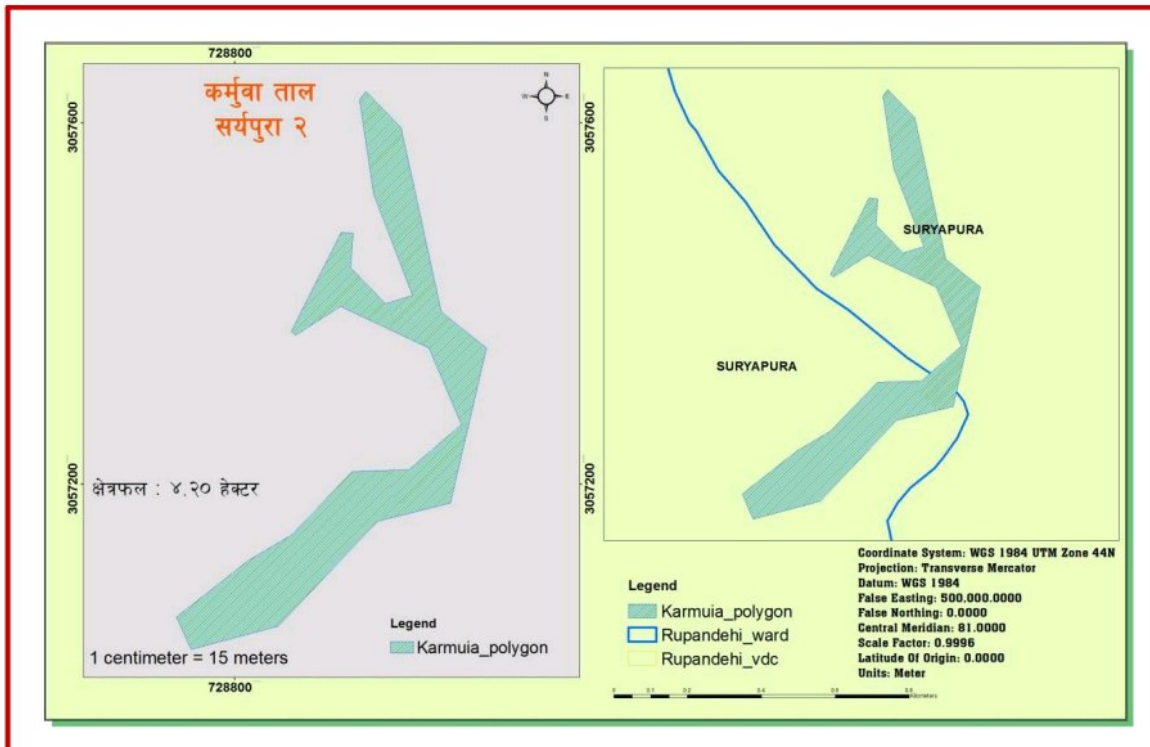
Waypoints	X	Y	Waypoints	X	Y	Alt(m)
41	726145	3057960	55	726263	3057756	100
42	726096	3057948	56	726298	3057681	
43	726063	3057952	57	726403	3057683	
44	726033	3057993	58	726463	3057690	
45	725948	3058051	59	726470	3057722	
46	725886	3058075	60	726420	3057718	
47	725862	3058198	61	726401	3057793	
48	725837	3058197	62	726368	3057788	
49	725867	3058059	63	726396	3057712	
50	726013	3057974	64	726322	3057715	
51	726044	3057931	65	726320	3057768	
52	726140	3057896	66	726176	3057835	
53	726144	3057817	70	726167	3057844	
54	726163	3057809	71	726173	3057947	

रुपन्देही जिल्लामा रहेका सिमसार क्षेत्रको { ४४ } अवस्थिती नक्सा सहितको प्रतिवेदन

३३) करमुवा ताल, सुर्यपुरा १, रुपन्देही

पूर्व : हसनापुर जाने वाटो		पश्चिम : आवादी		उत्तर : कुलो		दक्षिण : हसनापुर गाउ	
Waypoints	X	Y	Waypoints	X	Y	Alt(m)	
72	728751	3057017	84	728928	3057440	98	
73	728848	3057043	85	728931	3057478		
74	728958	3057159	86	728918	3057479		
75	729039	3057179	87	728862	3057369		
76	729079	3057351	88	728867	3057365		
77	729029	3057391	89	728917	3057397		
78	728984	3057595	90	729015	3057351		
79	728945	3057635	91	729051	3057266		
80	728938	3057626	92	728993	3057216		
81	728954	3057521	93	728930	3057214		
82	728997	3057409	94	728863	3057144		
83	728967	3057400	95	728815	3057116		
			96	728735	3057053		

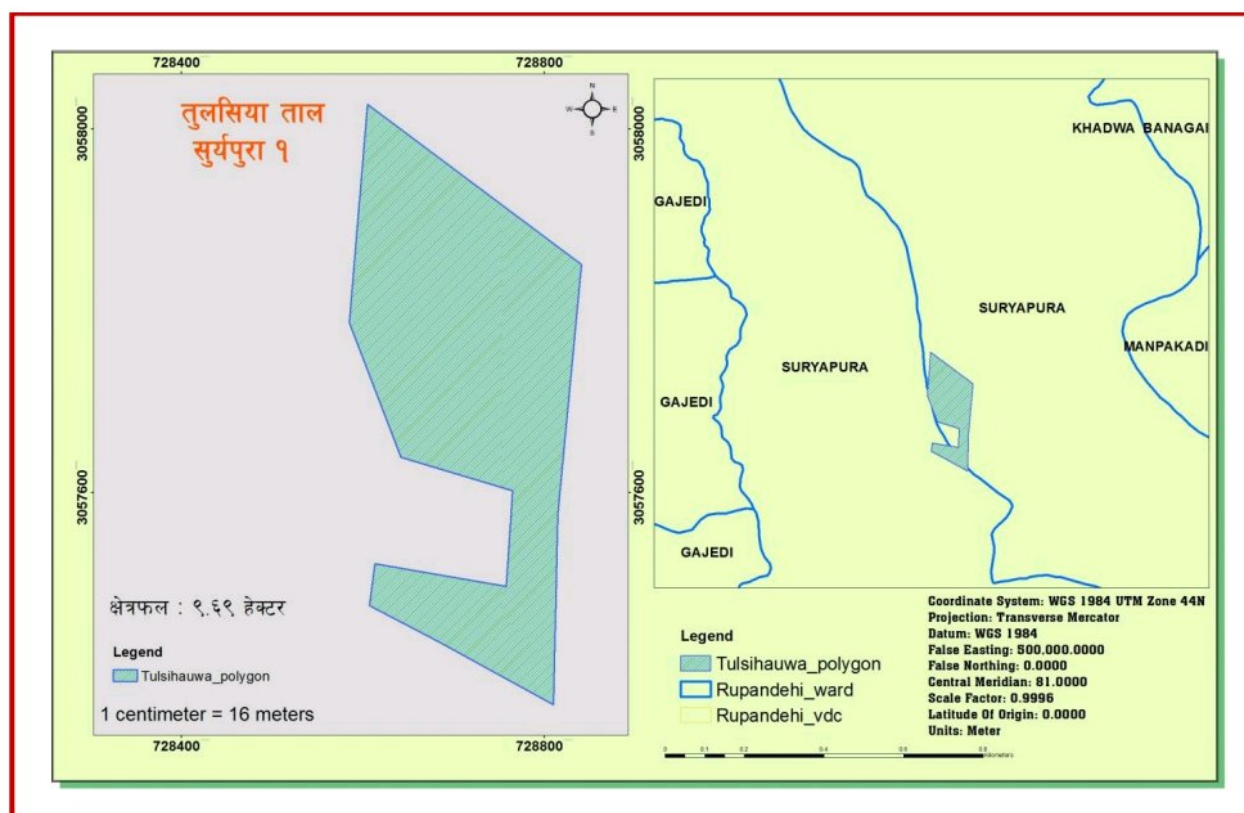

रुपन्देही जिल्लामा रहेका सिमसार क्षेत्रको { ४५ } अवस्थिती नक्सा सहितको प्रतिवेदन

३४) तुलिसिया ताल, सुर्यपुरा १, रुपन्देही

पूर्व : धुसुवा जाने बाटो	पश्चिम : लुम्बिनी रोड	उत्तर : आवादी	दक्षिण : हसनापुर गाउ
--------------------------	-----------------------	---------------	----------------------

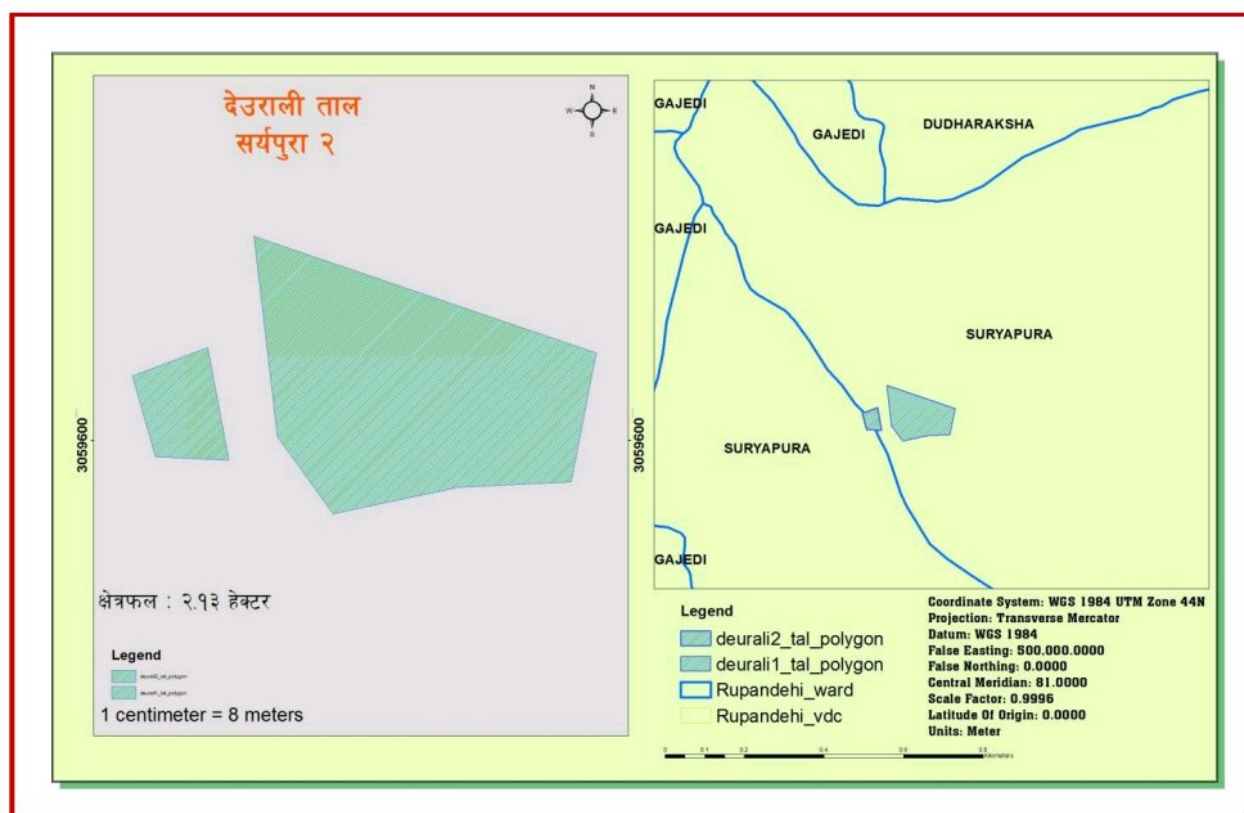
Waypoints	X	Y	Alt
97	728810	3057367	95
98	728815	3057577	
99	728841	3057851	
100	728605	3058027	
101	728585	3057787	
102	728642	3057639	
103	728765	3057602	
104	728758	3057497	
105	728613	3057522	
106	728607	3057476	
107	728683	3057436	

३५) देउराली सा.व.उ.स. को ताल, सुर्यपुरा १, रुपन्देही

पूर्व : धुसुवा गाउ	पश्चिम : लुम्बिनी रोड	उत्तर : देउराली सा.व.उ.स.	दक्षिण : देउराली डाडा गाउ
--------------------	-----------------------	---------------------------	---------------------------

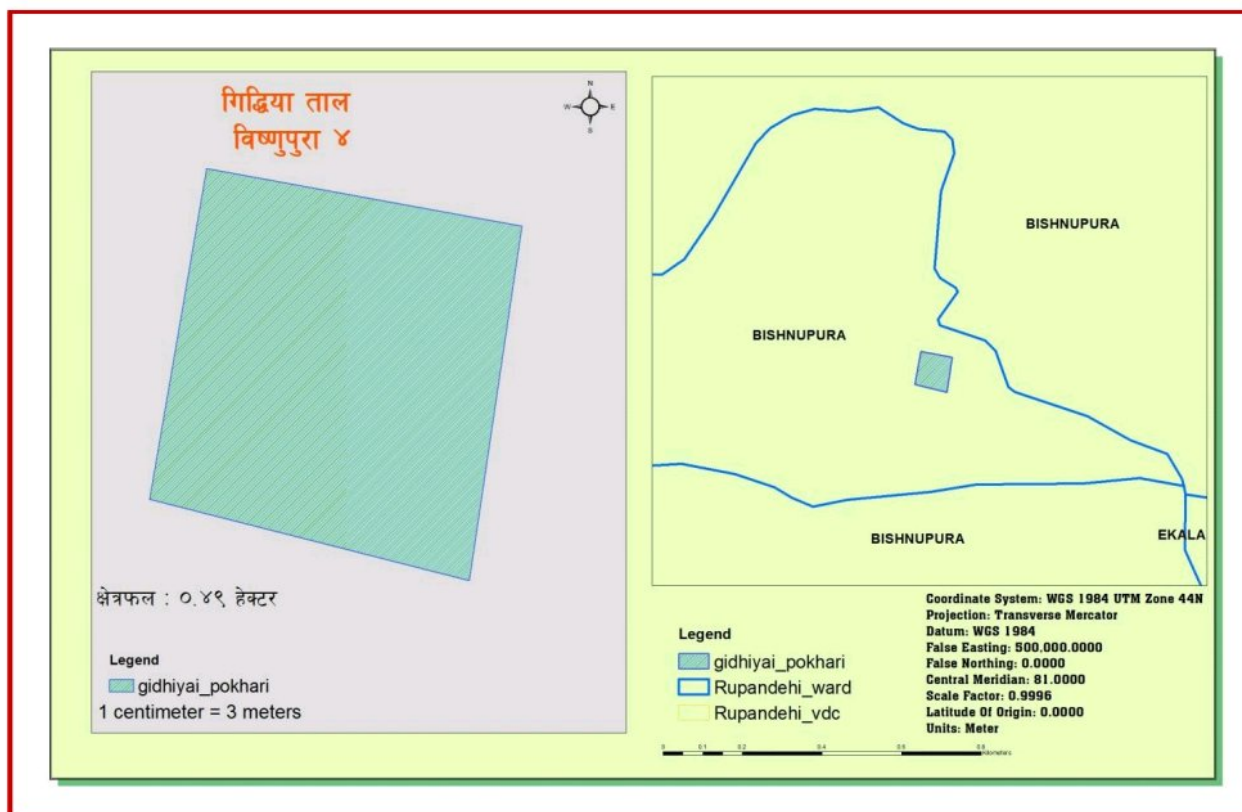
Waypoints	X	Y	Alt(m)
108	727785	3059602	107
109	727816	3059559	
110	727886	3059574	
111	727949	3059577	
112	727963	3059649	
113	727772	3059714	

३६) गिदहिया पोखरी विष्णुपुरा ३, रुपन्देही
पाइने प्रजाति : आप, पिपल, सिसौ

पूर्व : आवादी	पश्चिम : विष्णुपुरा गा.वि.स.को भवन	उत्तर : आवादी	दक्षिण : पर्शुराम वावाको मन्दिर
---------------	---------------------------------------	---------------	------------------------------------

Waypoints	X	Y	Alt(m)
29	725819	3049075	95
30	725753	3049087	
31	725741	3049018	
32	725808	3049001	

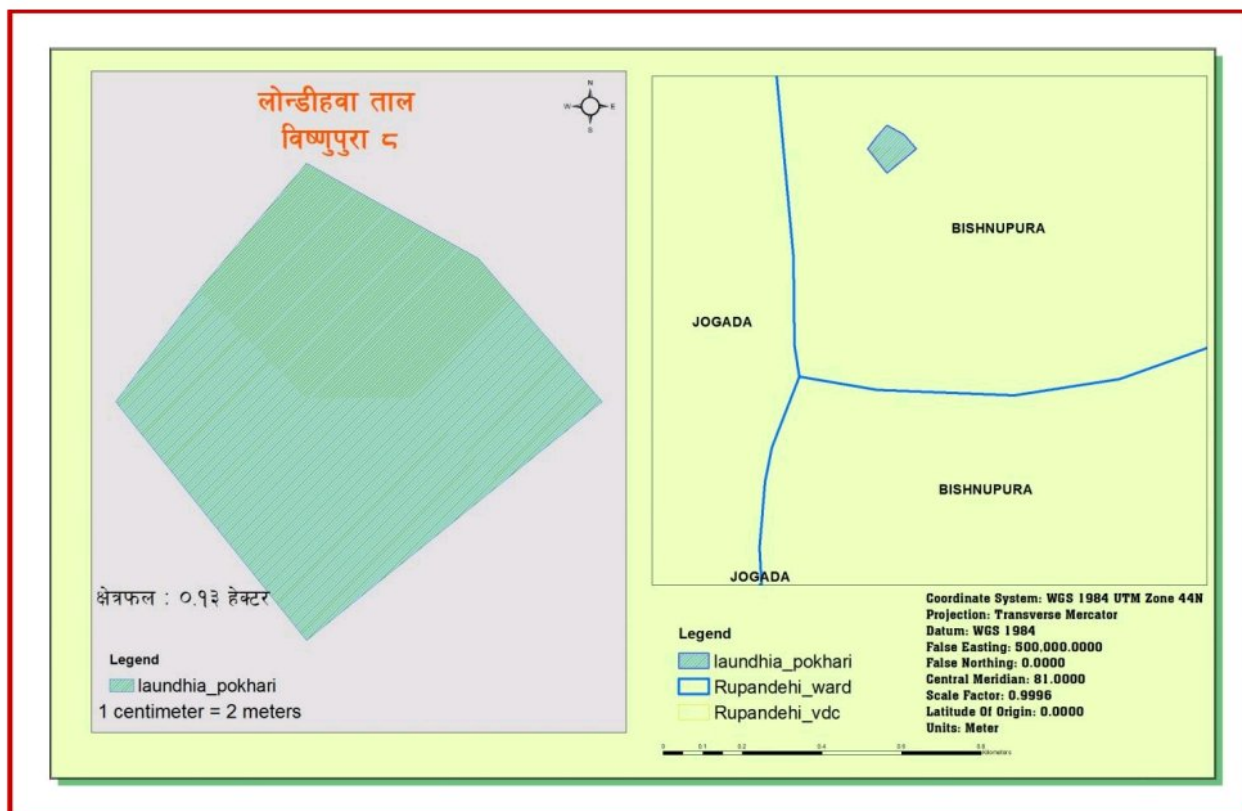

रुपन्देही जिल्लामा रहेका सिमसार क्षेत्रको { ४८ } अवस्थिती नक्सा सहितको प्रतिवेदन

३७) लौन्डिहवा ताल विष्णुपुरा ढ, रुपन्देही

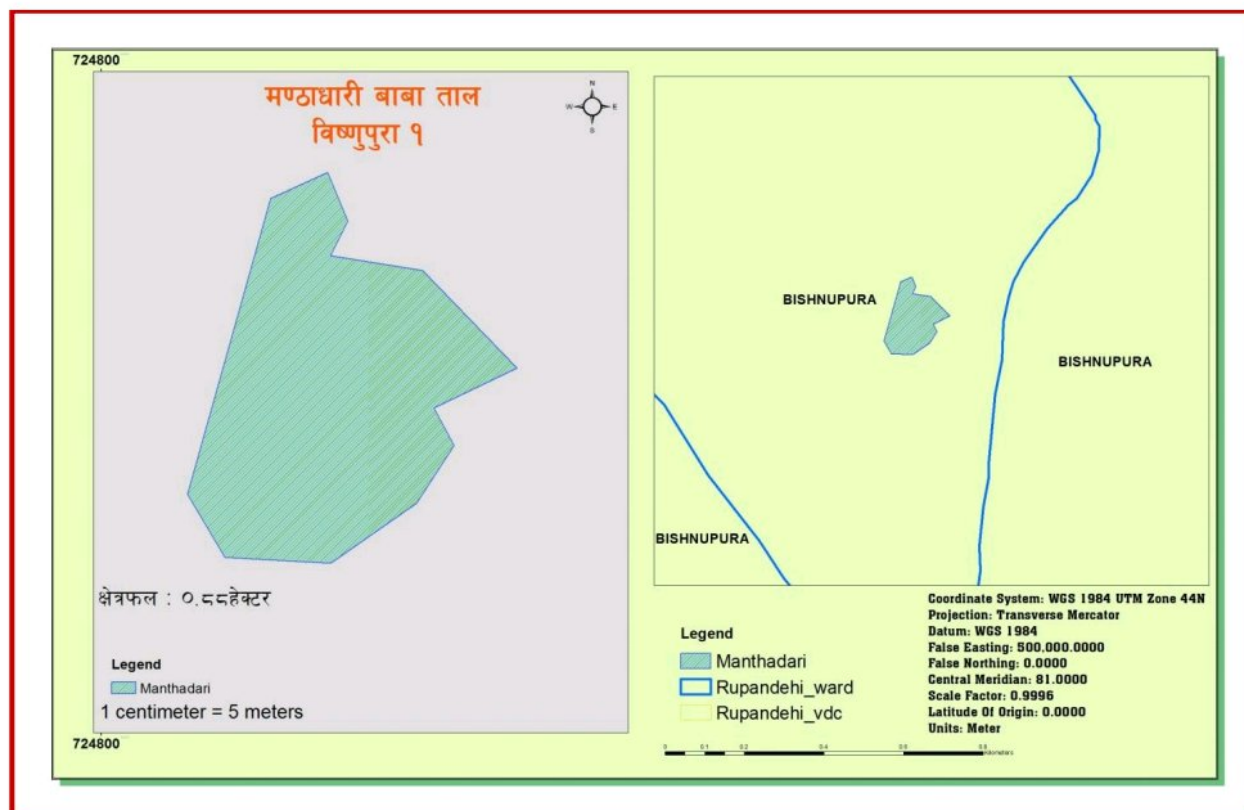
पूर्व : आवादी	पश्चिम : आवादी	उत्तर : आवादी	दक्षिण : लौन्डिहवा गाउ
---------------	----------------	---------------	------------------------

Waypoints	X	Y	Alt(m)
33	722286	3050579	90
34	722317	3050604	
35	722304	3050619	
36	722286	3050629	
37	722275	3050616	
38	722266	3050604	

३८) मन्ठधारी बाबा पोखरी विष्णुपुरा १, रुपन्देही
पाइने प्रजाति : इपिलइपिल, सिरिस टिक , मसला, निम

पूर्व : मन्ठधारी बाबा हरियाली वन समूह	पश्चिम : गैडा ताल जाने वाटो	उत्तर : मन्ठधारी बाबा हरियाली वन समूह	दक्षिण : सुर्यपुरा जाने वाटो
Waypoints	X	Y	Atm
45	724830	3052231	96
46	724843	3052209	
47	724880	3052207	
48	724910	3052228	
49	724923	3052248	
50	724916	3052261	
51	724945	3052275	
52	724912	3052309	
53	724880	3052314	
54	724886	3052326	
55	724879	3052343	
56	724859	3052334	

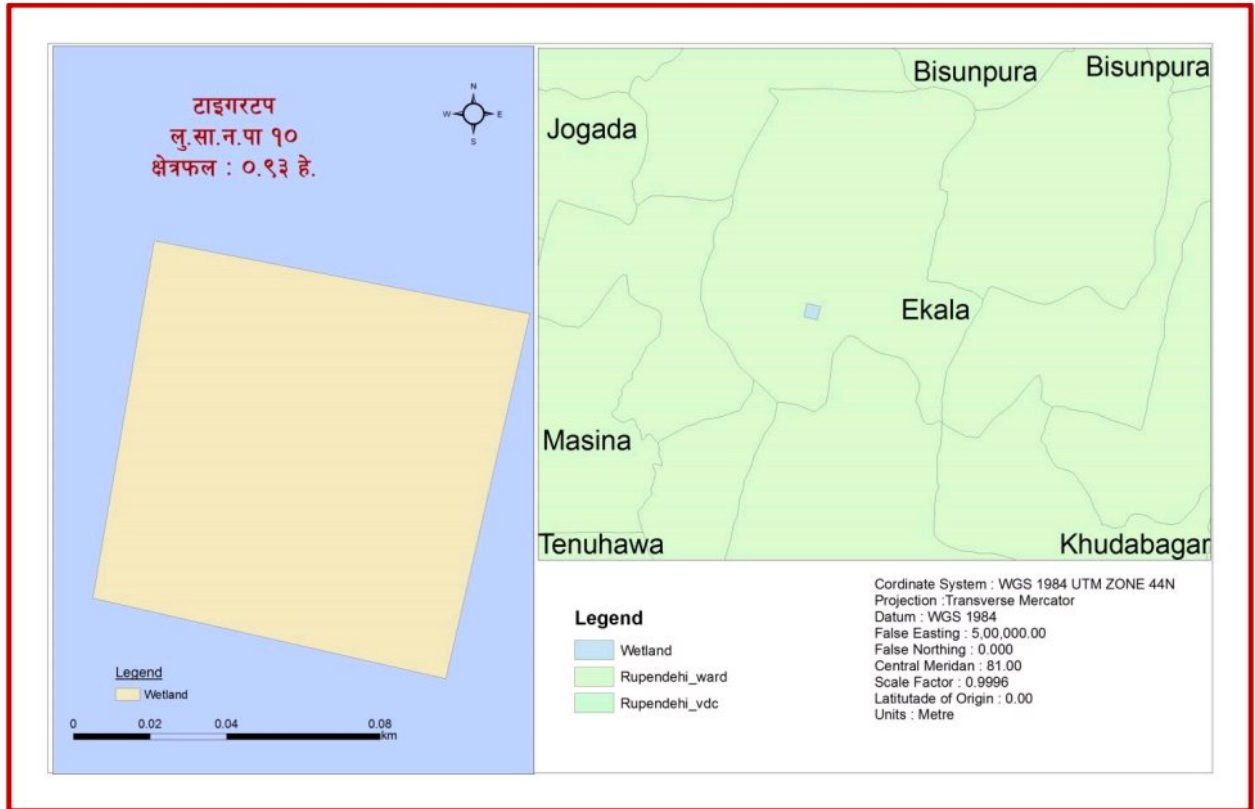

रुपन्देही जिल्लामा रहेका सिमसार क्षेत्रको { ५० } अवस्थिती नक्सा सहितको प्रतिवेदन

३९) टाइगर टप ताल, लु.सा.न.पा. १०, कर्महवा, रुपन्देही
पाइने प्रजाति : सिरिस, मसला, वर, पिपल, टिक

पूर्व : टाइगर टप एरिया	पश्चिम : टाइगर टप एरिया	उत्तर : टाइगर टप एरिया	दक्षिण : टाइगर टप एरिया
------------------------	-------------------------	------------------------	-------------------------

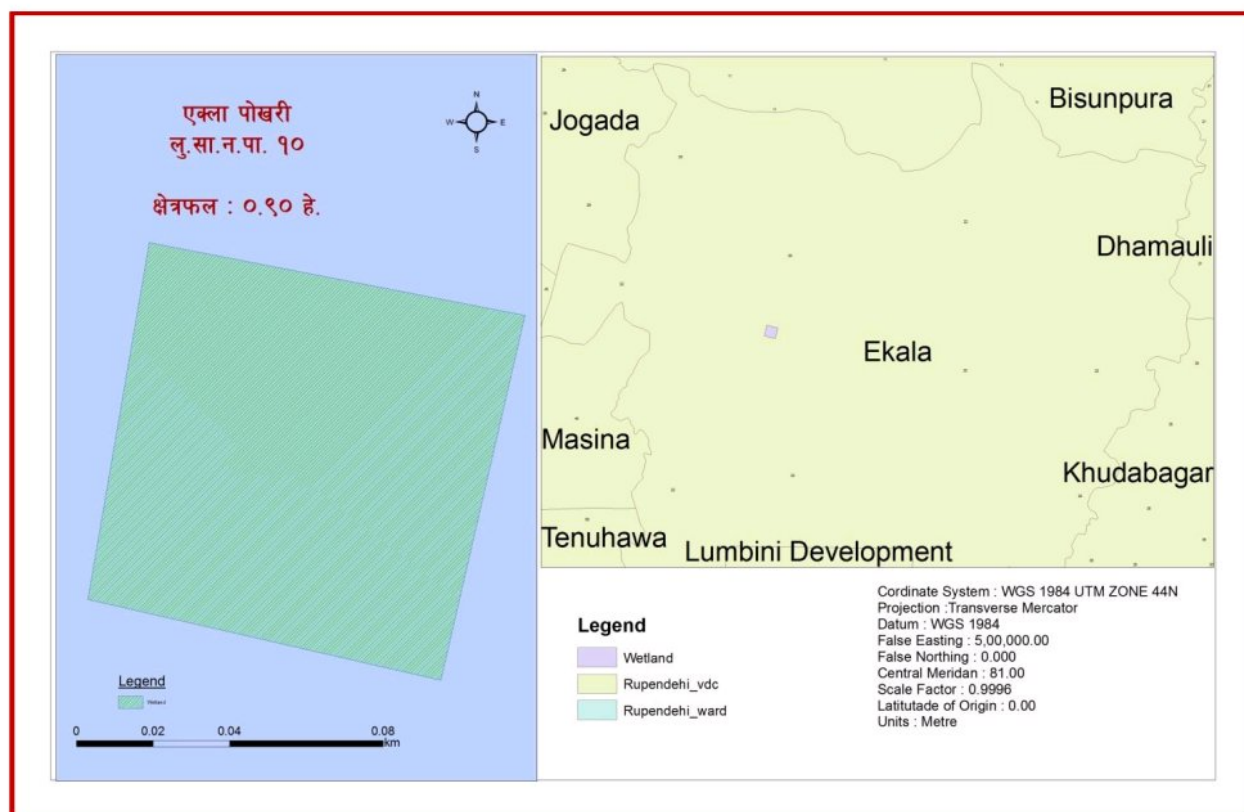
Waypoints	X	Y	Alt(m)
62	724668	3046438	89.6
63	724570	3046457	
64	724554	3046364	
65	724646	3046343	

४०) एकला पोखरी , लु.सा.न.पा. ११, रुपन्देही
पाइने प्रजाति : आप, सिसौ,

पूर्व : आधिधारी नि.मा.वि.	पश्चिम : आवादी	उत्तर : आवादी	दक्षिण : एकला जाने वाटो
------------------------------	----------------	---------------	----------------------------

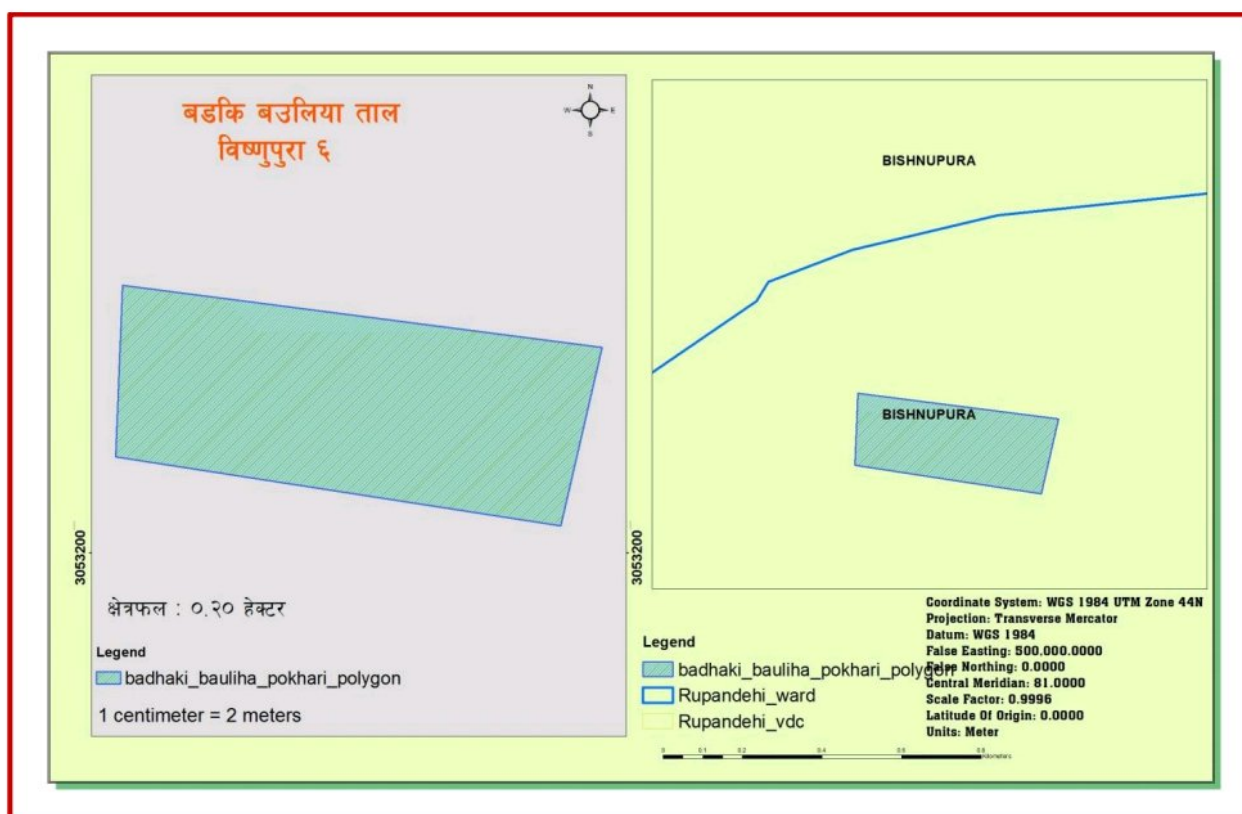
Waypoints	X	Y	Alt
66	726003	3044687	86.3
67	726049	3044676	
68	726086	3044706	
69	726081	3044750	
70	726020	3044758	

४१) बडकी बउलिया पोखरी , विष्णुपुरा ६, रुपन्देही
पाइने प्रजाति : साल, सिसौ, आप, वर पिपल , जामुन

पूर्व : आवादी	पश्चिम : बाटो	उत्तर : आवादी	दक्षिण : आवादी
---------------	---------------	---------------	----------------

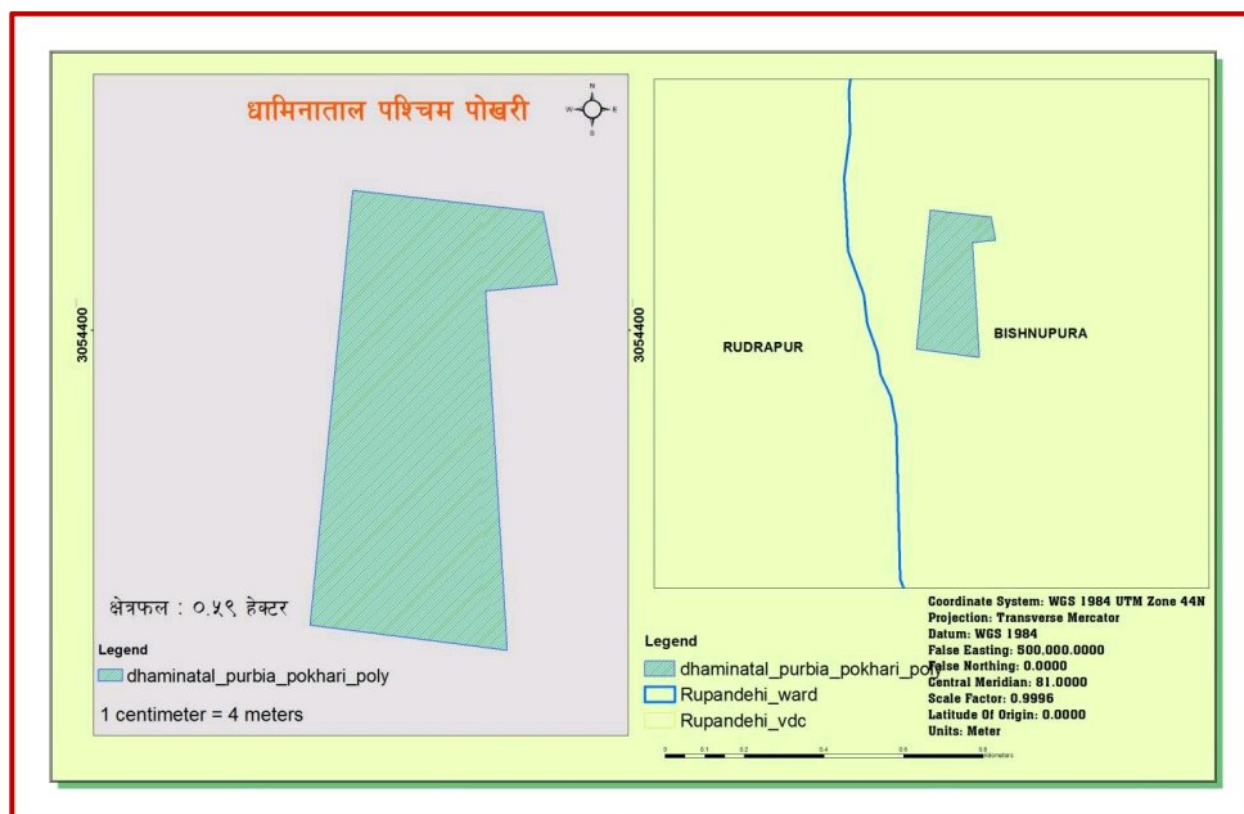
Waypoints	X	Y	Alt
88	723759	3053214	94
89	723824	3053204	
90	723830	3053230	
91	723760	3053239	

४२) रुद्रपुर धमिनाताल सा.व. पोखरी , रुद्रपुर ढ, रुपन्देही
पाइने प्रजाति : सालको वन

पूर्व : नवदुर्गा सा.व.	पश्चिम : रुद्रपुर धमिनाताल सा.व.	उत्तर : रुद्रपुर धमिनाताल सा.व.	दक्षिण : रुद्रपुर धमिनाताल सा.व.
------------------------	----------------------------------	---------------------------------	----------------------------------

Waypoints	X	Y	Alt
102	723164	3054311	101
103	723158	3054411	
104	723178	3054413	
105	723174	3054433	
106	723121	3054439	
107	723109	3054318	

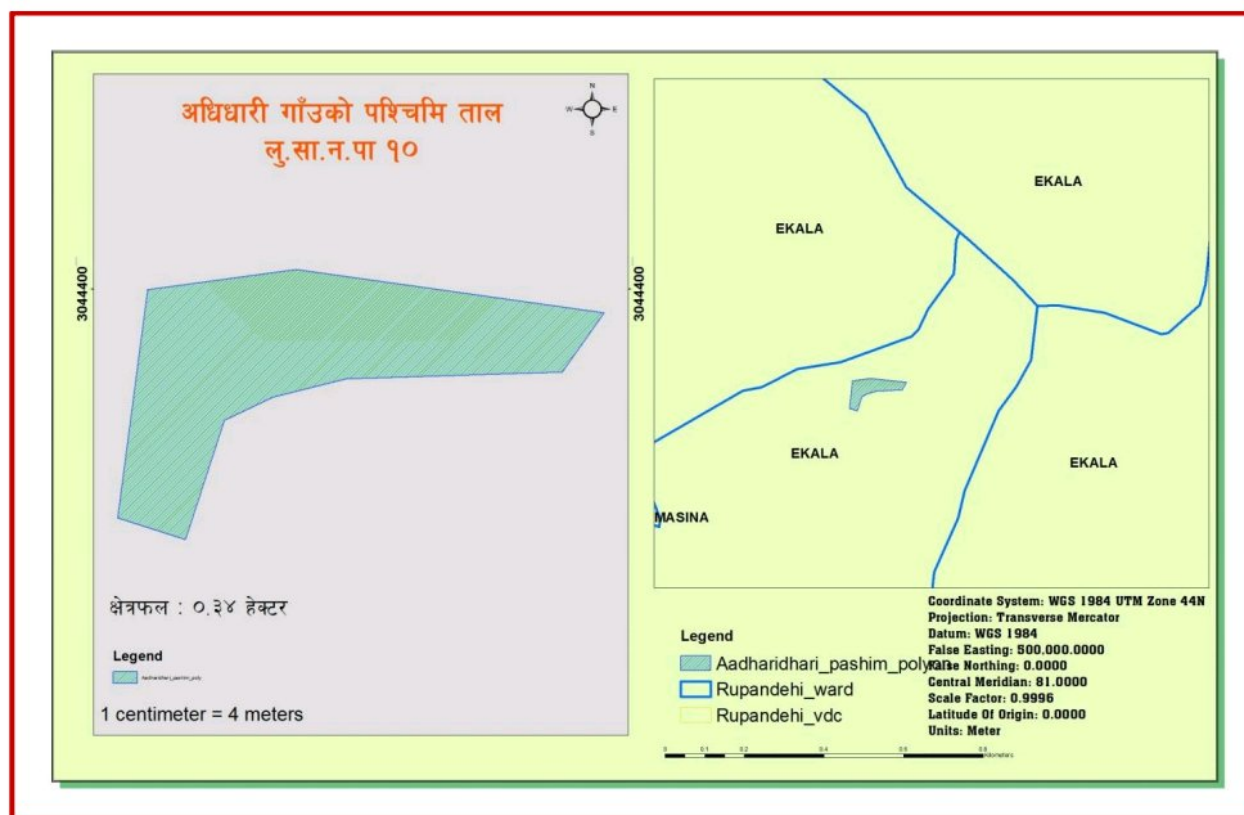

रुपन्देही जिल्लामा रहेका सिमसार क्षेत्रको { ५४ } अवस्थिती नक्सा सहितको प्रतिवेदन

४३) अधिधारी पश्चिम पोखरी, लु.सा.न.पा. १०, रुपन्देही
पाइने प्रजाति : आप

पूर्व : अधिधारी गाउ जाने बाटो	पश्चिम : आवादी	उत्तर : आवादी	दक्षिण : आवादी
----------------------------------	----------------	---------------	----------------

Waypoints	X	Y	Alt(m)
138	724003	3045543	85
139	723986	3045548	
140	723992	3045605	
141	724029	3045611	
142	724106	3045602	
143	724096	3045587	
144	724042	3045584	
145	724024	3045579	
146	724012	3045573	

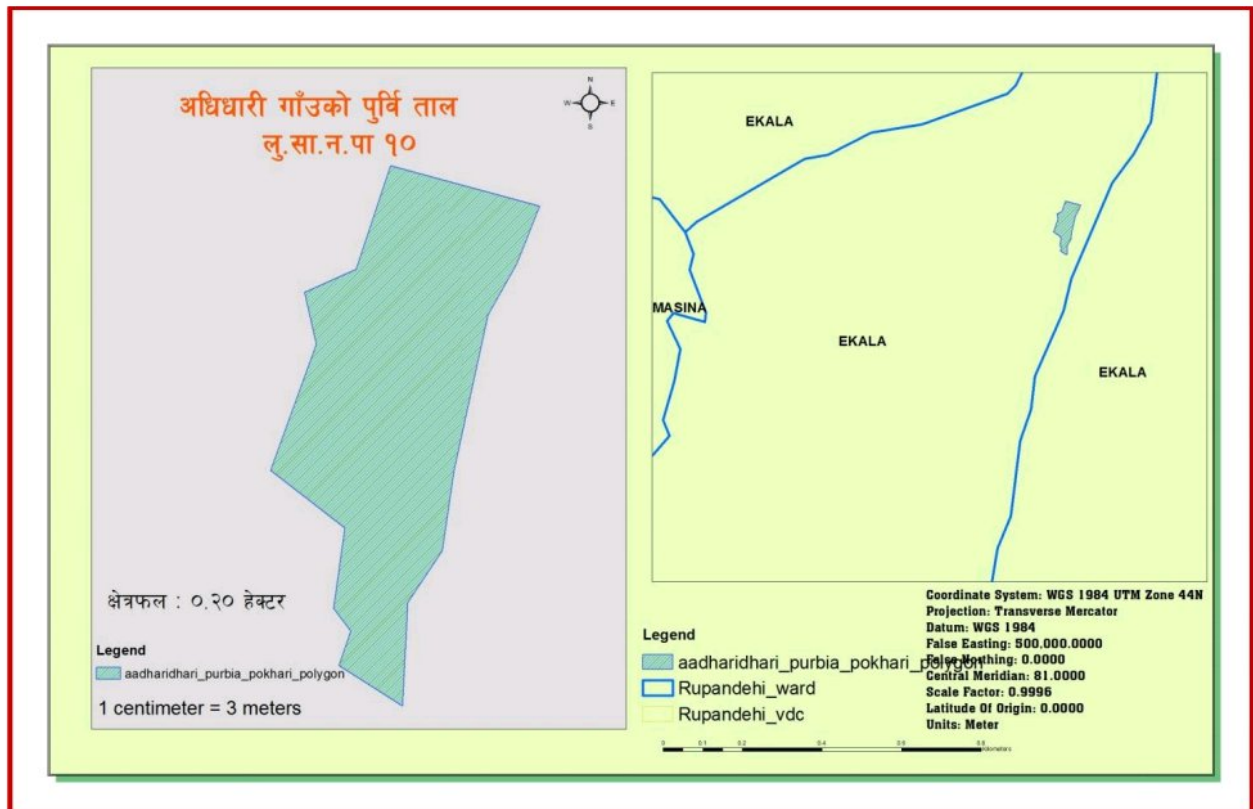

रुपन्देही जिल्लामा रहेका सिमसार क्षेत्रको { ५५ } अवस्थिती नक्सा सहितको प्रतिवेदन

४४) अधिधारी पूर्वी पोखरी, लु.सा.न.पा. १०, रुपन्देही

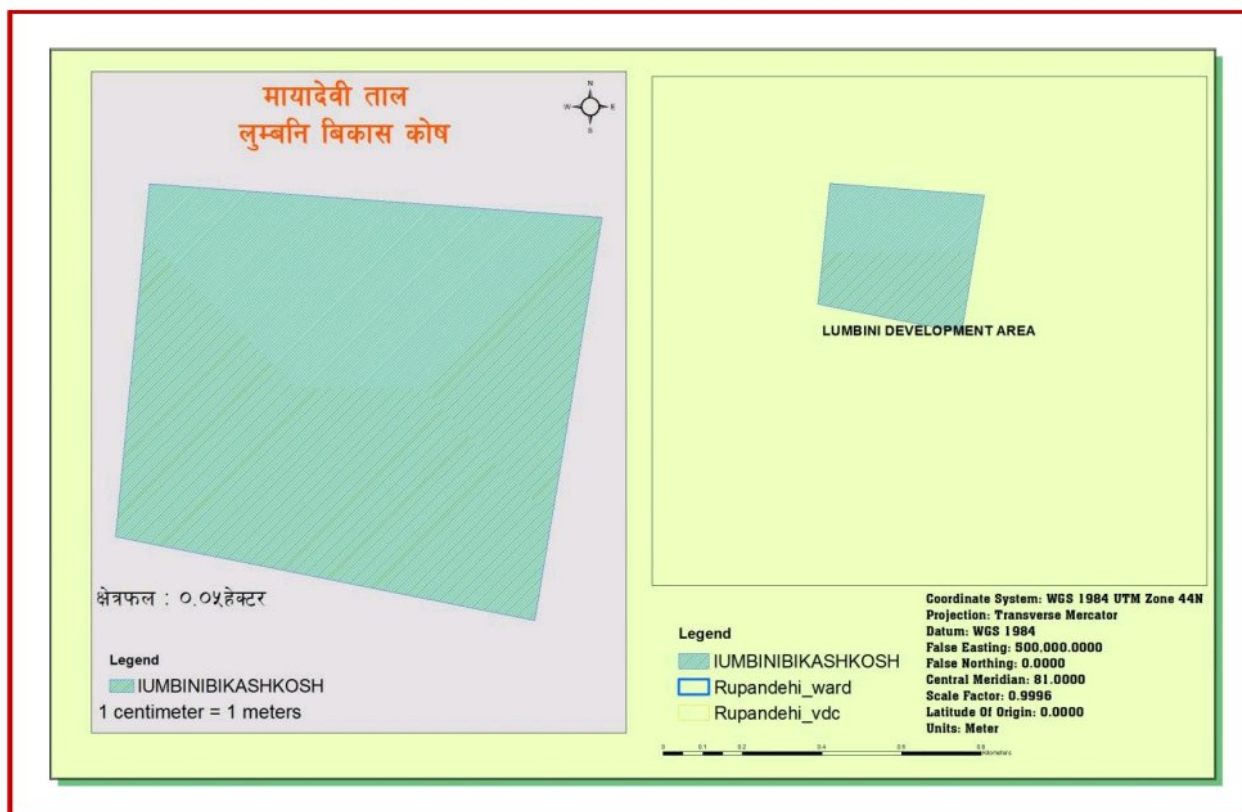
पूर्व : आवादी	पश्चिम : आवादी	उत्तर : आवादी	दक्षिण : आवादी
---------------	----------------	---------------	----------------

Waypoints	X	Y	Alt	Waypoints	X	Y
147	724217	3045511	84	155	724208	3045424
148	724211	3045493		156	724219	3045417
149	724202	3045489		157	724220	3045435
150	724204	3045480		158	724226	3045444
151	724196	3045458		159	724228	3045458
152	724209	3045448		160	724234	3045485
153	724207	3045434		161	724239	3045494
154	724210	3045430		162	724243	3045504

४५) मायादेवी मन्दिरको पोखरी, लुम्बिनी विकास कोष लु.सा.न.पा. ,रुपन्देही
पाइने प्रजाति : आप

पूर्व : लु.वि.को. परिसर	पश्चिम : लु.वि.को. परिसर	उत्तर : लु.वि.को. परिसर	दक्षिण : लु.वि.को. परिसर
Waypoints	X	Y	Alt(m)
177	724877	3040489	88
178	724850	3040491	
179	724848	3040470	
180	724873	3040465	

रुपन्देही जिल्लामा रहेका सिमसार क्षेत्रको { ५७ } अवस्थिती नक्सा सहितको प्रतिवेदन

४६) दानापुर ताल, गजेडी १, रुपन्देही

पाइने प्रजाती : आँप, कल्कीफूल, साल, बाँस, बेत, असनाको जंगल

पूर्व : समयमाई सा.व.	पश्चिम : समयमाई सा.व.	उत्तर : समयमाई सा.व.	दक्षिण : आवदी
----------------------	-----------------------	----------------------	---------------

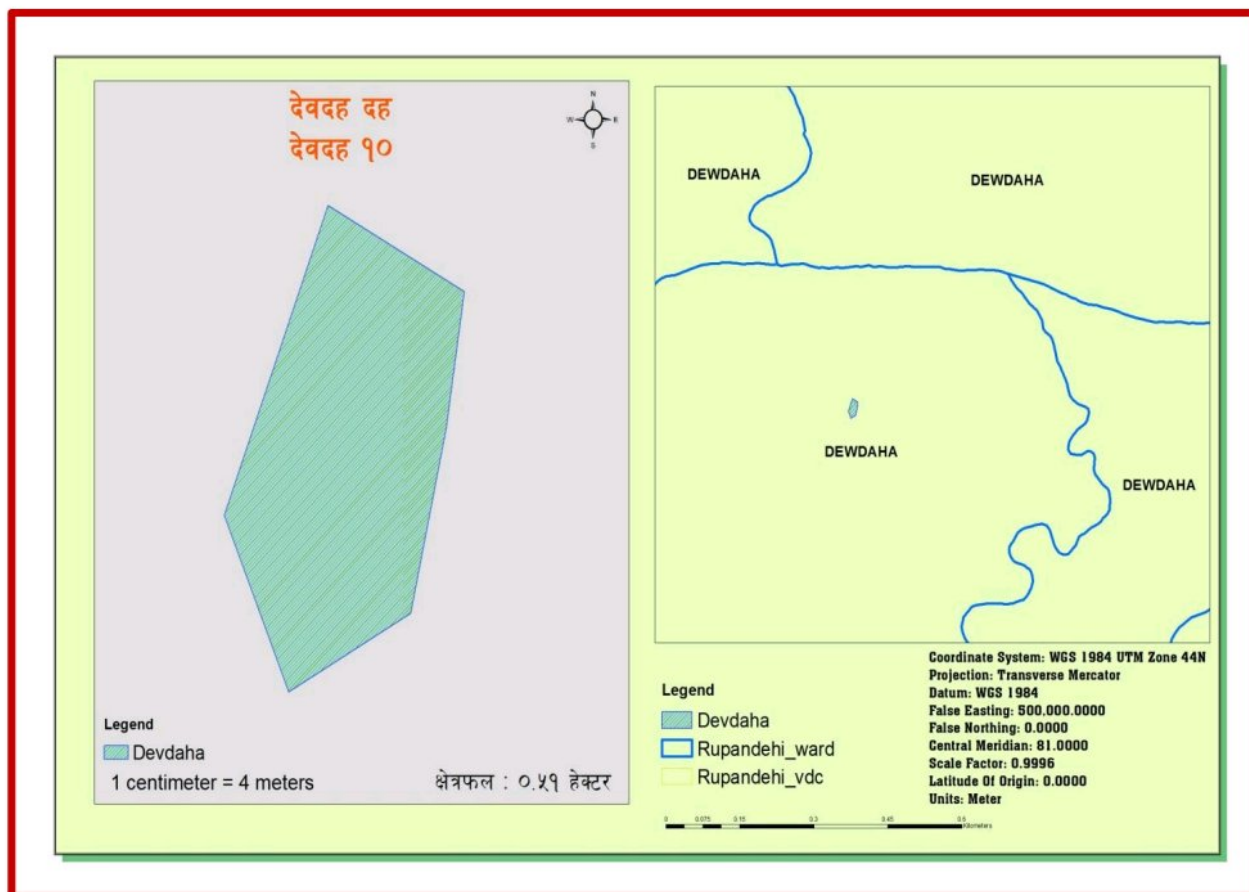
sn	X	Y	sn	X	Y	sn	X	Y
1	724356	3062274	35	724439	3062395	69	724509	3062229
2	724342	3062299	36	724421	3062459	70	724531	3062079
3	724344	3062314	37	724423	3062481	71	724525	3062011
4	724355	3062324	38	724400	3062542	72	724545	3061999
5	724392	3062337	39	724353	3062592	73	724548	3061944
6	724392	3062337	40	724317	3062617	74	724550	3061879
7	724387	3062346	41	724343	3062636	75	724553	3061857
8	724387	3062346	42	724399	3062616	76	724553	3061836
9	724361	3062344	43	724423	3062636	77	724541	3061821
10	724352	3062341	44	724430	3062716	78	724551	3061808
11	724330	3062340	45	724467	3062711	79	724570	3061773
12	724325	3062348	46	724474	3062650	80	724537	3061766
13	724317	3062354	47	724511	3062627	81	724512	3061742
14	724297	3062338	48	724468	3062607	82	724509	3061713
15	724280	3062342	49	724444	3062590	83	724535	3061722
16	724268	3062331	50	724471	3062546	84	724577	3061707
17	724239	3062320	51	724465	3062506	85	724569	3061661
18	724228	3062357	52	724484	3062454	86	724540	3061619
19	724269	3062383	53	724509	3062482	87	724517	3061601
20	724280	3062401	54	724527	3062470	88	724473	3061613
21	724277	3062406	55	724527	3062445	89	724416	3061632
22	724267	3062398	56	724544	3062444	90	724410	3061650
23	724253	3062424	57	724558	3062436	91	724356	3061723
24	724268	3062433	58	724547	3062401	92	724321	3061780
25	724259	3062466	59	724554	3062386	93	724284	3061772
26	724248	3062484	60	724554	3062386	94	724266	3061780
27	724249	3062502	61	724539	3062373	95	724270	3061815
28	724275	3062504	62	724521	3062382	96	724280	3061823
29	724304	3062458	63	724514	3062353	97	724280	3061823
30	724325	3062428	64	724525	3062345	98	724279	3061836
31	724360	3062422	65	724516	3062292	99	724277	3061835
32	724368	3062458	66	724500	3062282	100	724253	3061851
33	724383	3062455	67	724469	3062279	101	724275	3061989
34	724405	3062403	68	724474	3062272	102	724230	3062174

४७) देवदह दह, प्रगती सा.व., देवदह १०, रुपन्देही

पूर्व : प्रगती सा.व.	पश्चिम : प्रगती सा.व.	उत्तर : प्रगती सा.व.	दक्षिण : आवदी
sn	X		Y
1	753105		3062587
2	753115		3062634
3	753120		3062669
4	753082		3062691
5	753053		3062612
6	753071		3062567

रुपन्देही जिल्लामा रहेका सिमसार क्षेत्रको { ५९ } अवस्थिती नक्सा सहितको प्रतिवेदन

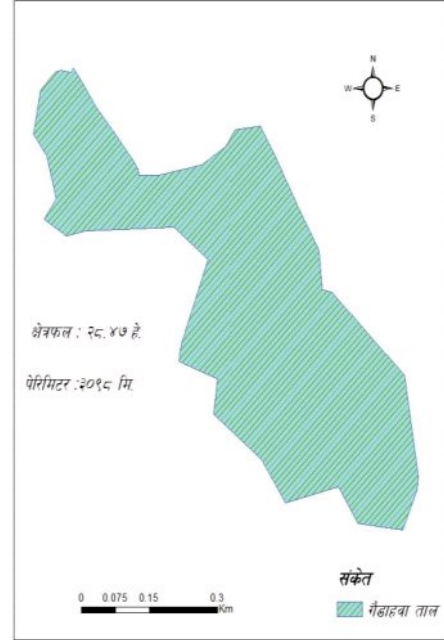
४८) गैडाहवा ताल, विष्णुपुरा १, रुपन्देही

पूर्व : अवादी	पश्चिम : अवादी तथा पोहवा सा.व	उत्तर : गैडहवा सा.व.	दक्षिण : पोहवा मण्ठधारी वावा र गैडहवा सा.व
---------------	-------------------------------	----------------------	--

रुपन्देही जिल्लामा रहेका सिमसार क्षेत्रको { ६० } अवस्थिती नक्सा सहितको प्रतिवेदन

गैडाहवा ताल, विष्णुपुरा-१, रुपन्देही

पानीको बहाव रहने क्षेत्रफल : २८.४७ हे.

पेरिमिटर : ३०९८ मि.

इलिभेजन : ११० -१२३ मि (मि.सि.एल.)

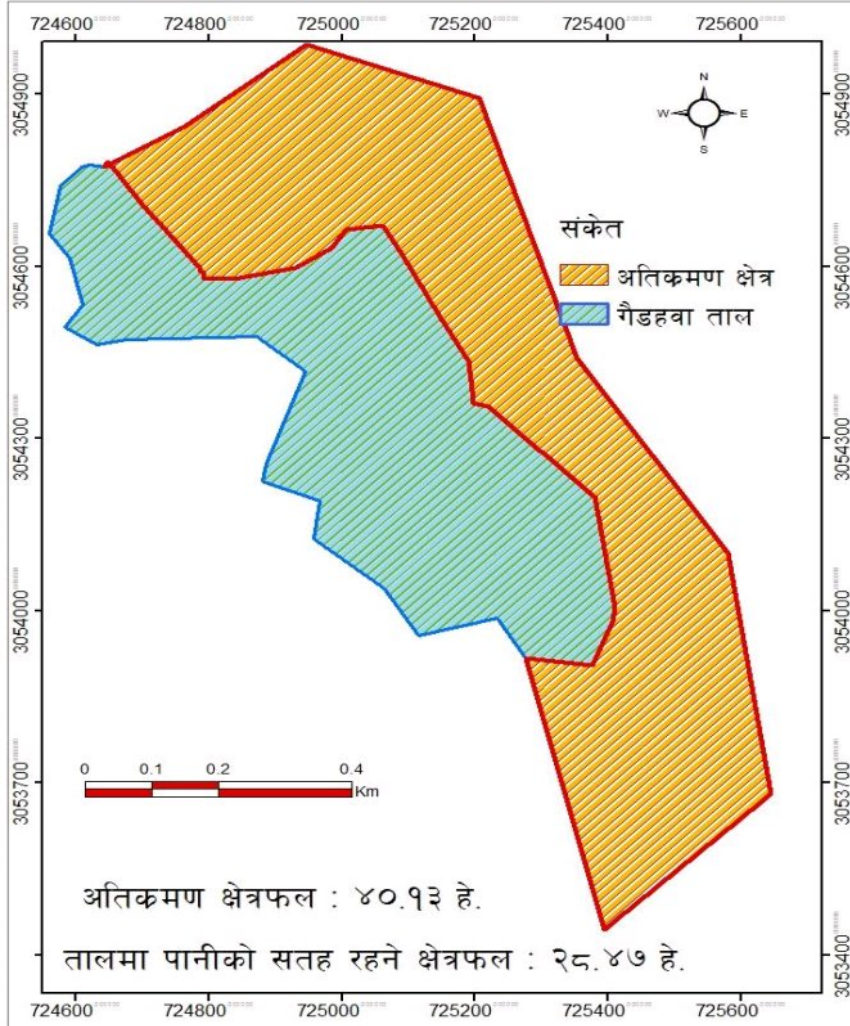
सिचाई जग्गा : करिव १२५०० विघा

लाभन्वित घरधुरी : ३६७०

लाभन्वित क्षेत्रहरु :

- विष्णुपुरा गा.वि.स.का सवै वडाहरु
- लुम्बिनी सांस्कृतिक न.पा. का केही वडाहरु
- सूर्यपुरा,धमौली र जोगडा गा.वि.स.का केही वडाहरु

अतिक्रमण क्षेत्र सहितको गैडहवा तालको नक्सा

वन अतिक्रमणका कारण यस तालको वर्तमान अवस्था संकटमा परेको छ । करिब ४९ हे. क्षेत्रफल जुन तालको बफर क्षेत्रको रूपमा पहिला रहेको थियो त्यो हाल आएर अतिक्रमण भई मानव वस्तु तथा खेतीयोग्य जग्गामा परियणत भएको छ ।

त्यस्तै यस तालको वरिपरिको डय्याम पनि माटो बाट निर्मित भएको र तेस्को मर्मत सम्भार नभएकोले डय्याम क्षेत्रको अवस्था गम्भिर रहेको छ । वर्षातको समयमा तालमा पानीको बहाव बढी हुनु हुनाले कुनै पनि समयमा तालको विस्फोट हुन सक्ने सम्भावना रहेको छ । भन्ने सुख्खा समयमा यस तालमा कुनै पनि ठाउमा पनि नुहुने अवस्था पनि हुन्छ । मस्यपालन गर्ने ठेक्दारबाट माछा पालन तथा उत्पादन गर्न ताललाई अवैज्ञानिक तरिकाबाट तालको प्रयोग गर्ने जस्तोकी माछा भिक्ने समयमा तालको पनि सुकाउने जसले गर्दा यस ताल भित्र भएका विभिन्न जैविक विविधताहरुको ह्रास आउने गर्छ ।